

2014 spalio 28

Nr. 10 / 412

Lietuvos
Katalikų Bažnyčios
informacijos centro
leidinys

ISSN 1392-6098

Bažnyčios žinios

Popiežius

- Popiežius Pranciškus
HOMILIJA PER NEEILINIO VYSKUPŲ SINODO ŠEIMOS KLAUSIM AIS
BAIGIAMASIAS IR DIEVO TARNO PAULIAUS VI BEATIFIKACIJOS ŠV. MIŠIAS 2

Popiežiaus katechezės

- Popiežius Pranciškus
BAŽNYČIOS MOTINYSTĖ 3

Vyskupų sinodas

- NEEILINIO VYSKUPŲ SINODO DĖL PASTORACINIŲ IŠŠŪKIŲ ŠEIMAI
EVANGELIZACIJOS KONTEKSTE BAIGIAMOJI ŽINIA 4

Homilijos

- KAS MUMS YRA DIEVO BAŽNYČIA? / Laterano bazilikos pašventinimas 6
KAI PRISTINGAME JĖGŲ... / Švč. Mergelė Marija, Gailestingumo Motina 7
AR KRISTUS YRA MŪSŲ KARALIUS? / Kristus, Visatos Valdovas 8
LAUKIMO IR VILTIES LAIKAS / I advento sekmadienis (B) 9

Straipsniai

- Kardinolas Marc Ouellet
Vyskupų kongregacijos prefektas
SANTUOKA IR ŠEIMA BAŽNYČIOS SAKRAMENTIŠKUME:
IŠŠŪKIAI IR PERSPEKTYVOS 10
- Kun. Patrick Prétot OSB
KATEDRA: LITURGIJOS VIETA 17
- Werner Löser
VILTIES DOVANA 25

Bažnyčia Lietuvoje

- Memorandumas dėl bandymo įteisinti medikamentinį abortą 30
Paminėtas „Artumos“ žurnalo 25 metų jubiliejus 31
Atsinaujinimo diena 32
Panevėžio vyskupijos kunigų konferencija 34
Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas 34
Telšių vyskupijos kunigų susirinkimas 35
Kauno arkivyskupijos kunigų ugdymo konferencija 36
Panevėžio katedroje vėl gaudžia vargonai 38

Bažnyčia pasaulyje

- Baigėsi Vyskupų sinodo asamblėja: Sinodas tęsiasi 42

Papilio g. 5
44275 Kaunas, Lietuva
Telefonai: (37) 32 38 53, 32 27 58
El. paštas lkbc@lcn.lt
www.baznycioszinios.lt

Popiežius Pranciškus

Homilija per neeilinio Vyskupų sinodo šeimos klausimais baigiamąsias ir Dievo tarno Pauliaus VI beatifikacijos šv. Mišias

Šv. Petro aikštė, 2014 m. spalio 19 d.

Ką tik girdėjome vieną žinomiausių visos Evangelijos pasakymų: „Atiduokite tad, kas ciesoriaus, ciesoriui, o kas Dievo – Dievui“ (Mt 22, 21).

Provokuojamas fariziejų, norėjusių, taip sakant, surengti jam religijos egzaminą ir sugauti kalboje, Jėzus atsako ironiškai ir genialiai. Šis veiksmingas posakis skiriamas visiems, kuriuos kamuoja sąžinė, pirmiausia tada, kai iškyla pavojus jų patogumui, turtui, prestižui, galiai ir reputacijai. Taip nutinka visados.

Jėzus neabejotinai pabrėžia antrą posakio dalį: „kas Dievo – Dievui“. Tai reiškia pripažinti ir išpažinti – bet kokio pobūdžio galios akivaizdoje, – kad vienintelis Dievas yra žmogaus Viešpats ir niekas kitas. Ši amžina naujybė atrastina kiekvieną dieną nugalint baimę, kurią mes dažnai pajuntame Dievo siurprizų akivaizdoje.

Dievas nebijo to, kas nauja! Štai kodėl jis nuolatos tebina atverdamas ir vesdamas mus netikėtais keliais. Jis mus atnaujina, tai yra nuolatos daro mus „naujus“. Krikščionis, gyvenantis Evangelija, yra „Dievo naujybė“ Bažnyčioje ir pasaulyje. Ir Dievas tą „naujybę“ labai myli! Žodžiai „Atiduokite, kas Dievo – Dievui“ reiškia atsiverti jo valiai ir paskirti jam savo gyvenimą, bendradarbiauti su juo siekiant jo gailestingumo, meilės ir taikos Karalystės.

Būtent tai yra mūsų jėga, fermentas, skatinantis ją augti, ir druska, teikianti skonį visoms žmogaus pastangoms kovoti su vyraujančiu pesimizmu, kurį siūlo pasaulis. Būtent tai yra mūsų viltis, nes dėdami savo viltis į Dievą nei bėgame nuo realybės, nei ieškome alibi, bet uoliai stengiamės atiduoti Dievui tai, kas jam priklauso. Krikščionys žvelgia į ateitį, Dievo ateitį, kad gyventų pilnatviškai – tvirtai stovėdami ant žemės – ir drąsiai atsilieptų į nesuskaičiuojamus naujus iššūkius.

Šitai regėjome šiomis dienomis per neordinarinį Vyskupų sinodą – „sinodas“ reiškia „keliavimą drauge“. Ir iš tiesų, ganytojai ir pasauliečiai iš viso pasaulio atnešė į Romą savo dalinių Bažnyčių balsą, norėdami padėti šiandienėms šeimoms žengti Evangelijos keliu, įsmeigus žvilgsnį į Jėzų. Galingai patyrėme *sinodiškumą* bei *kolegialumą* ir jutome galią Šventosios Dvasios, nuola-

tos vedančios ir atnaujinančios Bažnyčia, kuri pašaukta nedelsdama rūpintis kraujuojančiomis žaizdomis ir įžiebtį viltį daugybei ją praradusių žmonių.

Už šio Sinodo dovaną ir visų parodytą konstruktyvumą išvien su apaštalu Pauliumi „visuomet dėkojame Dievui už jus visus, prisimindami jus savo maldose“ (1 Tes 1, 2). Ir Šventoji Dvasia, šiomis įtemptomis dienomis įgalinusi dosniai darbuotis tikros laisvės ir nuolankaus kūrybiškumo dvasia, viso pasaulio Bažnyčiose telydi mus pasirengimo ordinariniam Vyskupų sinodui, vykšančiam 2015 m. spalį, kelyje. Sėjome ir kantriai bei ištvėringai tebesėjame būdami tikri, kad būtent Viešpats užaugina tai, ką pasėjome (plg. 1 Kor 3, 6).

Šią Pauliaus VI beatifikacijos dieną prisimenu žodžius, kuriais jis įsteigė Vyskupų sinodą: „atidžiai tyrinėdami laiko ženklus, stengiamės pritaikyti būdus ir metodus <...> prie mūsų dienų didėjančių poreikių ir kintančių visuomenės santykių“ (Apaštališkasis laiškas *Motu proprio Apostolica Sollicitudo*).

Žvelgdami į šį didį popiežių, šį narsų krikščionį, ne-nuilstamą apaštalą Dievo akivaizdoje tegalime išstarti paprastą, bet nuoširdų ir svarbų žodį: ačiū! Ačiū tau, mūsų brangus ir mylimas popiežiau Pauliau VI! Ačiū tau už tavo nuolankų ir pranašišką meilės Kristui ir jo Bažnyčiai liudijimą!

Savo asmeniniuose užrašuose šis didysis Susirinkimo vairininkas, pasibaigus jo paskutinei sesijai, parašė: „Galbūt Viešpats mane pašaukė šiai tarnystei ir joje išlaikė ne dėl to, kad būčiau buvęs tam labai tinkamas ar turįs gebėjimų valdyti bei išgelbėti Bažnyčią iš dabartinių sunkumų, bet dėl to, kad galėčiau šiek tiek paken-tėti dėl Bažnyčios, ir per tai paaiškėtų, jog Jis ir ne kas kitas yra jos vadovas ir gelbėtojas“ (P. Macchi. *Paolo VI nella sua parola*. Brescia 2001, p. 120–121). Tokiu nuolankumu suspindi palaimintojo Pauliaus VI didybė: iki sekuliarizuotos ir priešiškos visuomenės įsivyravimo jis – retkarčiais vienui vienas – tvirtai, toliaregiškai ir išmintingai vairavo Petro laivą, niekada nepaliaudamas džiaugęsis Viešpačiu ir visada pasitikėdamas juo.

Paulius VI tikrai „atidavė tai, kas Dievo – Dievui“, visą savo gyvenimą paskirdamas „šventai, iškiliai ir labai sunkiai užduočiai tęsti laike ir plėsti žemėje Kristaus misiją“ (Homilija per karūnavimo apeigas: *Insegnamenti I* [1963], 26), mylėdamas Bažnyčią ir vadovaudamas jai taip, kad ji būtų „visų žmonių mylinti motina ir sykiu išganymo teikėja“ (Enciklika *Ecclesiam suam*, Pratumė).

Popiežius Pranciškus

Bažnyčios motinystė

2014 m. rugsėjo 3 d.

Ankstesnėse katechezėse daugelį kartų pabrėžiau, kad krikščionių netampama savarankiškai, vien savo pastangomis, autonomiškai; krikščionys taip pat negaminami laboratorijoje. Jie kuriami ir auga tikėjimu dideliam kūne, kuris yra Bažnyčia. Šia prasme Bažnyčia iš tikrųjų motina, mūsų motina Bažnyčia. Gera sakyti šitaip: mūsų motina Bažnyčia – motina, duodanti mums gyvybę Kristuje ir leidžianti gyventi su visais kitais broliais ir seserimis Šventosios Dvasios bendrystėje.

Bažnyčia turi savo motinystės pavyzdį Mergelę Mariją – patį gražiausią ir kilniausią, koks tik įmanomas, pavyzdį. Tai buvo suvokiama jau pirmose krikščionių bendruomenėse, o Vatikano II Susirinkimas nuostabiai išreiškė (plg. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 63–64). Marijos motinystė unikali ir vienintelė. Ji buvo įgyvendinta laikų pilnatvėje, kai Mergelė pagimdė Dievo Sūnų, pradėtą Šventosios Dvasios galia. O Bažnyčios motinystė tęsia Marijos motinystę kaip jos tęsinys istorijoje. Dvasios vaisingumu Bažnyčia ir toliau gimdo naujus vaikus Kristuje, visuomet klausydama Dievo žodžio ir būdama klusni jo meilės planui. Bažnyčia motina. Jėzaus gimimu iš Marijos iščių prasideda kiekvieno krikščionio gimimas iš Bažnyčios iščių, Kristui tapus pirmgimiu iš daugelio brolių (plg. *Rom 8, 29*); pirmgimis brolis Kristus gimė iš Marijos, jis yra pavyzdys, o mes visi esame gimę iš Bažnyčios.

Todėl mes suprantame, kodėl Mariją ir Bažnyčią vienijantis santykis toks glaudus: žvelgdami į Mariją, įžvelgiame gražiausią ir švelniausią Bažnyčios veidą; žvelgdami į Bažnyčią, atpažįstame kilniausius Marijos bruožus. Mes, krikščionys, nesame našlaičiai. Turime mamą, turime motiną, ir tai yra taip didinga! Nesame našlaičiai! Bažnyčia yra motina, Marija yra motina.

Bažnyčia yra Krikštu mus pagimdžiusi mūsų motina. Kiekvieną kartą, kai krikštijame kūdikį, jis tampa Bažnyčios vaiku, įžengiančiu į Bažnyčią. Nuo tos dienos Bažnyčia kaip rūpestinga mama padeda mums augti tikėjimu ir Dievo žodžio galia parodo išganymo kelią, apsaugantį mus nuo blogio.

Bažnyčia gavo iš Jėzaus brangų Evangelijos lobį ne tam, kad pasilaikytų jį sau, bet kad didžiadvasiškai duotų kitiems, panašiai, kaip darytų mama. Šioje evangelizacijos tarnystėje ypač atsiskleidžia Bažnyčios mo-

tinystė – ji kaip atsidavusi motina maitina savo vaikus dvasiniu maistu, kuris daro krikščioniškąjį gyvenimą vaisingą. Taigi mes visi esame pašaukti atviru protu ir širdimi priimti Dievo žodį, kurį Bažnyčia mums perkeikia kasdien, nes šis žodis turi galią perkeisti mus iš vidaus. Tik Dievo žodis turi šią galią perkeisti mus iš pačių giliausių šaknų. Dievo žodis turi šią galią. O kas duoda mus šį Dievo žodį? Motina Bažnyčia. Ji maitina mus nuo vaikystės šiuo Žodžiu, augina per gyvenimą šiuo Žodžiu, ir tai yra didinga! Būtent motina Bažnyčia Dievo žodžiu perkeičia mus iš vidaus. Motinos Bažnyčios mums duodamas Dievo žodis mus perkeičia, leidžia mūsų žmogiškumui pulsuoti ne pagal kūno pasaulietškumą, bet pagal Šventąją Dvasią.

Bažnyčia savo motinišku rūpinimusi siekia parodyti tikintiesiems sektiną kelią, kad jie galėtų gyventi vaisingą džiaugsmo ir ramybės gyvenimą. Nušviesti Evangelijos šviesa ir palaikomi sakramentų malonės, ypač Eucharistijos, mes galime kreipti savo apsisprendimus į gerį ir su viltimi bei drąsa atsilaikyti tamsybių metą labiausiai vingiuotuose keliuose. Išgelbėjimo kelias, per kurį Bažnyčia mus veda ir lydi Evangelijos jėga ir sakramentų palaišymu, suteikia mums gebėjimą gintis nuo blogio. Bažnyčia yra motiniškai drąsi ir žino, kad turi apginti savo vaikus nuo pavoju, kylančių iš šėtono buvimo pasaulyje, idant vestų juos į susitikimą su Jėzumi. Motina visuomet saugo savo vaikus. Ši apsauga taip pat kviečia budėti: išlikti budriems piktojo vilionių akivaizdoje. Nors šėtonas buvo Dievo nugalėtas, jis visą laiką grįžta su savo gundymais; mes tai žinome, mes visi gundomi, buvome ir esame gundomi. Pasak apaštalo Petro, šėtonas ateina kaip „riajomojantis liūtas“ (*1 Pt 5, 8*), o mes neturime būti naivūs, privalome išlikti budrūs ir tvirti tikėjimu. Priešintis naudodamiesi motinos Bažnyčios patarimais, priešintis motinos Bažnyčios padedami – ji kaip gera mama visuomet lydi savo vaikus sunkiais laikais.

Brangūs bičiuliai, tokia yra Bažnyčia, kurią mes visi mylime, tai Bažnyčia, kurią aš myliu: motina, kurios širdyje yra jos vaikų gėris ir kuri geba savo gyvenimą duoti jiems. Tačiau reikia nepamiršti, kad Bažnyčia nėra vien tik kunigai ar mes, vyskupai, Bažnyčia esame mes visi! Bažnyčia esame mes visi! Sutinkate? Esame vaikai, bet taip pat kitų krikščionių motinos. Visi pakrikštytieji, vyrai ir moterys, visi drauge sudarome Bažnyčią. Savo gyvenime dažnai neljudijame šios Bažnyčios motinystės, Bažnyčios motiniškos drąsos! Taip dažnai liekame bailiai! Patikėkime save Marijai, kad ji, būdama mūsų pirmgimio brolio Jėzaus motina, išmokytų mus turėti tą pačią motinišką dvasią mūsų brolių bei seserų atžvilgiu, su nuoširdžiu gebėjimu priimti, atleisti, stiprinti, įdiegti pasitikėjimą ir viltį. Visa tai daro mama.

Neeilinio Vyskupų sinodo dėl pastoracinių iššūkių šeimai evangelizacijos kontekste baigiamoji žinia

2014 m. spalio 18 d.

Mes, Sinodo tėvai, kartu su popiežiumi Pranciškumi susirinkę Romoje į neeilinę Vyskupų sinodo generalinę asamblėją sveikiname įvairių žemynų visas šeimas ir pirmiausia visus, kurie seka Kristumi – Keliu, Tiesa ir Gyvenimu. Mes žavimės jūsų kasdieniu liudijimu mums ir pasauliui savo ištikimybe, tikėjimu, viltimi bei meile ir jums už tai dėkojame.

Kiekvienas iš mūsų, Bažnyčios ganytojų, užaugo šeimoje. Esame kilę iš labai įvairios aplinkos ir mūsų patirtis skirtinga. Būdami kunigai ir vyskupai, gyvenome šalia šeimų, kurių papasakotos gyvenimo istorijos atskleidė jų džiaugsmus bei sunkumus.

Pasirengimas Sinodo asamblėjai, pradedant nuo viso pasaulio Bažnyčioms išsiuntineto klausimyno, suteikė galimybę įsiklausyti į daugelio šeimų patirtį. Dialogas Sinodo metu mus abipusiškai praturtino, padėjo išsiziūrėti į sudėtingas daugelio šiandienų šeimų situacijas.

Siūlome jums Kristaus žodžius: „Štai aš stoviu prie durų ir beldžiu: jei kas išgirs mano balsą ir atvers duris, aš pas jį užeisiu ir vakarieniausiu su juo, o jis su manimi.“ Keliaudamas Šventosios Žemės keliais, Jėzus užeidavo į kaimų namus. Jis ir šiandien traukia mūsų miestų gatvėmis. Jūsų namuose yra šviesos ir prieblandos. Dažnai pasitaiko iššūkių, o retkarčiais net didelių išbandymų. Blogiui ir nuodėmei skverbiantis į šeimos širdį, tamsa gali sutirštėti ir virsti juodu šešėliu.

Suvokiame, koks didelis yra iššūkis likti ištikimam santuokinei meilei. Savo žymę šeimos gyvenime palieka susilpnėjęs tikėjimas ir abejingumas tikrosioms vertybėms, individualizmas, santykių nuskurdimas ir įtampa, trukdanti susimąstyti. Dažnai santuokas ištinka krizės, kurios paprastai sprendžiamos skubiai ir stokojant drąsos būti kantriems ir pamąstyti, pasiaukoti bei vienas kitam atleisti. Nesėkmės duoda pradžių naujiems santykiams, naujoms poroms, naujoms civilinėms sąjungoms bei naujoms santuokoms, taip randasi naujų, sudėtingų ir problemišκών šeimos situacijų, kur krikščioniškasis pasirinkimas nėra akivaizdus.

Galvoje taip pat turime našta, uždedamą kančios, kurią gali sukelti ypatingų poreikių turintis vaikas, sunki liga, garbus amžius ar artimo asmens mirtis. Žavimės ištikimybe daugybės šeimų, pakeliančių šiuos išban-

dymus narsiai, su tikėjimu ir meile. Jos visa tai laiko ne joms primesta našta, bet tuo, kas skatina jas save dovanoti regint kenčiantį Kristų silpname kūne.

Prisimename ekonomikos sistemų, „pinigų stabmeldystės ir beasmenės ekonomikos, stokojančios tikrai žmogiško tikslo“, sukeltus sunkumus. Taip pat bedarbius tėvus, neįstengiančius patenkinti pagrindinių savo šeimų poreikių, ir jaunuolius, nematančius ateityje vilties ir tampančius narkotikų bei nusikaltimų aukomis.

Priešais akis turime gausybę neturtingų šeimų, tuos, kurie valtimis stengiasi pasiekti išsigelbėjimą žadantį krantą, pabėgėlius, be vilties klajojančius po dykumą, persekiojamuosius dėl tikėjimo ir žmogiškųjų bei dvasinių vertybių, kurių jie laikosi. Jie visi parblokšti žiauraus karo ir žiaurios priespaudos. Atmename smurtą ir išnaudojimą kenčiančias moteris, prekybos žmonėmis aukas, vaikus, kuriais piktnaudžiauja tie, kurie privalo juos saugoti bei skatinti jų vystymąsi, ir gausybės šeimų narius, pažemintus ir slegiamus sunkumų naštos. „Gerovės kultūra daro mus abejingus... vaizdas tų, kurių gyvenimas skursta dėl galimybių stygiaus, mūsų nejaudina.“ Kviečiame vyriausybes ir tarptautines organizacijas skatinti šeimos teises bendrojo gėrio labui.

Kristus troško, kad jo Bažnyčia būtų namai su visiems plačiai atvertomis durimis. Šiltai dėkojame poras bei šeimas lydintiems ir jų žaizdomis besirūpinantiems ganytojams, tikintiems pasauliečiams ir bendruomenėms.

Miestų namuose, priemiesčių kukliose gyvenvietėse, kaimuose ir net lūšnose taip pat skaisčiai spindi kūnus ir sielas šildanti šviesa. Ta šviesa – vedybų istorijos šviesa – sklinda iš sutuoktinių susitikimo: tai – dovana, malonė, pasireiškianti, anot Pradžios knygos, tada, kai abu žvelgia vienas į kitą kaip į lygius ir vienas kito pagalbininkus. Vyro ir moters meilė mus moko, jog kiekvienam, kad jis tikrai būtų pats savimi, reikia kito. Kiekvienas išlieka skirtingas nuo kito, atverčiančio savo „aš“ ir atsiskleidžiančio per abipusį dovanojimąsi. Būtent apie tai gieda Giesmių giesmės sužadėtinė: „Mylimasis man, aš jam <...> Aš esu mylimojo, ir mano mylimasis yra mano.“

Autentiškas susitikimas prasideda piršimusi, laukimo ir pasirengimo laiku. Jis vainikuojamas sakramentu, kai Dievas uždeda savo artumo ir malonės antspaudą. Šis kelias taip pat apima seksualinį santykį, švelnumą, artimumą ir grožį, gebantį išlikti ilgiau nei trunka jaunystės energija ir šviežumas. Tokia meilė iš prigimties siekia būti amžina iki pat gyvybės paaukojimo dėl mylimo

asmens. Šioje šviesoje santuokinės meilės, nepakartojamos ir neišardomos, nepalaužia nė gausybė sunkumų. Tai vienas gražiausių ir įprasčiausių stebuklų.

Ši meilė skleidžiasi vaisingumu ir gyvybės dovanojimu, apimančiu ne tik vaikų prokreaciją, bet ir dieviškojo gyvenimo dovanojimą per Krikštą, katechezę ir auklėjimą. Apima gebėjimą aukoti gyvenimą, prierašumą ir vertybes – patyrimą, įmanomą net tiems, kurie negali susilaukti vaikų. Šeimos, gyvenančios šiuo šviesos kupinu nuotykiu, tampa ženklų visiems, pirmiausia jaunimui.

Ši kelionė kartais būna ėjimas kalnų taku, kuriame netrūksta vargų ir parkritimų. Bet Dievas visada lydi mus. Šeima patiria jo artumą per vyro ir žmonos, tėvų ir vaikų, brolių ir seserų prierašumą ir dialogą. Šeima priima Dievą melddamasi ir klausydamasi Dievo žodžio – tai nedidelė, kasdienė dvasios oazė. Kasdien atlanda jį mokydama savo vaikus tikėjimo ir gyvenimo pagal Evangeliją, švento gyvenimo, grožio. Seneliai irgi švelniai ir atsiduodami prisideda prie šios užduoties. Tad šeima yra autentiška namų Bažnyčia, kuri plėsdamasi virsta šeimų šeima – bažnytine bendruomene. Krikščionybę išpažįstantys sutuoktiniai pašaukti tapti ir naujų porų tikėjimo bei meilės mokytojais.

Dar viena broliškos bendrystės apraiška yra meilė, dovanojimas, artumas tiems, kurie yra nepageidaujami, atsidūrę paribiuose, vargšai, vieniši, sergantys, svetimi, ir krizę išgyvenančioms šeimoms, prisimenant Viešpaties žodį: „Palaimingiau duoti, negu imti.“ Tai gėrybių, draugystės, meilės ir gailestingumo dovanojimas ir taip pat tiesos, šviesos bei gyvenimo prasmės liudijimas.

Aukščiausiasis taškas, susumuojantis visas bendrystės su Dievu ir artimu gijas, yra sekmadienio Eucharistija, kai šeima ir visa Bažnyčia susėda prie Viešpaties stalo. Jis dovanoja save mums visiems, keliaujantiems per istoriją į galutinį susitikimą, kai „Kristus bus visame kame“. Tad pirmame mūsų sinodinio kelio tarpsnyje apmąstėme išsituokusių ir vėl susituokusių lydėjimo būdus ir jų dalyvavimo sakramentuose klausimą.

Mes, Sinodo tėvai, prašome jūsų eiti su mumis drauge kito Sinodo link. Jūsų kukliuose būstuose jus gaubia Jėzaus, Marijos ir Juozapo šeimos artumas. Vienydamiesi su Šeima iš Nazareto, meldžiame mūsų visų Tėvą už pasaulio šeimas:

Tėve, padaryk, kad visos šeimos turėtų tvirtus ir išmintingus sutuoktinius, kurie būtų laisvos ir vieningos šeimos versmė.

Tėve, padaryk, kad tėvai turėtų namus, kuriuose su savo šeimomis taikiai gyventų.

Tėve, padaryk, kad vaikai būtų pasitikėjimo ir vilties ženklas ir kad jaunuoliai išdrįstų priimti visą gyvenimą trunkančius ištikimus įsipareigojimus.

Tėve, padaryk, kad visi gebėtų užsidirbti duonos savo rankomis, džiaugtis giedra dvasia ir išlaikyti tikėjimo ugnį tamsos tarpsniais.

Tėve, padaryk, kad visi išvystume suklestint Bažnyčia, vis ištikimesnę bei įtikimesnę, teisingą ir žmonišką miestą, pasaulį, mylintį tiesą, teisingumą ir gailestingumą.

Nauji leidiniai

Šventoji Jėzaus Teresė Avilietė. Vidinės pilies buveinės. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2014. – 272 p. (*Bibliotheca christiana*)

Tai Visuotinės Bažnyčios mokytojos, Karmelio vienuolijos atnaujintojos, mistikės ir šventosios, ispanų literatūros klasikinė knyga – šedevras. Ji pirmą kartą leidžiama lietuvių kalba, išversta iš originalo kalbos (vertėja Jūratė Micevičiūtė). Knygos autorė, dalydamasi savo patirtimi, skaitytoją veda į žmogaus sielos buveines, išsamiai aptaria įstabų Dievo veikimą žmoguje. „Minimos tik septynios buveinės, tačiau kiekvienoje tokių yra daugybė: apačioj ir viršuj, ir šonuose, su gražiais sodais, fontanais, labirintais ir tokių pasigėrėjimą keliančiais dalykais, kad jus apims troškimas ištirpti šlovinant didį Dievą, kuris tą pilį sukūrė pagal savo paveikslą ir panašumą. Jeigu rasite ką gero tame, kad man buvo liepta jums apie tai papasakoti, būkite tikros, kad norėdamas jus pradžiuginti tą paliepė Jo Didenybė, o jei rasite ką blogo, tai bus mano pasakyta“, – rašo šventoji Jėzaus Teresė Avilietė. Šis krikščioniškosios klasikos veikalas ir naudingas, ir reikalingas tiek pradedantiems keliauti su Dievu, tiek spėjusiems jau nemažai nukeliauti su Juo. Tai knyga trokštantiems dar labiau pažinti Dievą, drauge ir save, dar labiau Jį pamilti ir su Juo susivienyti.

KAS MUMS YRA DIEVO BAŽNYČIA?

Laterano bazilikos pašventinimas
Ez 47, 1–2. 8–9. 12; Ps 46; 1 Kor 3, 9b–11. 16–17
Jn 2, 13–22

Šiandien Bažnyčia siūlo susimąstyti apie tai, kas mums yra Dievo Bažnyčia. Šios dienos Evangelijos skaitinys atskleidžia labai neįprastą Jėzaus elgesį. Atėjęs į Jeruzalės šventyklą ir radęs čia prekiautojus ir pinigų keitėjus, jis susisuka iš virvučių rimbą ir pradeda vyti lauk iš šventyklos visus prekeivius.

Mes jau esame įpratę matyti Jėzų, bendraujantį su nusidėjėliais, besisvečiuojantį pas juos, atleidžiantį nuodėmes ir vertinantį kiekvieno žmogaus gyvybę. Bet staiga Jėzus susierzina ir nenusileidžia. Kas atsitiko Mokytojui? Kodėl jis taip elgiasi? Atsakymas – Jėzaus žodžiai: „Iš mano Tėvo Namų nedarykite prekybos namų!“ Tauta pamiršo vienybę meilėje ir pavertė religingumą pirkimo ir pardavimo santykiais: atnešu Dievui aukas, kad gaučiau iš jo malonių, kad mano maldas išklaustyti. Tauta pamiršo, jog Dievas yra Tėvas, kad Dievas yra Meilė, ir pavertė Šventyklą, susitikimo su Dievu vietą, pinigų užsidirbimo vieta. Rimbas Jėzaus rankose – tai aštrus ir stiprus signalas, kad liaudis pabustų naujiems santykiams su Dievu. Mūsų santykiai su juo turi būti nuoširdūs, neveidmainiški, kuklūs, neišdidūs, nesavanaudiški, o ne pilni išskaičiavimų. Šis išskirtinis Jėzaus gestas yra ir pranašiškas ženklas, skelbiantis visiškai naujus žmogaus santykius su Dievu: mus su Dievu sieja Jėzaus kančia ir prisikėlimas. Jis yra mūsų Šventykla, kuri mus lydi visą gyvenimą, nes Jėzus gyvena mūsų viduje.

Jėzaus požiūris į šventyklą labai skiriasi nuo Izraelio tautos požiūrio. Viešpaties Namai iš tikrųjų yra Dievo šlovės vieta, todėl į šventovę įeinama susitikti su Dievu. Jėzaus tautiečiai, suteršę šventą vietą, padarė ją netinkamą šiam tikslui, dėl kurio ji buvo pastatyta. Todėl eidami į bažnyčią turime prisiminti, jog tai Jėzaus Kūno ženklas; per Jį mes kreipiamės į dangaus Tėvą.

Visų pirma Dievo šventykla – tai kiekvienas iš mūsų, kaip Viešpaties paveikslas. Jėzus rūpinasi Dievo Namais, jis negali žiūrėti, kaip šventykla tampa prekybos vieta. Ir štai Jėzaus išgyvenimas prasiveržia didelio skausmo išraiškomis. Tai pamatę fariziejai įsižeidžia ir pasipiktina.

Šitoks Išganytojo elgesys primena šokiruojančius pranašų poelgius, kuriais jie žadino miegančios tautos sąžinę. Prekiautojų išvaymas iš šventyklos parodo, ką neša pasauliui Jėzus – radikalų apšalymą nuo prekybinių santykių, kurie įsigalėjo tikėjime, draugystėje, meilėje. Juk prekyba prasideda žmogaus viduje, žmogaus širdies šventykloje, tai vidinio atšalimo, apmirimo padarinys. Mūsų gyvenimas taip pat gali tapti turgaviete – daugybės darbų klegesiu. Jėzus atėjo gelbėti mūsų nuo šio iš vidaus asmenybės griauančio reiškio.

Šventasis Raštas sako, kad mes turėtume būti Šventosios Dvasios šventykla, kupini jos džiaugsmo ir ramybės. Jeruzalės šventyklos išvalymas – labai ryškus įvykis, kad mes ilgam atsimintume. Jėzus mums patikėjo nešti pasauliui Gerąją Naujieną. Tai žinia, kad Dievas mums atleidžia kaltes dovanai, todėl kiekvienas yra kviečiamas palikti nešvarius santykius su pasauliu ir savimi ir nuoširdžiai atsigręžti į gerį. Jėzus labai aiškiai ir tiesiai pasako, kaip į pasaulį ateina blogis: „Žmogų suteršia vien tai, kas iš jo išeina. Iš vidaus, iš žmonių širdies, išeina pikti sumanymai, paleistuvystės, vagystės, žmogžudystės, svetimavimai, godumas, suktybės, klasta, begėdystės, pavydas, šmeižtai, puikybė, neišmanymas. Visos tos blogybės išeina iš vidaus ir suteršia žmogų“ (*Mk 7, 20–23*). Todėl pirmiausia reikia leisti Jėzui sustabdyti prekybą mūsų širdies šventykloje. Mokytis iš jo atleisti, atiduoti, išsilaisvinti iš visko, kas sutepa žmogų. Mūsų gyvenimas – šventykla, kurioje Jėzus nori būti. Ir jis išgyvena, jeigu mes savo gyvenimą žudome, griauame. Nėra tokios mūsų gyvenimo situacijos, į kurią Jėzus nenorėtų ateiti. Tačiau kaip dažnai mes jo neįsileidžiam! Jėzus nori mums laimės, jis nori, kad gyventume su juo savo širdyje.

KAI PRISTINGAME JĖGŲ...

Švč. Mergelė Marija, Gailestingumo Motina
Iz 9, 1–3. 5–6; Ps 113; Gal 4, 4–7; Jn 19, 25–27

Skaitydami Marijos litaniją pastebime, kad Marija vadinama Dangaus Vartais, Nusidėjėlių Gynėja, Nuliūdusiųjų Paguoda, Krikščionių Pagalba... Ar tie pavadinimai tik tušti žodžiai? Oi ne!

Nors Dievas viską gali padaryti pats, tačiau savo pagalbą jis teikia per žmones. Kai norėjo Izraelio tautą išvesti iš Egipto, Viešpats išsirinko Mozę ir per jį paskelbė dešimtį Dievo įsakymų. Paskui jo išsirinkti pranašai skelbė pasauliui Dievo valią. Galiausiai jis pasirinko nekaltą mergelę Mariją, kad įvykdytų visų didžiausią stebuklą, kokio pasaulis dar nebuvo matęs. Viešpats apreiškia savo valią Marijai, kad ji taps Išganytojo Motina. Angelas Gabrielius ištaria: „Sveika, malonės pilnoji, Viešpats su tavimi.“ Taip yra. Marija malonės pilnoji savo darbuose, savo mintyse, savo gyvenime. Pilna malonės – tai reiškia, kad ji didesnė už pranašus, šventesnė už patriarchus, tobulesnė už teisiuosius. Viešpats yra su Marija ne taip, kaip su kitais žmonėmis: per Mozę reiškesi Dievo galybė, per pranašus Dievo išmintis, per karalių Dovydą – Viešpaties gerumas ir t. t.

Tačiau per Mariją Dievas yra kur kas arčiau žmonijos, nes ji yra Dievo Sūnaus Motina. „Štai nuo dabar mane palaiminta vadins visos kartos“ – garbina Dievą Marija. Dangaus Tėvas išsirinko Mariją savo Sūnaus Motina. Tuo Marija įgijo į savo Sūnų visas teises, kokias turi ir gali turėti kiekviena motina. Marija yra mūsų ištikimiausia užtarėja pas savo Sūnų, nes ji geriausiai pažįsta Jėzų ir greičiausiai gali atspėti jo širdies visus troškimus ir paslaptis. Marija, žinodama, ką Jėzus iš meilės mums yra padaręs, irgi nori taip mus mylėti ir mums padėti. Jos užtarimas galingas, jos maldos klausosi Dievas. Reikia melsti šventųjų užtarimo, tačiau būtina šauktis Mergelės Marijos apgynimo. Ji yra ramybės ir sutaikinimo ženklas. Šv. Alfonsas Liguoris sako: „Veltui tikėsies išgelbėti ir pašventinti savo sielą be Marijos!“

Būdami Kristaus broliai, esame ir jo Motinos vaikai. Kristus, mirdamas ant kryžiaus, Mariją per apaštalą

Joną skiria visų mūsų Motina. Jis savo mirtimi nupelnė visas išganyto malones ir atidavė jas į stovinčios po kryžiumi Motinos rankas. Todėl ją drąsiai galime vadinti mūsų rūpestingą Motina. Marija yra mūsų Motina ne tik Jėzaus paliepiamu, bet ir dėl savo širdies gerumo ir jautrumo. Be to, ji daugiausia dalyvavo mūsų atpirkime. Marija mūsų tarpininkė ir gelbėtoja. Ji Jėzui davė savo kraują, kurį jis už mus išliejo ant kryžiaus. Dėl mūsų, nuodėmingųjų, sutiko būti Dievo Sūnaus Motina, kad galėtų būti žmonių, norinčių būti išganytais, motina. Ji ir už mus kentėjo po kryžiumi, meldėsi girdėdama Sūnaus žodžius: „Atleisk jiems, nes jie nežino ką daro.“ Ką Jėzus myli, tą myli ir Marija, už ką Jėzus kentėjo, už tą ir Ji drauge kenčia. Nors tikra motina mus pamirštų, Marija mūsų nepamirš ir neapleis. Kaip tad galėtume nemylėti tokios motinos ir jos negarbinti! Šaukimės Marijos, Nuliūdusiųjų Paguodos, Nusidėjėlių Gynėjos, Krikščionių Pagalbos, ligoje ir nelaimėje. Šie ir panašūs Marijos garbinimo žodžiai nuolatos žmonių lūpose. Šv. Chosemarija Eskriva yra pasakęs: „Kai kartais tau pritrūksta jėgų, kodėl nepasakai to savo Motinai: *Nuliūdusiųjų Paguodai, Krikščionių Pagalbai, Mūsų Vilčiai!*“

Šiandien norėčiau kiekvienam iš jūsų tarti šiuos pranašo Natano žodžius: „Dabar eik, imk iš manęs gerą patarimą ir gelbėk savo sielą.“ Tad imkite gerą patarimą: mylėkite Mariją kaip savo geriausią motiną.

Turime Švč. Mariją garbinti visados ir iki mirties. Šv. Jonas Berchmanas, prieš mirtį brolių vienuolių paklaustas, ką reikia daryti, kad Mergelė Marija užtartų ir globotų, atsakė: „Nors ir nedaug, bet visados melskitės Mergelei Marijai.“ Ji džiaugsis ir viena jūsų pamaldžiai kasdien sukalbėta „Sveika, Marija“ malda. Įpraskite dažniau kalbėti kad ir kurią nors dalį rožinio. Garbinkime Mariją litanija, giesmėmis ir maldomis. Garbinkime Mariją pagerbdami jos paveikslus, darydami gerus darbus: lankydami ligonius, šelpdami vargšus, melsdamiesi už atšalusius nuo tikėjimo, už skaistykloje kenčiančias sielas. Imkite visi labiau ir uoliau garbinti Mariją ir tikrai išganysimė savo sielas. Gailestingumo Motina niekuomet mūsų neapleis, saugos mus nuo nuodėmių ir nelaimių šiame gyvenime, o po mirties nuves į dangų.

AR KRISTUS YRA MŪSŲ KARALIUS?

Kristus, Visatos Valdovas

Ez 11–12. 15–17; Ps 23; 1 Kor 15, 20–26. 28

Mt 25, 31–46

Šiandien švenčiame Kristaus Karaliaus, Visatos Valdovo, šventę. Šio sekmadienio iškilme užbaigiami bažnytiniai liturginiai metai. Ištisus liturginius metus Evangelijos skaitiniais lydėjome Jėzų: nuo jo gimimo iki mirties ir prisikėlimo. Ir Evangelijoje girdime Viešpaties, teisiančio pasaulį, nuosprendį pagal visiškai kitokius, dieviškus įstatymus. Kristaus Karaliaus švente Bažnyčia liudija, kad Kristus yra taikos, teisingumo, meilės ir gailingumo Karalius. Šėtonas šiandien nori, jog žmogus netikėtų Dievo meile ir jo gailingumu, kad taptų ne artimą mylinčiu, bet iš artimo norinčiu pasipelnyti žmogumi. Šiandien lengviau žmogui pasiekti Mėnulį, nei kitą asmenį priimti kaip brolių.

Egzistuoja du pasauliai, du kosmosai: vienas didelis, begalinis, skirtingas nuo mūsų ir kitas mažas, telpantis mumyse pačiuose. Ši šventė yra dvasinė, ne politinė. Būtent tai nori akcentuoti Bažnyčia. Jėzus yra ne žemiškų turtų, bet sielų ir širdžių valdovas. Jo valdymo principai – meilė ir teisingumas.

Jėzaus autoritetas augo jam visada būnant su žmonėmis, suteikiant jiems viltį, atleidžiant nuodėmes, stiprinant jų tikėjimą. Jėzus juos maitino, gydė, guodė, prikeldavo iš numirusių, jis gyveno jų vargais ir ašaromis.

Kokie jo Karalystės svarbiausi įstatymai? Jie surašyti Naujajame Testamente. Tai įsakymas mylėti visus ir niekam, net savo priešams nedaryti blogo. Kristaus Karalystės įstatymas yra meilė. Tai Kristaus Karalystės konstitucija. Dievas nenori laimėti jėga, jis nugali blogį gerumu. Dievas ant kryžiaus mus moko: „Nėra didesnės meilės, kaip gyvybę už draugus atiduoti“ (Jn 15, 13). Dievas nori nugalėti žmogaus širdį meile ir gailingumu. Kur jo Karalystė? Ji tarp mūsų, kai vykdomė Dievo valią ir mylime vieni kitus; kai pamatome vargšus, neturtingus žmones; kai slaugome ligonius ir pamaitiname alkanus. Atsiminkime, tuomet Kristus Karalius yra arčiausiai mūsų. Kristaus Karalystė yra varguoliuose, nuolankiuose ir taikiuose, nusižeminusiuose ir persekiojamuose žmonėse.

Tačiau dažnai Jėzus yra tarp mūsų neatpažintas. Neatpažintas prašo mūsų įvairių dalykų: maisto, kai alkanas; drabužių, kai jam šalta; būti aplankytas ir pagalbos, kai serga... Ir taip vaikščios Kristus Karalius iki pasaulio pabaigos. Po to pasiūks mus pas save, kad atsilygintų mums už tai, ką jam gero padarėme. Vieni išgirs, jog jį pamaitino, kai buvo alkanas; kad aprenge, kai neturėjo drabužių; kad globojo, kai sirgo; kad mažyčiu vaikučiu priėmė į savo šeimą ir įsūnijo... Kiti gi – kad jam viso to nepadarė. Mūsų Viešpats Jėzus Kristus yra pasaulio istorijoje: vienur jis ištroškęs, kitur badauja, dar kitoje vietoje dreba iš šalčio ar kalinamas ir niekinamas, štai gretimoje laiptinėje serga, o mūsų miestelyje neturi pastogės. Jis čia ir visur, tik mūsų nėra greta. Jis beldžiasi į mūsų širdis, tik mes esame kažkur išėję. Dažnai būname užsiėmę kitais dalykais: varžomės dėl aukštų postų, karališkų pagerbimų pamiršę, jog viskam turi vadovauti Kristaus Karaliaus meilės įstatymas. Jėzus yra žmonių sielų reformuotojas, idant pakeistų tiek vidinį, tiek išorinį žmonių gyvenimą.

Taigi Kristaus Karaliaus iškilmės svarbiausias klausimas: ar Jėzus karaliauja žmogaus viduje, tavo ir mano viduje, ar aš ir tu pripažįstame Kristaus karališkumą, išpažįstame Kristų gyvenimo vadovu, ar Kristus Karalius yra mano gyvenimo Viešpats? Kas karaliauja mano viduje, kas nustato mano gyvenimo tikslus ir prioritetus – Kristus ar kas nors kitas?

Brangūs tikintieji, mes galime gyventi prislėgti neturto, vargų ir rūpesčių, galime gyventi pašiūrėse ir lūšnose, galime gyventi pakeldami šimtus aukų ir atsižadėjimų, tačiau negalime gyventi be meilės. Kristų pripažinti Karaliumi neužtenka tik žodžiais. Į meilę atsakoma meile. Tai savo protu jam pirmenybę pripažinti ir savo valia visiškai paklusti. Tai kovoti dėl jo Karalystės žemėje, tai stengtis laimėti kuo daugiau žmonių jo meilės Karalystei.

Mes meldžiame, kad ateitų Dievo teisingumo karalystė tiems, kurie kenčia socialinį neteisingumą, kad Viešpaties įstatymų laikymasis sustabdytų moralinį degradavimą. Teateinie meilės Karalystė į mūsų širdis, idant mylėtume vaikus, senelius, ligonius ir beturčius, visuose matydami Jėzų.

LAUKIMO IR VILTIES LAIKAS

I advento sekmadienis (B)

Iz 63, 16b–17. 19b; 64, 2–7; Ps 80; 1 Kor 1, 3–9

Mk 13, 33–37

Liturginiai metai prasideda šventu advento laikotarpiu, kuris pažadina mus iš rudens sąstingio ruoštis Kalėdoms. Adventas – Viešpaties laukimo ir vilties metas. Žmogus trokšta, viliasi ir svajoja. Dažnai mūsų viltis būna tik emocionali arba neprotinga: viliamės kažkokio svarbaus susitikimo ar laimėjimo, kuris atneš laimę, drauge suvokdami, jog tai atsitinka labai retai ir negalima ateities grįsti tik laimingu atsitiktinumu. Kukliau elgiamės, kai viltis sudedame į savo jėgas, į darbą, tikimės, jog ateityje mūsų gyvenimas bus mažiau skausmingas. Tokios žmogiškosios vilties apraiškos nesmerktinos, tačiau krikščioniškoji viltis yra visai kitoniška. Mes, krikščionys, pirmiausia viliamės Viešpačiu, kadangi Dievas per Jėzų Kristų apreiškė, jog pirmas myli mus, tik po to viliamės savimi ir savo darbais. Krikščioniškoji viltis kyla iš pasitikėjimo Dievo gerumu ir jo noro išgelbėti žmones. Tačiau krikščioniška viltis susiduria su tam tikromis žmogiškosiomis kliūtimis. Technikos laimėjimai išaukština žmogų. Branduolinės jėgainės, elektroninės smegenys, genetiniai tyrimai sukuria iliuziją, jog visos problemas bus išspręstos pasitelkiant civilizacijos laimėjimus. Gimsiąs naujas, žmonių sukurtas pasaulis, pilnas intelektinių ir techninių stebuklų. Argi reikia tokiam pasauliui Išganytojo? Toks mąstymas kyla iš naivaus optimizmo ir neprotingos vilties. Kasdien žmogus užsimoja atstatyti Babelio bokštą, tai padūkusios statybos ant lakaus smėlio dievinant nuodėmingą žemiškąjį gyvenimą, žmogų ir jo kūrybą. Tai tragiška žmogaus klaida. Paneigti tikėjimą – tai ne vien įžeisti Dievą, atsispindintį kiekviename jo kūrinyje, bet ir įžeisti žmoniją, kuri visuomet ir visur tikėjo.

Neįtikėtinas tekstas randamas *Pamokymuose pamaldžiam maldininkui*. Juos įduodavo plaukiantiems į Šventąją Žemę maldininkams, kad jų netikėtai neužklyptų nelaimė: „Visada klausykis, ką kalba jūrininkai. Jeigu jie tyli, vadinasi, viskas yra nepatikima. Jeigu keikiasi, viskas gerai. O jeigu jūrininkai šaukiasi Dievo, reiškia bus didelė audra.“ Tad maldininkai audringomis naktimis klausydavosi ištempę ausis. Jeigu keiksmi skrodsdavo dangų, jie apsiversdavo ant kito šono ir ramiai miegodavo. Brangūs tikintieji, ar šiandien tikrai yra saugu ir gera, kai aidai keiksmi ir girtas juokas? Ir ar tikrai nelaimė pranašaujama, kai kyla į Viešpatį tikinčiųjų malda? Gal smarkiai klystame – šiandien viskas atvirksčiai? Ir kaip tik reikia labai sunerimti, kad žmonija keikiasi ir šelsta, bet nesimeldžia. Ar istorija dar mūsų nepamokė: Dievą pamiršusios ir nuodėmės nebijodamos išstisus civi-

lizacijos nugarmėjo į pražūtį! Gal šiandien kaip tik reikia susirūpinti, kad žmonija nesimeldžia ir brenda į visas įmanomas nuodėmes, jas netgi įteisindama įstatymais? Ar neatrėta apokaliptinis tvanas? Nojus statė laivą, kai dar nelijo. Kai lis, jau bus per vėlu. Apaštalas Paulius perspėja: „Apsireikš Dievo rūstybė ir jo teisingas teismas. Jis kiekvienam atmokės už jo darbus: tiems, kurie ieško šlovės, garbingumo ir nemirtingumo, ištvėringai darydami gera, – amžinuoju gyvenimu, o išpuikėliams, kurie neklauso tiesos, <...> – pykčiu ir rūstybe“ (Rom 2, 5–8).

Turėkime vilties, tačiau ir suvokime savo ribotumą. Mes negalime egzistuoti be Dievo. Tik ryšys su Dievu palaiko mus kaip žmones. Krikščionio viltis turi remtis Dievo valios vykdymu: „Dievą mylintiems viskas išeina į gera.“ Mes viliamės Dievu, kad būtume išlaisvinti iš nuodėmės, kuri itin apsunkena mūsų gyvenimą ir susiaurina mūsų galimybes. Su nuodėme į mus įsismelkia skausmas, nusiminimas, gyvenimo prasmės praradimas. Krikščionišką viltį ypač gaivina malda. Ji kyla iš supratimo, jog esame silpni, riboti ir nuodėmingi, be Dievo palaimos nieko negalintys nuveikti. Viliamės Dievo gailestingumu ir Jo teikiamu išganymu. Viltis labai sustiprėja, kai atgailaujame ir taisomės. Galiausiai viltis yra neatsiejama nuo budėjimo. Jėzus įspėja: „Žiūrėkite, budėkite, nes nežinote, kada ateis tas laikas!“ Žmonėms visada lengva patekti į apsilaidimą ir mieguistumą dvasiniuose reikaluose. Yra du budėjimo priešai: *nusiminimas*, kai nesitikima nieko nei iš tikėjimo, nei iš savęs pačių, ir *apsilaidimas* – tai dvasinis letargo miegas, kai žmogus mano, jog gali būti išganytas nė piršto nepajudinęs, o gal net priešingai, visas apaugęs nuodėmėmis. Abiem atvejais – tai pilkas, lėkštas ir bedvasis gyvenimas. Be tikėjimo, vilties ir meilės, be šių svarbiausių krikščioniškojo gyvenimo dorybių, būsimė lyg užgesusi žvakė, nesūri druska, tai būseną, apie kurią Viešpats sako: „Kadangi esi drungnas ir nei karštas, nei šaltas, aš išspjasiu tave iš savo burnos“ (Apr 3, 16).

Tad įsiklausykime į apaštalo Pauliaus žodžius: „Supraskite, koks dabar laikas. Išmušė valanda jums pabusti iš miego. Dabar išganymas arčiau negu tuomet, kai įtikėjote. Naktis nuslinko, diena prisiartino. Tad nusimeskime tamsos darbus, apsiginkluokime šviesos ginklais!“ (Rom 13, 11–12). Adventas kaip budėjimas ir atsivertimas tęsiasi išstisus metus. Bažnyčia mus gyvai ragina pradėti dvasinį budėjimą – adventą: pakilti iš nuodėmių letarginio miego, pažadinti tikėjimą, atgaivinti viltį, uždegti karštą meilę veikliu tikėjimu. Atgailos ir Eucharistijos sakramentai bei gailestingumo darbai – tai pagrindiniai būdinčio krikščionio ginklai. Ruoškimės, Viešpats čia pat.

Parengė mons. Artūras Jagelavičius

Kardinolas Marc Ouellet
Vyskupų kongregacijos prefektas

Santuoka ir šeima Bažnyčios sakramentiškume: iššūkiai ir perspektyvos*

Ižanga

Artėjantis šeimos temai skirtas nepaprastasis Vyskupų sinodas dėl su šeima bei santuoka susijusių neatidėliotinių bei rimtų problemų ir dėl vilčių bei lūkesčių, išreikštų parengiamųjų konsultacijų laikotarpiu, kelia Bažnyčioje precedento neturintį susidomėjimą.

Jau Vatikano II Susirinkimo pastoracinėje konstitucijoje *Gaudium et spes* santuoka ir šeima minimos tarp neatidėliotinių mūsų epochos problemų (1). Nuo enciklikos *Humanae vitae* paskelbimo, 1980 m. Sinodo šeimos klausimais ir Jono Pauliaus II turtingo mokymo šia tema (2) Bažnyčia nenustojo su vis didesniu nerimu stebėti, kaip papročiai ir mąstysenos tolsta nuo biblinio apreiškimo bei krikščioniškosios tradicijos perduoto paveldo.

Bažnyčios misiją dabartiniame pasaulyje popiežius Pranciškus palygino su „lauko ligonine“, kur gydoma daugybė iš mūsų lauko surinktų sužeistųjų (3). Šiuo įvaizdžiu taikliai nusakoma santuokos ir šeimos padėtis, per pastaruosius kelis dešimtmečius rimtai pablogėjusi ne tik sutuoktinių gyvenimo patyrimo lygmeniu, bet ir tradicinėms šeimos vertybėms priešingų įstatymų, kuriuos inicijuoja vyraujančią reliatyvistinę mąstyseną palaikančios lobistinės grupės, aspektu.

Dabar šį paplitusį reiškinį lydi kiti veiksniai: santuokinių situacijų sudėtingumas, teisinių procesų santuokų galiojimui iširti lėtumas, ortodoksų tradicijos pavyzdys, pastoracinio rūpinimosi padiktuotų neoficialių praktikų paplitimas. Greta to, vilčių banga, sukelta popiežiaus Pranciškaus skelbimo. Šių veiksmų derinys reikalauja iš ganytojų apmąstymo ir kūrybiškų iniciatyvų, atsiliepančių į naujus evangelizacijos iššūkius.

Aš irgi viliosiu ir esu įsitikinęs, kad dabartiniuose debatuose Šventoji Dvasia parodys mums atsinaujinimo kelią išsaugant ištikimybę krikščioniškai tradicijai. Tradicija reiškia ne sąstingį, bet, priešingai, gyvo organizmo, kuris keičiasi ir prisitaiko neprarasdamas savo tapatybės, kelią (4).

* Pranešimas, skaitytas pradedant Valensijos bažnytinio tribunolo teisminius metus (Valensija, Ispanija, 2014 m. kovo 27 d.). Versta iš: *Communio* 41 (Summer 2014).

Šiuo atžvilgiu aš savo ruožtu tikiu, jog atnaujintas pastoracinis požiūris į santuoką bei šeimą turėtų geriau supažindinti su Susirinkimo paveldu ir Jono Pauliaus II mums pateiktu tinkamu jo aiškinimu. Susirinkimas platesne „sakramento“ sąvoka, analogiškai taikoma Bažnyčiai, padėjo pagrindus naujai sakramentų teologijos vizijai. Šia pamatine perspektyva atnaujinamas septynių sakramentų ir Bažnyčios santykis, ypač santuokos ir šeimos atžvilgiu. Štai kodėl, kaip ir per Susirinkimą, turime iš naujo pradėti nuo Kristaus, „tautų Šviesos“, kad ne tik iš naujo apmąstyume šeimos pastoraciją, bet ir plačiau suvoktume *visą* Bažnyčios pastoraciją žvelgdami iš šeimos perspektyvos (5).

Savo straipsnyje trumpai aptarsiu šią slinktį vadovaudamasis sakramentų teologijos perspektyva, o paskui dėmesį sutelksiu į organišką Santuokos sakramento ir Bažnyčios sakramentiškumo jungtį. Baigdamas atnaujinto pastoracinio požiūrio, kuris orientuotas į gailestingumą ir neprieštarauja santuokos neišardomumui, kontekste įvardysiu kelis santuokos negaliojimo kriterijus.

1. Vatikano II Susirinkimas ir ekleziologinė slinktis sakramentų teologijoje

Pasak katalikų tradicijos, septyni sakramentai yra „išganymo priemonės“, kuriomis Kristus malonė perteikiama žmogui. Šv. Tomas Akvinietis sakramentų logiką aiškina remdamasis žmogaus gyvenimo tarpniais ir sąlygomis: gimimu, augimu, maistu, gyvenimo būviu, susitaikymu, liga ir mirtimi. Tokia turtinga perspektyva šiuolaikiniais laikais nuskurdo malonę vis labiau suvokiant kaip savotišką prigimties kopiją, kartais be jokios sąsajos su Kristumi, nebent nurodant jį kaip malonės veiksmingąją priežastį.

Tad apie sakramentus įpratome galvoti antropocentriškai, atsižvelgdami į individualius žmogaus poreikius ir be organiškos sąsajos su Bažnyčia, išskyrus priklausomybę Kristaus įsteigtai institucijai.

Ekleziologijos rutuliojimas XX amžiuje, apvainikuotas Vatikano II Susirinkimo didžiųjų konstitucijų, atveria naujų perspektyvų Bažnyčios slėpiniui nusakyti iš pradžių pasitelkiant sakramento sąvoką: „Bažnyčia Kristuje yra tarsi sakramentas arba artimos jungties su Dievu ir visos žmonių giminės vienybės ženklas bei įrankis“ (6). Toks pirminis ir gilus Konstitucijos apie Bažnyčią požiūris remiasi bibrine *mysterion* sąvoka (7) ir tęsiamas Konstitucijoje apie šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*:

„Todėl esančiuosius Bažnyčioje liturgija kasdien stato į šventovę Viešpatyje, <...> drauge stebėtinu būdu stiprina

jų jėgas skelbti Kristų, ir šitaip tiems, kurie yra išorėje, liturgija parodo Bažnyčią kaip viršum tautų iškeltą ženklą (plg. *Iz* 11, 12), po kuriuo rinktūsi draugėn išblaškyti Dievo vaikai (plg. *Jn* 11, 52), kol bus viena kaimenė ir vienas ganytojas (plg. *Jn* 10, 16)“ (8).

Išplėsdamas sakramento sąvoką ir taikydamas ją Bažnyčiai kaip „vienybės ženklui ir slėpiniui“, Susirinkimas suteikė sakramentams esminę bažnytinę prasmę, praplėtusią ankstesnę perspektyvą, kurios dėmesio centre buvo individų išganymas.

Suvokti Bažnyčią kaip sakramentą reiškia apibrėžti jos santykį su pasauliu remiantis ja kaip vienybės ir malonės perteikimo regimu ženklu, taip aiškiau išreiškiant Bažnyčios misijos reikšmę ir jos institucijoms būdingą prigimtį. Šiuo požiūriu visus sakramentus galima suvokti ne tik kaip atsaką į antropologinius poreikius, bet ir kaip organines išraiškas to, kas sudaro Bažnyčios sakramentiškumą pasaulio atžvilgiu. Tada sakramentai įgyja misionieriškąjį matmenį, nes per juos tautos regi Bažnyčią.

Prie šio pamatinio požiūrio į Bažnyčią kaip į išganyimo sakramentą ir vienybės slėpinį turėtume pridurti sakramentų teologijos jungtutinį matmenį. Šis matmuo kyla iš paties apreiškimo, taip pat iš bažnytinės tradicijos, liudijamos Katalikų Bažnyčios katekizmo:

„Visas krikščioniškasis gyvenimas yra pažymėtas Kristaus ir Bažnyčios, tartum jaunikio ir nuotakos, meile. Jau Krikštas – įžengimas į Dievo tautą – yra jungtivių slėpinys: tam tikra prasme jis yra vestuvinis apiplovimas (plg. *Ef* 5, 26–27) prieš vestuvių puotą, Eucharistiją. O krikščioniškoji santuoka tampa veiksmingu ženklu, Kristaus ir Bažnyčios Sandoros sakramentu. Pakrikštytųjų santuoka, ženklindama ir teikdama malonę, yra tikras Naujosios Sandoros sakramentas“ (9).

Tad Bažnyčios sakramentiškumas remiasi jungtivialiu Kristaus ir Bažnyčios santykiu, šv. Pauliaus minimu Laiške efeziečiams vyro ir moters santuokinės meilės sakramentinei vertei parodyti. Kiti sakramentai irgi išreiškia šį jungtutinį santykį, tačiau mes į tai nesigilinsime, bet išsamiau aptarsime santuoką Bažnyčios ir jos misijos sakramentinėje struktūroje.

2. Santuokos vieta Bažnyčios sakramentiškume

Vatikano II Susirinkimas toliaregiškai ir pranašiška iš naujo patvirtino santuokos ir šeimos vertę laikotarpiu, kai kultūrų bei visuomenių sekuliarizacija laipsniškai pavirto pavyzdžio neturinčia antropologine krize. Nujausdamas krizės rimtumą, Susirinkimas ėmėsi

santuokos ir šeimos „naujosios evangelizacijos“ dar anksčiau nei tas terminas buvo nukaldintas. Vėl pradėdamas nuo Kristaus, Susirinkimas atskleidė šeimos kaip namų Bažnyčios grožį. Pastoracija Bažnyčioje vis dar toli nuo šios Susirinkimo skatinamos ir apaštališkajame paraginame *Familiaris consortio* iš naujo paskelbtos šeimos evangelijos.

A. Santuokos kristologija: išeities taškas

Susirinkimo naujovė buvo performuluotas tradicinis mokymas apie santuoką. Tai padaryta remiantis pastoracinėje konstitucijoje *Gaudium et spes* dėstoma santuokos kristologija:

„Žmonių Išganytojas ir Bažnyčios Sužadėtinis (10) ateina pas susituokusius krikščionis per Santuokos sakramentą. Atėjęs jis pasilieka, idant sutuoktiniai abipusiu pasiaukojimu ir amžina ištikimybe vienas kitą mylėtų taip, kaip jis mylėjo Bažnyčią ir atidavė už ją save patį (plg. *Ef* 5, 25)“ (11).

Nesitenkindamas teisine santuokos kaip sutarties samprata, Susirinkimas sakramentą nusakė kaip „susitikimą su Kristumi“, Bažnyčios Sužadėtinium, „pasiliekančiu“ su sutuoktiniais ir padarančiu juos savo meilės dalininkais. Pauliaus „kaip“ išreiškiamas sutuoktinių dalyvavimas Kristaus meilėje ir atitinka Jono „kaip“ Jėzaus kaip Aukščiausiojo Kunigo maldoje *Jn* 17. Ir tai daug daugiau nei panašumas sekant Jėzumi. Faktiškai teigiama, kad sutuoktiniai yra aktyvūs Kristaus meilės Bažnyčiai dalininkai. Tai liudija ši ištrauka: „Tikra santuokinė meilė yra paimama į dieviškąją meilę; ją valdo ir turtina Kristaus atperkamoji galia ir išganomoji Bažnyčios veikla“ (12). Ta pati mintis reiškia konstitucijos *Lumen gentium* 11-ajame skyrelyje: „Susituokusieji krikščionys Santuokos sakramentu ženklina vienybės bei vaisingos meilės tarp Kristaus ir Bažnyčios slėpinį ir patys yra to slėpinio dalininkais, santuokiniame gyvenime padėdami vienas kitam siekti šventumo.“

Prabėgomis atkreipsime dėmesį, kad Santuokos sakramentas neapsiriboja pagalba sutuoktiniais įgyvendinant prigimtinius jų sąjungos tikslus, tai yra sutuoktinių susivienijimą ir vaikų prokreaciją bei auklėjimą. Jis pakelia žmogaus meilę iki sakramentinio ženklo kilnumo, tai yra iki regimosios tikrovės, kurioje glūdi neregimoji dieviškoji meilė, įgyvendinta sandominiu santykiu su žmonija Jėzuje Kristuje, kilnumo. Štai kodėl santuoka apibūdinama kaip pašaukimas į šventumą – į santuokinį ir šeiminių šventumą, konkrečiai apreiškiančiame ir įkūnijančiame pasaulyje tikrąją Bažnyčios kaip Kristaus Sužadėtinės prigimtį:

„Kadangi krikščioniškoji šeima kyla iš santuokos, atspindinčios meilės sutartį tarp Kristaus ir Bažnyčios bei įtraukiančios į dalyvavimą joje, ji visiems atvers gyvą Atpirkėjo buvimą pasaulyje ir tikrąją Bažnyčios prigimtį sutuoktinių meile, dosniu vaisingumu, vienybe ir ištikimybe bei gražiu visų savo narių bendradarbiavimu“ (GS 48).

Tad Susirinkimas performulavo mokymą apie santuoką ir šeimą kristologine kryptimi, taip suteikdamas šeimai tikrai bažnytinį statusą. Dėl sakramento dovanos (1 Kor 7, 7) mes pagrįstai galime šeimą vadinti „namų Bažnyčia“ (13), kaip tai darė kai kurie Bažnyčios tėvai. Šis terminas ne retorinis, bet istoriškai grįstas Naujojo Testamento sąvoka *oikos* (14), kuria apibūdinama pirmųjų krikščioniškųjų bendruomenių patirtis. Dogminiu lygmeniu jis remiasi sąsajomis, artimai jungiančiomis Krikštą, Eucharistiją ir Santuoką.

Vis dėlto šis pavadinimas reikalauja gilesnio teologinio apmąstymo, kuris atskleistų jo tinkamumą ir vaisingumą Bažnyčios sakramentiškumo visumoje. Kaip „vienybės ženklas“ ir „slėpinys“ Bažnyčia ypač reiškiasi Eucharistiniu susirinkimu, kuris yra susitikimas su prisikėlusiu Kristumi. Taip pat instituciniais Bažnyčios ir valstybės santykiais, misionieriavimu ir karitatyvine veikla bei pastangomis siekti teisingumo ir solidarumo. Galop ji reiškiasi šeimomis, kurios per dykumą Kristaus pėdomis traukiančiai tautai yra bendrystės oazės.

B. Pagrindo šeimai, namų Bažnyčiai, suteikimas

Pabrėžiau mintį, kad sutuoktiniai yra Kristaus meilės Bažnyčiai dalininkai. Tai šeimos evangelijos, jos galios bei grožio šerdis. Ta evangelija kyla iš Krikšto ir skleidžiasi prigimtinėmis ir antgamtinėmis santuokinės meilės savybėmis – vienybe, ištikimybe, vaisingumu ir neišardomumu. Stabtelėkime prie Krikšto ir Santuokos santykio, kuris yra šeimos bažnytinio statuso pagrindas.

Krikštas yra savęs dovanojimo Kristui tikėjimu aktas, atliekamas pristačius Bažnyčiai, kurios tikėjimas priima ir laiduoja lemenantį ir trapų jos vaikų tikėjimą. Kristus į šią dovaną atsako savo paties dovana, įspaudžiančia į krikštijamojo sielą Jo sūniškos meilės antspaudą. Sutvirtinti Šventosios Dvasios įspaudu ir įtraukti į Eucharistinį susirinkimą, pakrikštytieji kaip Kristaus Kūno – Bažnyčios nariai sakramentiškai dalyvauja Trejybės bendrystėje.

Toks per įkrikščioninimą vykstantis Kristaus ir Bažnyčios dovanojimas vienas kitam pašauktas būti atbaigtas sakramentinės santuokos metu. Sutuoktinių dowa-

nojimosi vienas kitam aktas nuo pradinio pasikeitimo sutikimu iki atbaigimo fiziniu susivienijimu vyksta kaip tikėjimo akto dalis, tai yra kaip savęs dovanojimo Kristui, kuriam sutuoktiniai jau priklauso savo Krikšto galia, dalis; šią priklausomybę jie patvirtina sakramentinės santuokos metu.

Kas iš tiesų vyksta abipusiškai dovanojantis sakramentinės santuokos metu? Per sutuoktinių savęs dovanojimo vienas kitam tikėjimu aktą Bažnyčia atnašauja pakrikštytųjų porą Kristui. Kristus, Bažnyčios Sužadėtinis, atsako vestuvine dovana, Šventosios Dvasios charizma (1 Kor 7, 7), užantspauduojančia šią sąjungą nesulaužomu antspaudu, kuris yra niekas kita, kaip dieviškojo Sužadėtinio absoliučios ir neatšaukiamos Meilės artumas. Šie dovanų mainai tarp Kristaus ir Bažnyčios per sutuoktinius, kurie yra šio vyksmo naudos gavėjai, radikaliai pakeičia sutuoktinių asmeninių ir bažnytinį statusą. Autonomiškai individai, gyvenantys autentiška meile, per Kristaus vestuvinę Meilę, kurią gauna kaip dovaną, tampa sakramentine pora. Ta Meilė gyvena jų pačių meilėje, šventindama, apvalydama ir darydama ją vaisingą žmogiškuoju ir bažnytiniu matmenimis. Sutuoktiniai galbūt atėjo tiesiog siekdami palaiminti savo meilę, o gauna šimteriopai, nes Kristus „pasilieka“ su jais ir juos išgano. Jis tai padaro sugrąžindamas jiems visą jų meilę, dabar papildytą bažnytine misija – mylėti vienas kitą „Viešpatyje“ (1 Kor 7, 39), gyvu pavyzdžiu liudyti pasauliui Kristaus Meilę kasdieniame savo šeimos, namų Bažnyčios, gyvenime.

Aš čia nekalbu apie „idealą“, siūlomą sutuoktiniams siekiant motyvuoti juos mylėti ištikimai ir vaisingai. Kalbu apie poros priklausymą Kristui taip, kaip kūnas priklauso galvai, kaip sutuoktiniai priklauso vienas kitam. Toks priklausymas atima juos iš savęs pačių kaip autonominius individus, kad jie save vienas kitam dovanotų trečioje tikrovėje – kaip sakramentinė pora, kurios tapatybę sudaro konsekracijos malonė (*quasi consecrati*) (15) ir aprašytasis pašventinimas.

Tad šeima namų Bažnyčios statusą įgyja tikrai dėl tokių dovanų mainų, kurie pačiais sutuoktinių kūnais įgyvendina Kristaus ir Bažnyčios sandoros slėpinį. Krikštas yra jų pamatinė sąlyga, o Eucharistija, kaip nuolatinis Kristaus ir Bažnyčios vestuvių slėpinio šventimas tobuliausiu būdu, tinkamiausia jų vieta.

C. Eucharistijos, vestuvių slėpinio, autentiškas liudijimas

Krikštas ir Eucharistija du esminiai ir vienas kitą papildantys Bažnyčios vestuvių, kurios yra santuokos sakramentiškumo kontekstas, momentai. Abipusiu sutikimu „Viešpatyje“ ir fiziniu įvykdymu, aktualizuojančiu

pradinį ir sakramentinį „vieną kūną“ (plg. *Pr* 2, 24; *Mt* 19, 5; *Mk* 10, 8), pora siekia „artimos gyvenimo ir meilės bendruomenės“ (16), laimingos ir vertos Bažnyčios vestuvių.

Šiame kontekste pora, priimdama Eucharistiją, išreiškia savo esminį priklausymą Kristui ir Bažnyčiai – priklausymą, stiprinamą periodiško sakramentinio išrišimo už kaltes. Tad sakramentinė pora esmingai priklauso Eucharistijos slėpiniui, nes malonė, gaunama krikščionybę išpažįstančių sutuoktinių, yra šio sakramento turinys – Kristaus meilė Bažnyčiai iki mirties ir prisikėlimo. Santuoka yra kaip tik tokios nesugriaunamos ir nugalincios kiekvieną kaltę meilės sakramentas. Taigi krikščioniškoji pora dėl sutuoktinių sakramentinės tapatybės turi tiesioginę prieigą prie Eucharistijos sakramento.

Ši vidinė jungtis sutuoktiniams ne tik siūlo dažnai priimti Komuniją, bet ir reikalauja iš jų atvirumo ir pagarbos Kristaus įsipareigojimui jų atžvilgiu, su visais tai lydintais reikalavimais. Priimdama sakramentinę Komuniją, pora vėl ištaria „taip“ Kristaus ir Bažnyčios sandorai, sutvirtinančiai, palaikančiai, pašventinančiai ir saugančiai sutuoktinių sandorą. Jie pašaukti tarnauti didesnei nei jų pačių Meilei, slėpingai gyvenančiai juose nepaisant žmogaus gyvenimo vingių.

Tad Kristus toliau liudija savo ištikimą ir vaisingą meilę sakramentinės poros egzistavimu, kad ir kokie santuokinio gyvenimo pakilimai bei nuosmukiai ją lydėtų. Net jei kartais poros susitikimas su Eucharistija ir stotų pašventinamosios malonės, santuokinis ryšys (*res et sacramentum*) išlieka pamatinė, objektyvi duotybė, toliau liudijanti Kristaus ištikimybę savo Bažnyčiai net ir sutuoktinių faktinės separacijos atveju.

Todėl civiliška išsituokusiems asmenims, palikusiems savo pirmąją sąjungą, kita sakramentinė santuoka negalima (17). Tokia galimybė tiesiogiai prieštarautų neatšaukiamam Kristaus, Sužadėtinio, įsipareigojimui pirmoje sąjungoje. Vadinasi, negalimas ir eucharistinės Komunijos aktas, nes juo pirmiausia išreiškiamas „taip“ Kristaus teikiamam vestuvinės meilės liudijimui mūsų atžvilgiu Bažnyčios vestuvių kontekste. Toks aktas naujos santuokos situacijoje, galima sakyti, primestų Kristui sakramentinį ženklą, priešingą jo paties liudijimui. Štai kodėl Bažnyčia išsituokusių ir vėl susituokusių katalikų atžvilgiu taikė apribojimą, nepašalindama jų iš bendruomenės, neuždrausdama dalyvauti Eucharistiniame susirinkime ar bendruomenės veikloje (18).

Ar dabartinėmis aplinkybėmis tas apribojimas panaikintinas dėl atnaujinto pastoracinio požiūrio, akcen-

tuojančio gailestingumą? Būtent to kaip tik dabar daugelis klausia ir prie to turėtume artintis priešais akis turėdami bažnytinį sakramentų matmenį.

3. Gailestingumą akcentuojančios šiandienų šeimų pastoracijos pradmenys

Artėjantis Vyskupų sinodas ištirs šiandienų šeimų situaciją ir pateiks pastoracinių gairių, kaip sustiprinti poras, išlaikiusias ištikimybę priešingo spaudimo aki-vaizdoje, išgydyti tas, kurios sužeistos meilės stygiaus, ir padėti šeimoms, gyvenančioms netvarkingai, tačiau siekiančioms autentiškos malonės gyvenimo.

Tarp tokių asmenų neabejotinai yra išsituokusių ir vėl susituokusių. Jų vis dar gausu, nors statistiškai mažėja dėl dabartinių procesų, neigiamai atsiliepančių santuokos socialinei vertei ir santuokos, kaip vyro ir moters sąjungos, prasmei. Daugelis žmonių šiandien nebesituokia, bet apsiriboja sugyvenimu, kurio trukmę lemia jausmai ir gyvenimo aplinkybės.

Gailestingumą akcentuojantis pastoracinis požiūris pirmiausia turėtų būti skirtas vyrui ir moteriai apsaugoti nuo įsipareigojimo baimės, kuri yra didžiausia kliūtis jiems siekiant laimės. Tikrai iš naujo skelbiant Kristų Išganytoją galima išlaisvinti žmoniją iš prasmės trūkumo, pasireiškiančio baimė mylėti, nes tą meilę įsteigė Kūrėjas ir atkūrė Atpirkėjas. Čia turime neužmiršti Jono Pauliaus II, šeimos popiežiaus, paveldo. Sinodas galėtų pagaliau paskleisti šį turtingą palikimą per nuoseklų pastoracinį požiūrį į krikščioninimą, rengimą santuokai ir šeimų lydėjimą.

O dėl tų išsituokusių ir vėl susituokusių asmenų, kurie trokšta sutvarkyti savo dalyvavimą Bažnyčios gyvenime, tai būtina visomis išgalėmis šiltai sutikti jų atvirumą ir norą sukurti atsivertimo, atgailos ir dvasinio augimo keliu. Rūpestingai atsižvelgiant į situaciją ir atsakomybės įvairovę santuokos žlugimo atvejais, kurių neįmanoma tinkamai teisiškai išspręsti, tokiems asmenims reikia padėti atkurti vienybės su Kristumi gyvenimą jų naujomis aplinkybėmis ir paisant ribų, brėžiamų Bažnyčios sakramentų tiesos.

A. Plati nesakramentinio gailestingumo apimtis

Tai juos skaudina, bet tokį skausmą galima sušvelninti iš naujo skelbiant Dievo gailestingumą, pranakstantį sakramentinį kontekstą. Kristus buvo atsiųstas, kad per savo kryžių, mirtį ir prisikėlimą su-taikintų pasaulį su Dievu. Pasaulis jau yra sutaukintas su Dievu per Kristaus Velykų slėpinį. Bažnyčios misija – liudyti šį įvykį skelbiant kerigimą ir teikiant

sakramentus. Tačiau ji išskirtinai ir iki galo netvarko gailestingumo „reikalų“. Priešingai, Bažnyčia yra tik virš tautų iškeltas ženklas, liudijantis, kad šis Dievo gailestingumas skirtas visai žmonijai.

Tad Bažnyčia skelbia jau įgytą tiesą ir sakramentiniais ženklais patvirtina šį gailestingumą, didesnę už ženklus ir net pranokstantį Bažnyčios ribas. Išsituokusiems ir vėl susituokusiems asmenims, apgailėjusiems savo kaltes ir negalintiems palikti savo naujos sąjungos, turime nuolat sakyti: Dievo gailestingumas juos artimai pasiekia ir jų naujoje situacijoje. Tačiau negalime jiems leisti to viešai liudyti eucharistine Komunija.

Jau užsiminėme apie tokio apribojimo sakramentiniu lygmeniu priežastį. Išsituokusio ir vėl susituokusio asmens nauja situacija neleidžia jam autentiškai išreikšti tokio liudijimo, nes jo nauja sąjunga prieštarauja Kristaus, kuris liko ištikimas iki mirties, meilei. Neleisdama teikti sakramentinio išrišimo ir sakramentinės Komunijos net ir tada, kai išsituokęs ir vėl susituokęs asmuo yra tikrai atsivertęs, Bažnyčia nėra negailestinga. Esminis dalykas yra Kristaus ištikimybė savo paties liudijimui, jo keisti Bažnyčia jaučiasi negalinti, kad neišduotų tiesos, kuri yra santuokos neišardomumo pagrindas.

Šis skausmingas apribojimas netrukdo gailestingumui tikrai pasiekti netvarkingai gyvenančių asmenų širdies ir sielos. Tokio apribojimo laikytis nereikia paskelbti, kad tokios poros gyvena mirtinoje nuodėmėje ar kad joms dėl šios moralinės priežasties neleidžiama priimti šventosios Komunijos. Jos gali nuoširdžiai atgailauti ir sulaukti atleidimo, tačiau ir toliau neturi galimybės naudotis sakramentiniu ženklo paguoda. Šio apribojimo priežastis, kartoju, yra ne moralinė, bet sakramentinė. Jų antroji santuoka lieka objektyvi kliūtis, neleidžianti jiems iš tikrųjų viešai liudyti Kristaus ir Bažnyčios sakramentiškumo.

B. Dvasinė komunija ir sakramentinė Komunija

Vis dėlto išsituokusieji ir vėl susituokusieji gali nuolankiai prašyti malonės susivienyti su Kristumi net be sakramentinių ženklų. Sakramentinės malonės šerdis tokioms poroms gali būti perteikiama „dvasine komunija“, kuri yra ne blyškus sakramentinės Komunijos pakaitalas, bet, priešingai, pastarosios matmuo. Kiekviena sakramentinė Komunija Kristaus Kūne ir Kraujyje pirmiausia turėtų būti dvasinės komunijos, tai yra malonės būvio, kuris maitinamas ir padaromas intensyvesnis eucharistinės Komunijos, išraiška. Apaštalas šventasis Paulius mums primena, tokios dvasinės komunijos stokojant, „kas valgo ir geria to

Kūno neišskirdamas, tas valgo ir geria sau pasmerkimą“ (1 Kor 11, 29).

Tad Bažnyčia, skelbdama gailestingumą, pirmiausia turėtų padaryti šį momentą skaidrų ir vėl patvirtinti, jog išsituokę ir vėl susituokę asmenys turi prieigą prie šio dvasinio sakramentinės Komunijos matmens. Negana to, ji turi praplėsti sakramentinės Komunijos sampratą atsižvelgdama į Vatikano II Susirinkimo suformuluotus pradmenis Bažnyčios sakramentiškumo atžvilgiu. Susivienijimas Kristaus eucharistiniame Kūne ir susivienijimas jo bažnytiniame Kūne iš tiesų neperskiriamai sujungti. Negalime sakyti „amen“ Kristaus Kūnui, mūsų priimamam per Šventąją Komuniją, sykiu svetingai nepriimdami jo bažnytinio Kūno, neišpareigodami mylėti visus šio Kūno narius. Turint tai priešais akis, tikintiesiems būtina padėti suvokti ir branginti visus sakramentinės Komunijos aspektus, pavyzdžiui, dalyvavimą liturginiame susirinkime, kuris jiems leidžia drauge su kitais aukoti Kristaus auką, taip pat draugystę, patiriamą bendruomenės veikloje ar iniciatyvose vargšų naudai.

Kaip malonė nėra susaistyta su sakramentine tvarka nekrikščionių ar kitų krikščionių atveju, lygiai taip Dievo gailestingumas veikia tikinčiųjų, kenčiančių dėl sakramentinio kliuvinio, gyvenime. Šie tikintieji toliau liudija Kristaus absoliučią ištikimybę kaip tik per tai, kad iš pagarbos dieviškajam Partneriui, kuris, nepaisydamas porą ištikusios nesėkmės, nesulaužė pirmosios sąjungos, susilaiko nuo šventosios Komunijos. Trokšti priimti Komuniją bet kokia kaina reikėtų versti šį dieviškąjį Partnerį dalyvauti melagingame liudijime.

Išskyrus tikrai išskirtinius atvejus, kai teisiškai pripažinti negaliojimą neįmanoma, bet egzistuoja pastoracinis įsitikinimas tokiu negaliojimu, aš nematau galimybės, kaip autentiškai susituokusių ir paskui išsituokusių bei vėl susituokusių asmenų atveju atgailos kelias leistų gauti išrišimą ir sakramentinę Komuniją. Mano galva, nepaprastai svarbu, kad išskirtiniai atvejai aprėptų tik įsitikinimo negaliojimu plotmę ir neapimtų realaus atsivertimo po pirmos sakramentinės santuokos žlugimo plotmės (19). Nėra jokio atsivertimo, galinčio pakeisti pirminį sakramento padarinį – santuokinį ryšį, kuris yra neišardomas, nes susijęs su paties Kristaus liudijimu. Elgtis kitaip reikėtų išpažinti santuokos neišardomumą žodžiais ir neigti tai praktika, taip keliant sąmyšį Dievo tautoje, pirmiausia tų asmenų, kurie paaukoko galimybę atkurti savo gyvenimą dėl ištikimybės Kristui.

Nauji gailestingumu grįsto pastoracinio požiūrio pradmenys turėtų atitikti tradicinį Bažnyčios mokymą,

kuris pats yra dieviškojo gailestingumo apraiška. Tokie patys yra ir apribojimai priimti sakramentus, nes Bažnyčia, Kristaus Sužadėtinė, rūpinasi, kad jos vaikai būtų laimingi, ir žino, jog tos laimės neįmanoma atrasti niekur kitur, kaip tik Sandoros tiesoje. Būtent ji lemia, ar jos gailestingumu grįstas požiūris teisingas, ar klaidingas.

Imdamasi santuokos ir šeimos problemų pastoracinio kūrybingumo dvasia, Bažnyčia turėtų praplėsti sakramentinės Komunijos, susijusios su Bažnyčios sakramentiškumu, perspektyvą. Ji privalo iš naujo patvirtinti galimybę gyventi autentiška malone net pilnutinai nedalyvaujant sakramentinėje tvarkoje ir asmenis, gyvenančius įvairiose netvarkingose situacijose, kviešti nenutolti nuo bendruomenės, bet, priešingai, jai broliškai išsipareigoti ir visada atminti, kad „meilė uždengia nuodėmių gausybę“ (1 Pt 4, 8). Bažnyčia jiems taip pat turėtų priminti, kad susivienyti Eucharistijoje galima kitomis eucharistinio pamaldumo formomis, maitinančiomis dvasinę komunią, – procesijomis, Eucharistijos adoracija, Švenčiausiojo Sakramento aplankymu ir t. t. Vienu žodžiu, išsituokusių ir vėl susituokusių asmenų atžvilgiu nepasiduokime perdėm siauram požiūriui į Komunią. Sykiu siekime palengvinti bylų dėl santuokos pripažinimo negaliojančia nagrinėjimą.

C. Sakramentinės santuokos negaliojimo kriterijai

Santuokos tribunolų pastangos tiriant santuokinį ryšį, kuris yra pagrindas pripažinti santuoką galiojančia ar negaliojančia, išvelgti tuos atvejus, kai santuoka negalioja, šiandien kaip niekada svarbios. Toks darbas atliktinas objektyviai ir nešališkai, vadovaujantis tikrai pastoracine dvasia ir neišleidžiant iš akių Bažnyčios ištikimybės Sandoros slėpiniui ir aukščiausiam sielų išganymo įstatymui.

Popiežius Benediktas XVI nekart kėlė ryšio tarp tikėjimo ir sakramento klausimą, nes šiandienėje pastora-cijoje dažnai susiduriama su pakrikštytais asmenimis, kurie netiki. Kaip nustatyti tikėjimo stygiaus ribą, kurią peržengus sakramentas nebegalioja? Ar asmenims, prašantiems santuokos, visada pakanka būti pakrikštytiems ir turėti miglotą ketinimą „daryti tai, ką daro Bažnyčia“? Tai – sudėtingas klausimas, vertas dėmesio ir verčiantis ieškoti tinkamų kriterijų.

Ikisantuokiniu kanoniniu tyrimu gvildenamas būsimų sutuoktinių ketinimas išsipareigoti vienas kitam, sykiu pripažįstant santuokos tikslus, atitinkančius tradicijos po šv. Augustino apibrėžiamas „gėrybes“: ištikimybę (*fides*), prokreaciją (*proles*) ir neišardomumą (*sacramentum*). Formalus šių tikslų atmetimas už-

kerta kelią leidimui švesti sakramentą. Šiuo atveju sutuoktinių sutikimas būtų negaliojantis, nes neatitiktų santuokinės sutarties ir dėl to sakramento prigimties. Šiuo atžvilgiu šv. Jonas Paulius II 2003 m. paaiškino, kad „besituokiančiųjų nuostata, kuria neatsižvelgiama į antgamtinį santuokos matmenį, gali padaryti ją negaliojančią ir niekinę tik tada, kai ji jos galiojimą griauna prigimtiniu lygmeniu, kuris pažymimas pačiu sakramentiniu ženklu“ (20).

Popiežius Benediktas XVI vis dėlto pakvietė mus toliau apmąstyti *bonum coniugum*. Jis parodė tikėjimu grįstos meilės svarbą autentiškam santuokos gėriui įgyvendinti: „Krikščionybę išpažįstančių sutuoktinių apsisprendime gyventi tikra *communio coniugalis* glūdi tikėjimui būdinga dinamika, per kurią *confessio*, nuoširdus asmeninis atsakas į išganymo žinią, įtraukia tikintįjį į Dievo meilės veikimą“ (21). Gyvo tikėjimo stygius atsiliepia tokiam dalyvavimui ir, vadinasi, *bonum coniugum*, o tam tikrais atvejais net gali padaryti sutikimą negaliojančią: „pavyzdžiui, vienam iš sutuoktinių sujaukus tvarką dėl klaidingo santuokos ryšio, lygybės principo supratimo arba atmetant santuokinį susivienijimą, būdingą santuokiniam ryšiui, bei sykiu galbūt atsisakant ištikimybės ir lytinio akto atlikimo *humano modo*“ (22).

Bažnytiniams tribunolams šie atpažinimo kriterijai žinomi, tačiau tikėjimo santykio su sakramentu klausimas vertas tolesnių studijų. Ar tam, kad sakramentas galiotų, iš sužadėtinių reikalautinas tikėjimo minimumas? Ar kad jie prašo santuokos, pakanka nuspręsti, jog jie „ketina daryti tai, ką daro Bažnyčia“? Į šiuos klausimus nėra abstraktaus atsakymo, kiekviena byla traktuotina atskirai.

Atmindamas minėtą Bažnyčios vaidmenį švenčiant sakramentus, sakyčiau, jog pakanka negatyvaus būdo, tai yra neprileisti prie sakramento (arba vėliau pripažinti santuoką negaliojančia), jei sužadėtiniai nepripažįsta esą Bažnyčios nariai savo Krikšto galia, atvirai pareiškia esantys netikintys ir/arba nerodo noro žengti tam tikru pasirengimo santuokai keliu, apsiribodami susitikimu, laikytinu grynai teisiniu formalumu. Pagarbiu ir nuoširdžiu pastoraciniu dialogu tokiems asmenims reikia padėti suprasti Bažnyčios pareigą tikėjimo sakramentų atžvilgiu.

Kad ir kaip būtų, neturėtume nuvertinti poros prašymo švesti santuoką Bažnyčioje evangelizacinio potencialo. Nedaug yra tokių palankių situacijų Evangelijai skelbti ir susitikti su Kristumi kaip vyro ir moters meilės įvykis, leidžiantis jiems šiek tiek patirti Dievo, kuris yra Meilė, slėpinio.

Pabaiga

Santuokos klausimas traukė Bažnyčios dėmesį nuo pat Vatikano II Susirinkimo, nes evangelizacijos ateitis priklausė nuo šeimos.

Jonas Paulius II dažnai reikšdavo šį santuokos bei šeimos vaidmeniu Bažnyčios sakramentiškume grįstą įsitikinimą. Bažnyčios kaip Kristaus Kūno ir Sužadėtinės misija yra skleisti Trejybės bendrystę, leidžiant jai persunkti žmoniją. Bažnyčios sakramentiškumas išreiškiamas septyniais sakramentais. Jie struktūruoja sandorinį Kristaus ir Bažnyčios santykį kaip vestuvinių slėpinį, vaisingumą, kylantį iš Krikšto ir Eucharistijos šventimo.

Namų Bažnyčia, grįsta Santuokos sakramentu, turi savo vietą bažnytinėje sakramentinės teologijos „architektūroje“. Šeima turi būti evangelizuota ir pati evangelizuoti taip, kad per jos kaip „gyvenimo ir meilės bendruomenės“ (23) grožį sušvytėtų trejybinės Meilės liudijimas, kažkiek panašus į *Sagrada Familia* katedros Barselonoje spindesį. Didinga bažnyčia traukia viso pasaulio dėmesį, nes žmonės žavi jos grožiu ir originalumu. Tad atvirai ir drąsiai skelbkime savo įsitikinimą, kad šeima yra didžiulis turtas siekiant autentiško pastoracinio atsiverimo Bažnyčioje, kuri yra išties misionieriška.

Kiekvienoje sakramentine santuoka grįstoje šeimoje Kristus ir Bažnyčia toliau dieviškai ir žmogiškai liudija neišardomai ištikimą ir vaisingą meilę. Daugelio sutuoktinių trapumas, trūkumai ir nesėkmės juo labiau reikalauja atnaujinti šeimos evangelijos skelbimą ir praktikuoti gailingumą grįstą pastoraciją, visoms šeimoms nešančią taiką, susitaikymą ir įvairiopa išgydymą.

Paskatinta dabartinių debatų, ganytojų gailingoji meilė bus juo veiksmingesnė ir labiau paguodžianti, jei nedviprasmiškai remsis Sandoros tiesa – absoliučia Kristaus ir Bažnyčios ištikimybe, kuri kiekvienoje sakramentineje santuokoje laiduoja laimę ir džiaugsmą žmonijai.

„Ką tad Dievas sujungė, žmogus teneperskiria“ (*Mt* 19, 6; *Mk* 10, 9).

Nuorodos

- (1) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes* (toliau GS), 2 dalis, 1 sk.
- (2) John Paul II. *Man and Women He Created Them: A Theology of the Body* (Boston: Pauline Books and Media, 2006); Jonas Paulius II. Apaštališkasis paraginimas *Familiaris consortio* (toliau FC) (1981); Apaštališkasis laiškas *Mulieris dignitatem* (1988); Laiškas šeimoms (1994).
- (3) Popiežiaus Pranciškaus interviu su Antonio Spadaro SJ 2013 m.

rugpjūtį (http://www.vatican.va/holy_father/francesco/speeches/2013/september/documents/papa-francesco_20130921_intervista-spadao_en.html).

(4) „Sielų religija yra kaip kūnų vystymasis. Pastarieji metų tėkmėje skleidžiasi ir plečia savo proporcijas ir sykiu lieka tokie patys“ (Vincent de Lérins. *Tradition et progrès. Le Commonitorium* [Paris: Desclée de Brouwer, 1978], XXIII, 76). Taip pat plg. John Henry Newman. *An Essay on the Development of Christian Doctrine* (South Bend, IN: University of Notre Dame Press, 1989).

(5) Plg. Mark Ouellet. *Divine Likeness: Toward a Trinitarian Anthropology of Family* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2006); *Mistero e sacramento dell'amore. Teologia del matrimonio e della famiglia nella missione della Chiesa* (Rome: Lateran University Press, 2007); *La vocazione cristiana al matrimonio e alla famiglia nella missione della Chiesa* (Rome: Lateran University Press, 2005). Taip pat plg. Alain Mattheeuws. *Les „dons“ du mariage: Recherche de théologie morale et sacramentelle* (Brussels: Culture et Vérité, 1996); Giorgio Mazzanti. *I sacramenti, simbolo e teologia*, vol. 1, bendroji pratarinė (Bologna: EDB, 1997); Carlo Rochetta. *Il sacramento della coppia* (Bologna: EDB, 1996); Dionigi Tettamanzi. „La famiglia nel mistero della Chiesa. Fecodintà teologico-pastorale di *Familiaris consortio* trent'anni dopo“, in: *La rivista del clero italiano* 12 (2010): 822tt.

(6) Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija apie Bažnyčią *Lumen gentium* (toliau LG), 1.

(7) Plg. G. Bornkamm, „Mysterion“, in: *Grande Lessico del Nuovo Testamento*, vol. 7 (Brescia: Paideia, 1971); Carlo Rochetta. *Sacramentaria fondamentale. Dal „Mysterion“ al „Sacramentum“* (Bologna: EDB, 1989); Louis Bouyer. *Mysterion. Dal mistero alla mistica* (Vatican City: Libreria Editrice Vaticana, 1998).

(8) Vatikano II Susirinkimas. Konstitucija apie šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium* (toliau SC), 2.

(9) Katalikų Bažnyčios katekizmas, 1617 (plg. *DS* 1800; KTK, kan. 1055, § 2).

(10) Plg. *Mt* 9, 15; *Mk* 2, 19–20; *Lk* 5, 34–35; *Jn* 3, 29; *2 Kor* 11, 2; *Ef* 5, 27; *Apr* 19, 7–8; 21, 2, 9.

(11) GS, 48.

(12) Ten pat.

(13) Plg. *Lumen gentium*, 11; Dekretas dėl pasauliečių apaštalavimo *Apostolicam actuositatem*, 11. Posakis kilęs iš šv. Augustino ir šv. Jono Auksaburnio: „...cum tota domestica vestra ecclesia“ (Augustinas. *De bono viduitatis liber*, PL 40, cap. 29, col. 450); „Domum enim vestrum, non parvam Christi Ecclesiam deputamus“ (*Epistola* 188, cap. 3, PL 33, col. 849); „Ecclesián poiesón sou tén oikian“ (Jonas Auksaburnis. In *Genesim sermo* VI, cap. 2, PG 54, col. 607).

(14) Plg. Ouellet. *Divine Likeness*, 39–41.

(15) Pijus XI teigia, kad sutuoktiniai yra „sutvirtinti ir tartum konsekruoti“ (*Casti connubii*, I, 3). Tokia mintis vėl reiškiamą: GS 48; Jonas Paulius II. *Familiaris consortio*, 56 ir *Vita consecrata*, 62.

(16) FC, 13; plg. GS, 48.

(17) Plg. *Mt* 19, 9; *Mk* 10, 11–12; *Lk* 16–18; *1 Kor* 7, 10–11, 39.

(18) Plg. FC, 84; Benediktas XVI. *Sacramentum caritatis*, 27–29.

(19) Čia apsiribojau tik įvardydamas plotmę, kurioje išimties galimos. Reikėtų dar daug padirbėti siekiant pateikti pavyzdžių, konkrečiai apibrėžti kriterijus bei procedūras ir nustatyti sąlygas bei atsakomybes atitinkamiems pastoraciniams sprendimams priimti. Kaip rodo ši ištara, įvardyti šią plotmę jokiū būdu nereiškia tokių atvejų sprendimo perkėlimo į „privatų forumą“.

(20) Jonas Paulius II. Kreipimasis į Romos Rotą (2003 01 30).

(21) Benediktas XVI. Kreipimasis į Romos Rotą (2013 01 26).

(22) Ten pat.

(23) FC, 13.

Kun. Patrick Prétot OSB

Katedra: liturgijos vieta*

Katedra yra simbolinė vieta pačia tikriausia šios sąvokos prasme, tai drauge kulto ir kultūros paminklas, krikščionių bendruomenės centras ir ženklas mieste, tiltas tarp praeities ir ateities. Katedra, būdama miesto paminklas, kartais istorinis miesto paminklas, architektūros kūrinys, visų pirma yra liturgijos vieta. Pats Katedros pavadinimas kyla iš liturgijos, turint omenyje tai, kad katedra yra sostas, į kurį Bažnyčios tėvų laikais vyskupas sėsdavo pamokslauti. Sąvoka „katedra“ kilusi iš ypatingo liturginio akto – vyskupo pamokslavimo, kuriuo reiškiasi vyskupo doktrininis magisteriumas, pagal Vatikano II Susirinkimo konstituciją apie Bažnyčią išreiškiantis pirmąją iš vyskupui tenkančių *tria munera* pareigų: „Tad vyskupai su jiemis padedančiais kunigais ir diakonais perėmė tarnavimą bendruomenei, Dievo vietoje vadovaudami savo gamtai kaimenei kaip mokytojai, šventojo kulto kunigai, valdymo tarnautojai“ (*Lumen gentium*, 20).

Taigi yra glaudus ryšys tarp pastato, vyskupo, vykdančio „tarnavimą bendruomenei“ drauge su kunigais bei diakonais, ir tikinčiųjų liturginio sambūrio, tai yra Kristaus Kūno apraiškos konkrečioje vietoje, tikinčiųjų susirinkimo, kuriam vadovauja presbiterių apsuptas vyskupas, ženklinantis Kristų kaip Bažnyčios galvą.

Siekiant suvokti, kas gali būti Katedra šiandien tiek tiesiogine, tiek perkeltine prasme, atrodo, kad keliamas klausimas kviečia mus remtis 1984 m. Vyskupų apeigynu, taip pat Bažnyčių dedikavimo apeigynu (1). Šis pasirinkimas atitinka šią temą: kalbama apie knygą, kuriose XX a. pabaigoje po Vatikano II Susirinkimo inicijuotos liturginės reformos Katalikų Bažnyčia nusakė, koku būdu Katedra yra liturgijos vieta.

Taigi šio pranešimo planas kyla iš svarstomo dalyko ir pasirinktos prieigos. Pirmiausia, remiantis Vyskupų apeigynu, bus nagrinėjama, kaip šioje knygoje reiškiamas tas ypatingas Katedros aspektas. Antrame etape norėčiau iškelti probleminį klausimą: ar iš tikrųjų mūsų Katedros yra liturgijos vietos? Atsakymas atrodo akivaizdus, tačiau, mano manymu, naudinga scholastiniu *sed contra* būdu kelti klausimą dėl akivaiz-

* Parengta pagal Prancūzijos vyskupų konferencijos generalinio sekretoriato leidinyje *Documents Episcopat* 2013 m. Nr. 7 paskelbtą pranešimą, skaitytą konferencijoje, kurioje aptarta Kretėjaus (Créteil) katedros rekonstrukcija.

dybės. Taip pat bus remiamasi bažnyčių dedikavimo malda, kuri yra tikra chartija apibrėžiant, kas yra liturgijos vieta. Šio nagrinėjimo pagrindu paskutinėje dalyje siekiama aptarti liturginio gyvenimo Katedroje pagrindinius aspektus.

Katedra 1984 m. Vyskupų apeigyne

Šis Vyskupų apeigynas (*Caeremoniale episcoporum*) buvo paskelbtas lotynų kalba 1984 m. rugsėjo 15 d., o prancūziškas vertimas paskelbtas 1998 m. Tai daug daugiau negu specifinė liturginė knyga, apibrėžianti su vyskupyse susijusias apeigas. Žvelgiant istoriškai, o pirmiausia iš liturgijos teologijos ir ekleziologijos taško, Apeigynas yra Vatikano II Susirinkimo liturginės reformos užbaiga ir didele dalimi tarsi jos pamatinis skliauto akmuo (2). Tai tam tikra prasme yra savotiška Vatikano II Susirinkimo liturginės reformos sintezė: šiame veikle randami liturginio gyvenimo didieji principai pagal Vatikano II Susirinkime peržiūrėtas normas.

Dalyką nušviečia šios ypatingos liturginės knygos istorija, minima įžangoje. Jos ištakos yra *Ordines Romani* dokumentuose, per kuriuos nuo VII a. pabaigos į Galiją buvo perduodama Romos liturgijos vartoseną. Popiežius Klemensas VIII, vykdydamas Tridento Susirinkimo liturginę reformą, 1600 m. liepos 14 d. paskelbė struktūruotą leidimą (3), kurio paskutinę tipinę versiją 1886 m. paskelbė Leonas XIII (1878–1903), ir ja naudotasi iki Vatikano II Susirinkimo (4). Reikia pabrėžti, kad ši knyga istorijos būvyje buvo daug kartų tikslinama, ypač XVII a. didžiojo popiežiaus Benedikto XIV pontifikato (1740–1758) laikais (5). Kadangi čia kalbama apie apeigų knygą, o ne tiesiogine prasme apie liturginę knygą (pavyzdžiui, Mišiola), nedvejota kaskart peržiūrėti ją pagal atsiradusius poreikius (6). Prie šių trumpų priminimų galime padaryti dvi pastabas.

Pirmiausia Naujųjų laikų epochoje, kai 1588 m. buvo įsteigta Apeigų kongregacija, tolydžio vyko centralizacija priimant sprendimus apeigų srityje, kol galiausiai ši sritis buvo rezervuota tik Apaštalų Sostui (7). Tačiau ankstesnėmis epochomis tokios centralizacijos nebuvo: liturgija reguliuota vietos papročiais ir galima manyti, kad jos vartoseną skirtingose vietose buvo gan įvairi. Iš senųjų Katedrų ordinariumų matyti, kaip vietos tradicijos sudarydavo simbiozę, susiejančią religinę raišką su regiono, o kartais miesto to laiko kultūra.

Taip pat labai svarbus dalykas, lyginant su senesne versija, yra tai, kad 1984 m. Apeigyne vadovaujamosi atnaujinta logika, tai yra Tradicijos, ypač liturginės ekleziologijos, kilusios iš Vatikano II Susirinkimo darbų, reinterpretavimo vaisius. Mūsų požiūriu, ypač palyginus su

dabartiniu Apeigyne, senajame Apeigyne yra stebinančių spragų: jame beveik nieko neužsimenama apie svarbias vyskupo vadovaujamas liturgines funkcijas, pavyzdžiui, teikiant sutvirtinimą, šventimus ar vadovaujant Krizmos Mišioms (8). Šiame dokumente pirmenybiniškas dėmesys buvo skiriamas hierarchui, vadovaujančiam liturgijos funkcijas vykdančiai kanauninkų kolegijai (9). Nuo Viduramžių epochos liturginėse knygose pirmoje vietoje atsideria funkcijos ir jas atliekantys asmenys. Kitaip yra Vatikano II Susirinkimo liturginėse knygose, jose dėmesys sutelkiamas į liturginį susirinkimą – Kristaus surinktos Dievo tautos atvaizdą – ir ypatingas funkcijas vykdančius jo tarnautojus: tai atspindi Konstitucijos apie Bažnyčią struktūrą, kur II skyriuje kalbama apie Dievo tautą pirmiau, negu vėlesniame (III skyriuje) aptariama „Bažnyčios hierarchinė santvarka ir vyskupystė“.

Katedra, vyskupijos bažnyčių motina

Akivaizdu, jog šie pokyčiai lemtingai paveikia mūsų nagrinėjamą klausimą. Teiginys, kad Katedra yra liturgijos vieta, reiškia, jog ji pirmiausia yra vyskupijos Bažnyčios didžioji figūra, kaip pabrėžiama pirmajame paragrafe, pavadintame „dalinės Bažnyčios kilnumas“. Negana to, įdomu, kad šis tekstas prasideda Vatikano II Susirinkimo dekreto apie vyskupų pastoracinę tarnystę *Christus Dominus* citata, kurioje siūlomas toks vyskupijos apibrėžimas: „Vyskupija yra Dievo tautos dalis, pavedama ganyti vyskupui ir jo bendradarbiams kunigams, idant, laikydamosi savo ganytojo, kuris Evangelija ir Eucharistija ją kuria Šventojoje Dvasioje, sudarytų dalinę Bažnyčią, kurioje tikrai yra ir veikia viena, šventa, katalikiška ir apaštališka Kristaus Bažnyčia“ (10).

Katedra glaudžiai susijusi su vyskupu, nes ji yra vyskupijos bažnyčių motina, – tai pabrėžiama tame pačiame pirmajame paragrafe cituojant šv. Ignatą Antiochietį – jis buvo antrasis apaštalo Petro įpėdinis Antiochijoje ir mirė kankinio mirtimi II a. pradžioje: „Ten, kur vyskupas, ten ir bendrija, panašiai kaip ten, kur yra Jėzus Kristus, ten yra Katalikų Bažnyčia“ (11).

Šioje citatoje pateiktas sugretinimas atskleidžia nuostabią tipologiją: vyskupo vadovaujamas vyskupijos susirinkimas nurodo santykį tarp Jėzaus Kristaus ir Bažnyčios. Katedroje vykstančios liturgijos kilnumą lemia ne taikomos priemonės, nei aukšto rango bažnytinio dignitoriaus dalyvavimas, o dalinės Bažnyčios susirinkimo apie vyskupą pilnatviškas ženklas, nes „Kristaus Bažnyčios kilnumas priklauso dalinei Bažnyčiai“ (12). Kaip pabrėžta Vatikano II Susirinkime, vyskupo vadovaujama liturgija yra „ypatingas Bažnyčios atsiskleidimas“.

„Vyskupą reikia laikyti savo kaimenės vyriausiuoju kunigu, iš kurio tam tikru būdu kyla ir nuo kurio priklauso tikinčiųjų gyvenimas Kristuje.

Todėl visi turi labai vertinti liturginį vyskupijos gyvenimą, sutelktą apie vyskupą, ypač Katedros bažnyčioje. Tebūna jie įsitikinę, kad Bažnyčia ypatingai atsiskleidžia visai Dievo tautai visapusiškai ir aktyviai dalyvaujant toje pačioje liturginėje šventėje, ypač toje pačioje Eucharistijoje, jungiamai vienos maldos ir vieno altoriaus, vadovaujamai vyskupo, apsupto kunigų ir patarnautojų.“ (13)

Žinoma, visuomet galima susirinkti kur kitur, ir kartais tai būtina per didžiąsias šventes, vis dėlto Katedra yra ypatinga vieta, nuolat atskleidžianti dalinę Bažnyčią kaip bendrystę. Kad to susirinkimo prasmė nebūtų suvokta klaidingai, Apeigyne 2 punkte patikslinama: „Iš tikrųjų dalinė Bažnyčia nėra spontaniškai dėl kokio nors bendro tikslo susiburiančių žmonių susirinkimas, bet dovana, kylanti iš aukštybių, iš šviesybių Tėvo.“

Vatikano II Susirinkimo mokymas, perteiktas liturginės reformos knygomis, leidžia žvelgti į Katedrą kaip į krikščioniškojo slėpinio apraišką. Katedra nėra vien tik susirinkimo vieta, kaip, pavyzdžiui, galėtų būti spektakliams skirta salė. Būdama Dievo žodžio ir sakramentų, ypač Velyknaktį teikiamų ikrikščioninimo sakramentų vieta, Katedra yra tarsi sakramentinės prigimties ženklas.

Būtent tai liudijama Bažnyčių dedikavimo apeigyne per iškalbingą detalę, susijusią su klasikiniu apibrėžimu sakramento kaip ženklo, skelbiančio ir įgyvendinančio tai, ką jis reiškia, tai yra Dievo malonės dovanos. Prieš Žodžio liturgiją skaitovas, nešinas lecionaru, lydimas psalmininko, stoja prieš vyskupą. Vyskupas pristato tautai lecionarą žodžiais: „Teskamba šioje vietoje Dievo žodis, kad jūs galėtumėte rasti Kristaus slėpinį ir jūsų išganymo Bažnyčioje skelbimą.“

Apeigyne skyrius apie „Katedros bažnyčią“

1984 m. Apeigyne trečiajame skyriuje, kuriame kalbama apie Katedros bažnyčią, pateikiamas gausus mokymų pluoštas, ką gi reiškia Katedra. Būtina iškelti kai kuriuos šio svarbaus skyriaus pagrindinius aspektus.

Pradžioje pabrėžiama, kad Katedros bažnyčia yra „ta, kurioje yra katedra – vyskupo sostas“ (14). Tačiau, kaip nurodoma toliau, katedra nėra tik sostas. Iš tikrųjų ji suvokiama kaip „dalinės Bažnyčios ganytojo mokymo ir valdžios ženklas“, taip pat kaip „tikinčiųjų tikėjimo, kurį skelbia vyskupas kaip kaimenės ganytojas, vienybės ženklas“. Šiuo požiūriu jau galima

teigti, kad Katedra yra unikali liturgijos vieta, kadangi per katedrą [sosta – *vert. past.*] regimas ne tik vyskupo tarnystės pastoracinis pobūdis, apimantis mokymą bei valdžią, bet ir tikėjimo vienybė tų, kuriuos vyskupas vienija Kristaus, tikrojo Ganytojo, vardu.

Dėl katedros [sosto – *vert. past.*] tekste patikslinama, – o kalbama apie pačią ženklą tiesą – kad ji turi būti „vienintelė ir nejudinama“, „pastatyta taip, kad vyskupas galėtų gerai vadovauti tikinčiųjų bendruomenei“. Matome, kad tai yra tam tikras vyskupo tarnystės nuolatinis įvaizdis ir drauge šios tarnystės ypatingumo nurodymas.

Kitoje vietoje tekste pabrėžiama, kad Katedra yra vieta, kurioje vyskupas vadovauja liturgijai didžiųjų iškilmių dienomis (15) ir kad ji suvoktina kaip „vyskupijos liturginio gyvenimo centras“ (16). Čia susiejami du teiginiai, kuriuos rizikinga apmąstant išskirti ar netgi supriešinti. Katedra „savo statinio didybe yra nuoroda į dvasinę šventovę, spindinčią dieviškosios malonės didybe“, tačiau sykiu ji yra „regimos Kristaus Bažnyčios įvaizdis, iš kur čia, žemėje, į Dievą kyla maldavimai, šlovinimas bei garbinimas“ (17). Pastato didybė yra malonės dovanos ženklas, o pastatas ženklina Bažnyčią, kuri maldauja, šlovina ir garbina. Tai Katedros didybė ir nuolankumas.

Toliau dokumente patikslinama Katedros įranga: altorius, kurio vieta „sudaro centrą, į kur spontaniškai nukreipiamas viso susirinkimo dėmesys“ (18); tabernakulis, kurį „pagal labai seną tradiciją“ rekomenduojama pastatyti „koplyčioje, atskirtoje nuo pagrindinės navos“ (19); „pakankamai erdvi“ presbiterija, kad joje būtų galima „patogiai atlikti ir stebėti“ apeigas (20); sakykla – apie ją kalbant paradoksaliu būdu pabrėžiama simbolinė katedros [sosto – *vert. past.*] svarba: patikslinama, kad „vyskupas kreipiasi į Dievo tautą nuo savo katedros“ (21). Labai aiškus nurodymas dėl krikščylos: „Katedros bažnyčia turi krikščyklą net ir tuo atveju, jei ji nėra parapinė bažnyčia, bent jau tam, kad galima būtų švęsti Krikštą per Velyknaktį“ (22). Taip pat svarbu pabrėžti, kad Apeigyne daromas skirtumas tarp zakristijos ir *secretarium* (23), vietos, kur rengiamasi procesijoms ir iš kur jos pradedamos; ši nuoroda reiškia siekį numatyti tylos ir susikaupimo vietą, kurioje tarnautojai galėtų vidujai pasirengti švęsti.

Galiausiai Apeigyne numatoma prieangio erdvė – jos svarba išryškėja, pavyzdžiui, švenčiant Viešpaties Paaukojamą (vasario 2 d.), Verbų sekmadienį ar Velyknaktį, – kur tikintieji gali susirinkti ir leistis su procesija į Katedros bažnyčią (24).

Čia matome, kaip Apeigyne Katedros įrengimas apmąstomas atsižvelgiant į vyskupo atliekamą liturgiją. Einama dar toliau aptariant nuoširdžios meilės moty-

vą, kuris gali kilti savaime, kai Katedra yra senovinis paminklas, tačiau lieka sudėtingas klausimas naujų pastatų atžvilgiu:

„Tikintiesiems tinkamais būdais diegtina meilė ir pagarba Katedros bažnyčiai. Tam ypač tinka kasmetinis jos pašventinimo šventimas, taip pat piligrimystės, kurias tikintieji atlieka maldingai nusiteikę lankydami Katedrą, ypač parapijų ar vyskupijos regionų grupėmis“ (25).

Jei tai ir egzistuoja, bent jau Prancūzijoje neabejotina, kad reguliarios parapijų piligrimystės į Katedrą organizuojamos labai retai. Galimas dalykas, kad tokia praktika galėtų ne tik perkeisti nuostatą Katedros atžvilgiu, bet ir pakeisti tikinčiųjų turimą dalinės Bažnyčios suvokimą. Pasaulyje, paženklintame didelių žmonių sambūrių, kai iškiliosios katalikybės figūros įtraukiamos į medijas, parapijų piligrimystės į Katedrą galėtų padėti konkrečiai skleisti Vatikano II Susirinkimo puoselėtą bendrystės ekleziologiją. Popiežius Benediktas XVI savo pontifikato pradžioje priminė, jog Romos miesto ir jos vyskupo iškilumas kyla iš fakto, kad apaštalas Petras „išprausė šį miestą savo krauju“. Popiežius visų pirma yra Romos vyskupas. O vyskupai sudaro „vienintelę apaštalų kolegiją“ (26). Taigi kiekviena dalinė Bažnyčia savotiškai dalyvauja toje pačioje dovanoje, kurią apaštalo kankinystė suteikė Romai. Kiekviena dalinė Bažnyčia, panašiai, kaip priimdama jai siunčiamą vyskupą, suvokia save kaip dovaną, gaunamą iš Kristaus per apaštalus, ir tai suteikia pagrindą atlikti piligrimystę į Katedrą kaip vyskupijos tikėjimo šaltinį.

Katedra – liturgijos vieta

Nenorint leistis į liturgines keistenybes – kai koks nors bambeklis liturgistas mano esąs šventovės sargas ir mėgsta nelabai taktiškai priminti tiesas, kurias, kaip laikoma, neliturgistai seniai užmiršę, – ši antroji dalis metodologine prasme atitinka liniją, nurodytą 1996 m. dokumente „Laiškas Prancūzijos katalikams“. Jis prasideda „sąlygų“, kuriomis šiandienos visuomenei siūlytinas tikėjimas, įvertinimu. Galima gražbyliauti apie Katedrą, galime apie ją svajoti kaip apie savotišką laboratoriją ar liturginę konservatoriją, tačiau nedera pamiršti, kad konkrečiu laiku ir konkrečioje vietoje visa tai glaudžiai susiję su vyskupijos ir krikščionių gyvenimo konkrečiomis sąlygomis. Trumpai tariant, kyla klausimas, kaip atpažinti trukdžius, kurie konkrečiai šiandien kliudo suvokti Katedrą kaip liturgijos vietą. Čia prisimintina bažnyčių dedikavimo malda, apibendrinanti tai, ką Bažnyčia kalba apie akmens bažnyčias (27).

Dedikavimo malda prasideda savotišku šlovinimo prieangiu (28), tvirtinant, jog dera Dievo vardu giedoti

šlovės giesmę šių „akmens namų“ pašventinimo momentu, ypač nurodant tris pagrindines funkcijas, siejamas su tikinčiųjų tauta: čia bus „garbinama, mokoma žodžio ir maitinamasi sakramentais“. Kitaip tariant, Katedra, kaip ir kitos bažnyčios, yra garbinimo, Dievo žodžio klausymo ir sakramentų šventimo vieta.

Pirmajame paragrafe iš karto patvirtinamas esminis ryšys tarp pastato ir Bažnyčios slėpinio (29); Bažnyčios slėpinys toliau nuosekliai atskleidžiamas pagal konstitucijos *Lumen gentium* pateikiamus tris biblinius įvaizdžius kaip savotiškas himnas.

Bažnyčia yra Tavo šventas rinktinis vynuogynas, jos šakos apglėbia visą pasaulį <...>. Palaimą teikianti Bažnyčia – tai buveinė, kurioje Dievas su žmonėmis gyvena, tai šventovė, iš gyvųjų akmenų <...>. Kilnioji Bažnyčia stovi ant kalno, kaip švyturys šviečia visam pasauliui <...> (30).

Vynuogynas, šventovė ir miestas. Vynuogynas kaip paveldėta tikrovė, teikianti gyvenimo džiaugsmą. Šventovė, nurodanti Dievo buvimą tarp žmonių. Ant kalno pastatytas miestas, kuris šviečia žmonėms. Kiekvienas iš šių trijų įvaizdžių yra tarsi poliarizuojamas iš aukštybių kylančios tikrovės, tos eschatologinės dimensijos, be kurios akmens bažnyčia tebutų tik pastatas, o Kristaus Bažnyčia tebutų religijos reikalų tvarkymo institucija. Vynmedis susijęs su kryžiaus medžiu, palaikančiu šakelės, tai yra tikinčiuosius, kad jie „kiltų iki Dangaus karalystės“; buveinė ir jos gyvieji akmenys susiję su kertiniu akmeniu Kristumi; švytintis miestas – su jo centre esančiu Avinėliu, danguje apsuptu palaimintųjų giesmių.

Katedra yra liturgijos vieta todėl, kad tai šventa vieta, leidžianti žmogui suvokti, jog mūsų pasaulis nėra vien karštligiška technikos ar ekonomikos veiksmingumo paieška, nėra tik egoizmo puoselėjimas, bet turi pašaukimą atrasti gyvenimą, pranokstantį visa, ko galėtume tikėtis. Katedra yra vieta, kur pasireiškia Dangaus karalystės pažadas.

Tačiau nedera užsiliūliuoti iliuzijomis. Šie teiginiai akivaizdžiai kelia didžiulius iššūkius. Šiandienos visuomenėje Bažnyčia susiduria su daugybe sunkumų, trukdančių suvokti ją kaip slėpinį, Kristaus kūną, sužadėtinę ir motiną, gimdančią Dvasios galia. Visa tai, kas būdinga Bažnyčiai ir ką išpažįstame Tikėjimo išpažinime (Tikiu vieną, šventą, visuotinę, apaštalinę Bažnyčią), vis labiau yra slegiama požiūrių, matančių Bažnyčią kaip pasenusią, praradusią gyvybingumą instituciją, kurios įvaizdis medijose dažniausiai turi neigiamų konotacijų.

Praeityje kartais vykdavo varžybos tarp miestų ar tarp kilmingųjų, kurie būdavo drauge katedrų statybų vadovai, šiandien statant katedras dera budėti, kad būtų perteikiamas santuokinis slėpinys, susiejantis pastatą su Bažnyčia, Kristaus kūnu. Globalizacijos laikais, virtualumo civilizacijoje, kai esame visur ir niekur, kai mūsų miestų šaligatviais vaikšto neturintieji gyvenamosios buveinės, – kaip padaryti juntamą šią tikrovę mūsų laikų žmonėms? Nepretenduoju į arogantiškus siekius, net jei jie reikštų teisėtą susirūpinimą dėl vizualumo ir reikšmės, reikia ieškoti architektūrinių formų ir įrangos, kad pastatas pakviestų šiandienos žmogų į jį pranokstančią tikrovę.

Reikia eiti dar toliau. Bažnyčių dedikavimo maldos teksto antroji dalis pradedama maldavimu, kad Dievas išlietų palaiminimą bažnyčiai, kad ji „visiems laikams išliktų šventa vieta“, taip pat dėl altoriaus, kad „jis visuomet būtų Kristaus aukai parengtas stalas“ (31).

Šiose formuluotėse vėl susiduriama su iššūkiu. Kadangi iškilmingu dedikavimu Katedra tapo liturgijos vieta, ji yra „pašventinta“ vieta. Formuluoant „visiems laikams“, išreiškianti galutinę sandorą, nes Dievo dovanos ir jo pažadai yra neatšaukiami, – šiandien skamba kaip provokacija. Trapūs žmogiškieji užmojai dabar įgyvendinami tokia sparta, kad net pati idėja galutinai paskirti vietą, juo labiau paskirti tam, kas neteikia bent regimos „naudos“, daugeliui šių dienų žmonių tampa nebeiššifruojama kalba.

Galimas dalykas, kad mūsų laikais Katedros statyba yra vienas iš retų pranašišku veiksmu, kuris pačiu savo provokuojančiu aspektu išreiškia krikščionių tikėjimą Dievo su žmonėmis sudaryta sandora. Galima pastebėti, kad trys minėti įvaizdžiai – vynmedžio, šventovės ir miesto – taip pat pasitelkiami nusakant biblinę sandorą, tai įvaizdžiai, kuriuos psalmės nuolat mums primena, – 80 psalmė apie vynmedį arba 48 psalmė apie šventovę ir miestą.

To viršūnė – konsekracijos malda, kurioje galima išžvelgti Velyknakčio *Exultet* lyrikos atgarsius:

Tegul krikšto vanduo čia nuplaus nuodėmės gėdą,
tegul tavo vaikai, mirę nuodėmei,
vėl atgims antgamtiniam gyvenimui.

Tegul tavo tikintieji čia susiburs
prie altoriaus švęsti Velykų Avinėlio atminimo,
tegul maitinsis prie šio stalo Kristaus žodžiu ir jo Kūnu.

Tegieda čia žmonės kartu su angelais šlovinimo giesmes,
tekyla į Tave, Viešpatie, maldos už pasaulio išganymą.

Čia vargšai tesuranda užuojautą, pavergtieji tepasiekia tikrąją laisvę, čia visi žmonės tepasipuošia tavo vaikams deramu kilnumu, kad taptų verti džiugiai įžengti į tavo dangiškąją Jeruzalę.

Teiginys, kad Katedra yra liturgijos vieta, reiškia, jog jai skirtas „pašaukimas“. Ji pašaukta būti sakramentinio gyvenimo vieta – matome, kad dvi pirmosios užuominos primena Krikštą ir Eucharistiją. Tačiau Katedra taip pat yra maldos vieta, kur meldžiamasi dėl pasaulio išganymo, ir galiausiai tai vieta, kurioje pasireiškė Bažnyčios meilė.

Užmojai padėti labiausiai stokojantiems sąlygojami visuomeninių suvaržymų, todėl šiandien dažnai kyla grėsmė izoliuoti artimo meilės darbus, patikint juos tam tikrų asmenų grupių ar institucijų dėmesiui. Dėl to prarandama idėja, kad šis esminis krikščionių bendruomenės gyvenimo aspektas yra savotiškai liturginis. Žinome, jog tai, kas dabartiniu metu vadinama rinkliava, praeityje buvo (o kai kuriose šalyse tebėra ir šiandien) bendruomenės gailėstingosios meilės vargšams apraiška.

Matome, kaip čia atsiranda ekleziologinė sąsaja tarp vyskupo diakonų tarnybos ir gailėstingosios meilės tarnystės, kurią vyskupui tenka vykdyti visos bendruomenės vardu. Diakonų tarnystė, kuri apima rūpinimąsi vargšais, yra susijusi su vyskupo tarnyste. Taigi diakonija eina pirma liturgijos kaip bendruomeninio gyvenimo išraiška. Tegalime duoti tai, ką esame gavę; būtent Bažnyčia yra gailėstingumo darbų subjektas. Reikia pripažinti – iššūkiai nėra menki. Šiandien rizikinga ne tiek prarasti krikščionių pastatams būdingą kilnų paprastumą; veikiau tenka rūpintis, kaip parodyti, kad Katedra yra taip pat bendruomenės gailėstingosios meilės paminklas (32).

Reikia dar pabrėžti kitą iššūkį, kylantį iš pastoracinių nuostatų. 1984 m. Vyskupų apeigyne pabrėžiama, kad vyskupas „tvarko krikšto šventimą, kuriuo suteikiamas dalyvavimas Kristaus karališkojoje kunigystėje; jis yra ordinarinis sutvirtinimo tarnautojas ir atsakingasis už visokį įkrikščioninimą, kuris vykdomas jo paties, jo kunigų, diakonų ir katechetų“ (33).

Taip pat patikslinama, jog vyskupas paprastai švenčia įkrikščioninimo sakramentus ne koplyčiose ar privačiuose namuose (nebent esant ypatingai būtinybei), bet „tai atlieka Katedros bažnyčioje ar parapijų bažnyčiose, kad bendruomenė galėtų juose dalyvauti“ (34).

Net jei kartais čia krikštijama, vargiai tikėtina, kad ekleziologiniu požiūriu Katedra struktūriškai būtų

siejama su krikštu ar su vyskupo tarnyste. Yra žinoma, kad prie Katedros prijungta krikštykla nuo seno būdavo unikali krikščionių krikštijimo vieta. Neverta svajoti apie grįžimą į penktąjį amžių, tačiau šiame nomadiškame pasaulyje Katedros krikštyklai tenka pašaukimas tapti krikščionių krikšto atminimo vieta. Tai taip pat prisideda prie vyskupo tarnystės supratimo, kad jo vaidmuo nėra tik organizacinis, reprezentacinis ir komunikacinis. Vyskupas yra dvasios tėvas, o Katedra yra vieta, kur tai reiškiasi.

Liturginis gyvenimas Katedroje

Pirmojoje dalyje apžvelgėme, kas padėtų atgaivinti Katedros kaip liturgijos vietos idėją, antroje dalyje parodėme, kad šių dienų gyvenimo sąlygomis tiek visuomenėje, tiek mūsų sielovados veikloje ši idėja kelia daug iššūkių; šioje paskutinėje dalyje apsvarstysime Katedros liturginį gyvenimą.

Atsižvelgiant į šiandien kylančias naujas ritualizmo formas, kai pirmenybė teikiama visiškai tiksliai apibrėžtoms atlikimui netgi krikščioniškosios tautos dalyvavimo sąskaita, dera pabrėžti, jog liturgija nėra vien tik iš anksto nustatytos apeiginės programos įvykdymas, tačiau visų pirma įvykis ir tuo pat metu patirtis. Šiuo požiūriu, prie kurio taip pat prisidedame, svarbiausia suvokti Katedrą kaip liturgijos vietą ir netgi vyskupijos liturginio gyvenimo centrą. Taigi pastatyti ar įrengti Katedrą reiškia suteikti erdvę, skirtą išgyventi įvykiams, ir padėti patirti susitikimą su paslėptuoju Dievu, kuris apsireiškia apeigų veiksmuose.

Išpažįstantiesiems krikščioniškąjį tikėjimą liturgija nėra vien tik apeiginis veiksmas, bet pirmiausia išganymo įvykis: joje įvyksta išganymo darbas, aukščiausiu laipsniu įgyvendintas Kristaus Velykomis (35). Tuo pat metu liturgija yra tikėjimo patirtis. O krikščionims šita patirtis nėra atskirta nuo pojūčių. Priešingai, tai patirtis, kurioje dalyvauja penki pojūčiai, o ja siekiama susitikimo. Garsi Rembrandto drobė *Vakarinė Emause* – tarsi šios liturgijos patirties ikona. Kadangi krikščionybė yra įsikūnijimo religija, išpažįstanti kūne pasirodžiusį Dievą, liturgisto užduotis yra priminti, jog tikėjimo nedera laikyti nuomone ar paprastu įsitikinimu; tikėjimas išgyvenamas kaip susitikimas su gyvu Dievu, Kristuje pasirodžiusiu kūne. Šis susitikimas turi rasti savo vietą, Emauso užėigą.

Šioje dalyje apžvelgsime 1984 m. Vyskupų apeigyno turinį. Tai įdomu mūsų svarstomai temai dėl pačios turinio formos ir išdėstymo. Po antraštės „Bendri vyskupo liturgijos bruožai“ pirmojoje dalyje kalbama apie vyskupo liturgijos pobūdį ir svarbą, pareigas ir

tarnystes, Katedros bažnyčia, o skyrius baigiamas bendromis normomis, kur aptariami klausimai, susiję su drabužiais, smilkymu ar liturginių knygų naudojimu. Po šios įžangos veikale plėtojami įvairūs liturginiai veiksmai pagal tvarką, kuri taip pat išreiškia Katedros kaip liturgijos vietos ypatingumą.

Pirmiausia kalbama apie Mišias, kaip ir buvo galima tikėtis, nes Eucharistija yra „Bažnyčios gyvenimo versmė ir viršūnė“ (*Lumen gentium*, 11). Tačiau šiame antrajame skyriuje yra ypatingas Mišių pobūdis, „vyskupo *Missa stationalis*“, kuris laikomas „pagrindiniu vietinės Bažnyčios pasirodymu“. Įdėmiau panagrinėti šią ištrauką dera ne vien dėl Katedros sąvokos ar vyskupo tarnystės, tačiau kad suprastume pamatinį santykį (pačia tikriausia prasme) tarp Bažnyčios ir Eucharistijos.

Pagrindinis vietinės Bažnyčios pasirodymas vyksta tada, kai vyskupas, kaip savo kaimenės vyriausiasis kunigas, švenčia Eucharistiją būtent savo Katedros bažnyčioje, apsuptas savo presbiterių ir tarnautojų, iki galo ir aktyviai dalyvaujant visai šventajai Dievo tautai. Šios Mišios vadinamos *Missa stationalis*. Jos drauge išreiškia vietinės Bažnyčios vienybę ir vyskupą bei šventąją Eucharistiją supančių tarnysčių įvairovę (36).

Missa stationalis Mišių vertė nėra pirmiausia sietina su jų išskilmingumu. Šios Mišios yra nepamainomos, nes jos ženklina tarnysčių įvairovę, o per tai įvairovę Dievo tautos, taip pat žmonijos, kurios atžvilgiu Mišių šventimas tampa vienybės sakramentu. Katedroje vyskupo su presbiteriais koncelebruojamos Mišios, drauge paradant tarnystes, išreiškia charizmą įvairovę.

Trečioje dalyje aptariama „Valandų liturgija ir Dievo žodžio šventimas“. Čia taip pat verta trumpai apžvelgti tekstą, kuris gali pateikti turtingų įžvalgų svarstant apie Katedros statybą arba įrengimą.

„Vyskupas, iškilium būdu vaizduodamas Kristų ir būdamas savo kaimenės vyriausiasis kunigas, tarp savo Bažnyčios narių turi pirmauti malda. Štai kodėl jam kuo labiausiai rekomenduojama, jei įmanoma, Katedros bažnyčioje su savo presbiteriais ir tarnautojais, taip pat aktyviai ir iki galo dalyvaujant liaudžiai, švęsti Valandų liturgiją, ypač Rytmetinę ir Vakarinę.“ (37)

Valandų liturgija Katedroje negali būti tapatinama su tam tikra liturgine funkcija, pavyzdžiui, skirta „tos vietos dvasiniam pagyvinimui“. Veikia priešingai, kalbama apie pamatinę funkciją, kurios reikšmę parodo jos vieta Apeigyne: čia ji eina netgi prieš didžiųjų liturginių metų švenčių ir sakramentų, tarp jų Šventimų sakramento, aptarimą! Katedroje vyskupo vadovau-

jama Valandų liturgija yra ypatingas ženklas, atskleidžiantis tikrąją Bažnyčios prigimtį: ji yra *Ecclesia orans*, besimeldžianti Bažnyčia: Bažnyčia pasirodo atsigrežusi su Kristumi į Tėvą Šventosios Dvasios bendrystėje.

Galima pridurti, kad Valandų liturgijos šventimas reikalauja ypatingo nusiteikimo, skirtingo nuo to, kurio reikia švenčiant Eucharistiją. Senujų katedrų struktūroje išskirtos ir suskaidytos įvairios erdvės (choras – skirtas Valandų liturgijai, šventovės erdvė ir nava – Eucharistijai) kviečia tai suvokti; architektūriškai planuojant šiais laikais nedera pamiršti Valandų liturgijos šventimui būdingų reikalavimų tiek vietos išdėstymo, tiek apšvietimo ar akustikos atžvilgiu. Čia galima pateikti dar dvi pastabas, susijusias su plėtotiniais šiandienos sielovados aspektais.

Įdomu tai, kad šis Apeigyne skyrius susieja liturgiją ir Žodžio šventimą. Galima sakyti, jog pirminė Žodžio šventimo forma yra Valandų liturgija. Tačiau drauge Valandų liturgija gali būti laikoma visokio Žodžio šventimo pamatine forma. Tai svarbu šiuo metu, po Dievo žodžiui skirto Sinodo, Prancūzijos vyskupijose apmąstant Žodžio šventimo klausimą. Šiuose vyskupijų sielovados svarstymuose Katedrai tenka svarbi vieta (38).

Antras dalykas, 1984 m. Apeigyne laikomasi labai diskretiškos pozicijos dėl Katedros kapitulos ir kanauninkų, kai senajame Apeigyne, priešingai, dėmesys buvo sutelktas į kapitulos šventimus. Čia neabejotinai perteikiama bažnytinių institucijų evoliucija ir veikiausiai siekiama realizmo. Tačiau kai kuriose rubrikose primenama apie šiai institucijai istorijoje tekusią pirmutinę vietą aptariant katedrų liturginį gyvenimą. Nepuoselejant nerealistinių svajonių, galima suprasti, kad Katedros kapitulų tradicija parodo, jog jų liturginis gyvenimas nuo seno rėmėsi šiuo dariniu, kuris užtikrino jo stabilumą.

Ketvirtoji Apeigyne dalis nagrinėja Viešpaties slėpinių šventimą per visus metus. Galime tik pabrėžti Velykų šventimo svarbą Katedroje – tai privalo tapti esmine vieta liturginei sielovadai. Taip pat ir Krizmos Mišios, dar labiau Velyknakčio budėjimas, kuris yra krikščioniškųjų metų viršūnė. Velyknaktyje vyskupas paprastai krikštija, sutvirtina ir suteikia pirmąją Komuniją kai kuriems suaugusiems katechumenams; jis taip pat vadovauja apeigoms Katedroje pradėdant gavėnią; raginama vienytis su naujai krikštijamaisiais per Velykų šventes, ir taip laiduojamas mistagoginis laikas (39).

Penktojoje dalyje aptariami sakramentai. Mes jau kalbėjome apie didžiulę svarbą, tenkančią įkrikščionimui, kuris apžvelgiamas pirmiausia, o po jo, kaip buvo galima laukti, eina Šventimų sakramentas. Negalima pamiršti,

kad Katedra yra šventimų vieta *par excellence*. Neįprasta tvarka Apeigyne aptariamas kitų sakramentų šventimas: Santuokos, po to Atgailos, o galiausiai Ligonų patepimo (40). Čia, be abejo, verta stabtelėti. Vatikano II Susirinkime primenama, kad vyskupas yra pirmutinis slėpinių teikėjas, taigi sakramentų šventimas susijęs su Katedra. Tą dera pabrėžti bent jau Atgailos atžvilgiu. Atrodo, kad Katedra išskirtinai ir neatsiejamai yra Krikšto ir Atgailos vieta, kadangi Atgaila yra Krikšto aktualizacija. Atgailos šventimo vietų įrengimas Katedroje, o ypač Atgailos šventimo organizavimas, turėtų būti dėmesingai tyrinėjamas žvelgiant į šiandienos kontekstą.

Šeštojoje dalyje kalbama apie sakramentalijas, kurių daugelis nėra susijusios su Katedra; minėtinas bažnyčios dedikavimo atvejais, daugeliu atvejų abato ar abatės palaiminimai, vienuolių įžadų apeigos.

Septintojoje dalyje vėl grįžtama prie mūsų dalyko: aptariama pažymėtinos vyskupo gyvenimo dienos, ypač šventimų, tačiau ir laidotuvių dienos minėjimas. Tai primena, kad paprotys laidoti vyskopus Katedroje nėra vien privilegija, bet ir didžiulės ekleziologinės reikšmės ženklas; miręs vyskupas, kuris buvo iššventintas pagal apaštališkąją įpėdinystę, apaštalų pavyzdžiu tampa dalinės Bažnyčios, tačiau tam tikru būdu ir pačios Katedros kertiniu akmeniu.

Užbaiga

Tema buvo suformuluota taip: „Katedra kaip liturgijos vieta“. Ją nagrinėti ėmėmės nuo pačios liturgijos, ypač iš liturginių knygų. Šiame procese tapo akivaizdu, kad Vatikano II Susirinkimo liturginės knygos, būtent Vyskupų apeigynas, taip pat Bažnyčių dedikavimo apeigynas teikia didžiulių išteklių teologiškai apmąstyti Katedros sielovadą, taip pat jos įrengimo darbus. Galima tikėtis, kad šios knygos bus vis geriau pažintos ir neliks tik vyskupo zakristijoje. Jos liudija, jog Bažnyčios *lex orandi* gali ir privalo giliausia prasme formuoti vyskupijos gyvenimą.

Galima išryškinti tris pasiekimus. Pirmiausia tai, kaip galima nagrinėti temą remiantis Vyskupų apeigynu. Čia pasirodė labai svarbus dalykas: Katedra yra namai, kur, vadovaujama vyskupo, susirenka Dievo tauta; štai kodėl katedra (sostas – *vert. past.*) ir altorius yra du svarbiausi poliai pastate, kuris turi būti suvokiamas ne kaip paminklas, bet kaip krikščionių susibūrimo vieta.

Antra, remiantis Bažnyčių dedikavimo apeigynu, ypač dedikavimo malda, kurioje nurodomas krikščioniškojo pastato pašaukimas, atkreiptas dėmesys į tai, kad mūsų katedros tikrai būtų „liturgijos vietos“.

Iš to kilo kita įžvalga: Katedra yra provokacija nuolat nenustygstančiam šiandienos pasauliui. Pačiu savo dydžiu ji kreipia į Dievą: tvirtumą bei stabilumą laike ir erdvėje. Tai, be abejo, pranašiškas ženklas, tačiau dar reikia imtis priemonių, kad jis būtų suvokiamas kaip kvietimas į gyvenimo pilnatvę, negana to, kaip kvietimas į tikrąją meilę.

Trečioje dalyje apžvelgiant Vyskupų apeigyną nubrėžti liturginio gyvenimo Katedroje pagrindiniai aspektai. Šioje dalyje aptariama ne tik liturginė programa, kuri turi būti įtraukta į bažnyčių projektavimo bei įrengimo sąlygas, bet ir pastoracinė programa, skirta šiai ypatingai vietai, t. y. Katedrai. Nes Dievo namų nepakanka statyti, juose reikia gyventi.

Galiausiai man atrodo, kad šie laikai yra palankūs tam, kad katedros taptų Dievo tautos ugdymo vietomis. XXI amžiaus Katedra yra didis pasiūlymas „naujosios evangelizacijos“ laikams. Ji gali kviesti šių laikų žmones pakelti galvas į dangaus Tėvą. Katedra turi būti Bažnyčios ženklas, rodantis kelią pas Tėvą. Šis kelias yra Viešpats Kristus, o liturgija švenčia jo buvimą Šventojoje Dvasioje. Būtent tai skelbiama naujos bažnyčios kartinio akmens pašventinimo maldoje:

Viešpatie Dieve,
Tu pastatei savo Bažnyčią
Ant apaštalų kaip pamatų,
Kurių kartinis akmuo pats Jėzus Kristus.
Pažvelk į savo tautą, čia susirinkusią Tavo vardu;
Leisk jai Tave garbinti, mylėti ir sekti Tavimi,
Idant vis labiau taptų šlovinga šventove
Ir Tavo vadovaujama pasiektų dangiškąjį miestą.

Nuorodos

- (1) *Ordo dedicationis ecclesiae et altaris*. Roma, 1977 05 29.
- (2) Plg. mgr. P. Marini. *L'ecclesiologie de l'épiscopat selon le Cérémonial des évêques*, LMD 224, 2000, 139–163.
- (3) Redaguodami šią versiją darbavosi iškilūs asmenys, kaip antai kardinolas Baronijus ar jėzuitas Robertas Bellarminas.
- (4) Šios *Ceremoniale episcoporum* versijos prancūziškasis vertimas publikuotas 2006 m. svetainės *Ceremoniaire.com* iniciatyva, remiant *l'Institut du Christ Roi Souverain Prêtre*.
- (5) Plg. įžangoje pateikiamą knygos istoriją: 1600 m. leidimas nuo 1650 m. liepos 30 d. buvo Inocento X (1644–1655) modifikuotas, po to 1727 m. modifikuotas Benedikto XIII (1724–1730), norėjusio pataisyti „neaiškias, dviprasmiškas bei prieštaringas vietas“; 1742 m. Benediktas XIV, anksčiau ėjęs pareigas Apeigų kongregacijoje, pridūrė III knygą, skirtą Popiežiaus valstybei.
- (6) Tai liturginio gyvenimo evoliucijos laike geras pavyzdys: kai kurių aukštinama „visų laikų liturgija“ iš tikrųjų kyla istorijos būvyje reguliariai pritaikant institucijas Bažnyčios poreikiams. Tačiau šis pritaikymas, kuris, kaip nurodė Susirinkimas, vyksta

„lyg organiškai“ (Vatikano II Susirinkimo konstitucija apie liturgiją, 23), netapatintinas su nuolatine revoliucija, kurią kai kas kartais bandydavo prilyginti Vatikano II Susirinkimo „dvasiai“.

(7) Plg. 1917 m. Kanonų teisės kodekso (kuris galiojo iki 1983 m., kai popiežius Jonas Paulius II paskelbė šiuo metu galiojančią Kodeksą) 1257 kan. rašoma „Tik Šventajam Sostui priklauso teisė reglamentuoti liturgiją ir tvirtinti liturgines knygas“; Vatikano II Susirinkimas iš esmės pakeitė atsakomybės vykdymą liturgijos srityje (žr. Konstitucija *Sacrosanctum Concilium*, 22, 39–40, 44–46), taip pat Dekretą *Christus Dominus*, 5; plg. 1983 m. Kanonų teisės kodeksas, IV knyga, „Bažnyčios pareiga šventinti“, 834–839 kan.

(8) Tiesa, su šiomis funkcijomis susijusios apeigos buvo aprašytos Pontifikale, vyskupams skirtoje knygoje. Dabartinio Apeigyno atskiruose skyriuose apžvelgiamos šios trys funkcijos, kurioms taip pat skirtos specialios liturginės knygos; galima sakyti, kad 1984 m. Vyskupų apeigynas priskirtinas liturginių knygų *Praenotanda* žanrui, doktrininiams ir drauge pastoraciniams dokumentams, kuriais palydimos pertvarkytos liturgijos knygos; tai taikytina Bendriesiems Romos mišiolui nuostatams, lydintiems Romos mišiolą – šio Mišiolui paskutinis lotyniškasis leidimas (trečiasis nuo Vatikano II Susirinkimo) paskelbtas 2000–2002 m.

(9) Ta pačia logika ir Tridento Susirinkimo nuostatuose aptariamas Mišių celebravimas liturgijai skirtame pastate: Tridento mišiolui (*Ritus servandus*, 1570) dėmesys skiriamas Mišias celebruojančiam kunigui; rubrikose neatsižvelgiama į liaudies dalyvavimą.

(10) Vyskupų apeigynas, 1: nurodomas Dekretas *Christus Dominus*, 11, taip pat Konstitucija *Lumen gentium*, 23.

(11) Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Christus Dominus*, 11, kur yra nuoroda į šv. Ignato Antiochiečio laišką *Ad Smyrniotes* 8, 2.

(12) Vyskupų apeigynas, 2.

(13) Vatikano II Susirinkimas. Konstitucija *Lumen gentium*, 41, nuoroda į šv. Ignato Antiochiečio laiškus: Magneziečiams, 7; Filadelfiečiams, 4; Smirniečiams, 8.

(14) Vyskupų apeigynas, 42, § 1.

(15) Ten pat, 42, § 2.

(16) Ten pat, 44.

(17) Ten pat, 45.

(18) Ten pat, 48, § 1

(19) Ten pat, 49.

(20) Ten pat, 50, § 1; kadangi katedroje turi būti sąlygos kunigams koncelebruoti susibūrus apie vyskupą, ypač per didžiąsias iškilmes, ypač svarbu rūpintis presbiterija; daugiau kliūčių (laiptai, užtvaros ar kt.) gali trukdyti atliekančiam ceremoniaro pareigas, bet pirmiausia kunigams ir tarnautojams, vykdančiams savo funkcijas.

(21) Ten pat, 51; tekste patikslinama: „nebent vietos sąlygos diktuotą kitą vietą“.

(22) Ten pat, 52.

(23) Ten pat, 53, § 2: „Iprastiniu atveju yra zakristija, atskira nuo *secretarium*, kur saugomi šventi dalykai ir kur eilinėmis dienomis celebrantas ir tarnautojai gali pasiręsti celebravimui.“

(24) Ten pat, 54: „Tikintiesiems rinktis, jei įmanoma, šalia Katedros bažnyčios numatyta kita bažnyčia, tinkama salė, kiamas ar galerija, kur palaiminamos žvakės, verbos, ugnis ar kitaip pasirengiama šventimui, iš kur į Katedros bažnyčią išeina procesija; gera tam numatyti dengtą patalpą, saugantis nuo netinkamų oro sąlygų.“

(25) Ten pat, 45.

(26) Plg. Benedikto XVI pirmąją kalbą po Mišių, koncelebruotų su kardinolais elektoriais Siksto koplyčioje 2005 m. balandžio 20 d.:

„Mane išrinkdamas Romos vyskupu Viešpaties norėjo, kad būčiau jo Vietininkas, „uola“, į kurią visi pasitikėdami galėtų remtis. <...> Taip pat prašau visų brolių vyskupų būti šalia manęs malda ir patarimu, kad išties galėčiau būti *Servus servorum Dei*. Kaip Petras ir kiti apaštalai Viešpaties valia sudarė apaštališkąją Kolegiją, taip ir Petro įpėdinis, ir vyskupai, apaštalų įpėdiniai, – tai tvirtai pakartojo Susirinkimas – turi būti glaudžiai tarpusavyje susivieniję (plg. *Lumen gentium*, 22). Šia kolegialia bendryste, nors ir skiriasi Romos pontifiko ir vyskupų vaidmenys bei funkcijos, yra tarnaujama Bažnyčiai ir tikėjimo vienybei, nuo kurios didele dalimi priklauso evangelizuojamojo veikimo šiuolaikiniame pasaulyje veiksmingumas.“

(27) Bažnyčių dedikavimo apeigynas, 62.

(28) Ten pat, p. 37: „Viešpatie Dieve, kuris vadovauji savo Bažnyčiai ir ją šventini, dera, kad mes šlovintume Tavo vardą, nes šiandien tikinčioji liaudis šventine liturgija trokšta visiems laikams pašventinti šiuos akmens namus, kur ateis Tave garbinti, klausytis Žodžio ir maitintis sakramentais.“

(29) Ten pat: „Ši šventovė ženklina Bažnyčios slėpinį – ją Kristus pašventino savo krauju, idant padarytų savo spindinčia sužadėtine, nuostabia mergele per pilnatvišką tikėjimą, vaisinga motina per Dvasios vaisingumą.“

(30) Ten pat: „Bažnyčia yra tavo šventas rinktinis vynuogynas, jos šakos apglėbia visą pasaulį, jos atžalos, išaugusios ant kryžiaus medžio, pasiekia Dangaus karalystę. Palaimą teikianti Bažnyčia – tai buveinė, kurioje Dievas su žmonėmis gyvena, tai šventovė, iš gyvųjų akmenų pastatyta ant apaštalų pamato, jos kertinis akmuo – pats Jėzus Kristus. Kilnioji Bažnyčia stovi ant kalno, kaip švyturys šviečia visam pasauliui, spindi amžina Avinėlio šlove ir aidi šventųjų giesmėmis.“

(31) Ten pat: „Todėl tave, Viešpatie, nuolankiai meldžiame: pripildyk šią bažnyčią savo dangiškosios palaimos, kad ji visuomet išliktų šventa vieta, ir pašventink šį altorių, kad jis būtų tinkamas aukoti amžinąją Kristaus auką.“

(32) Katalikų Bažnyčios Prancūzijoje disponuojamų finansinių išteklių menkumas turi bent tą privalumą, kad vietoj Vatikano II Susirinkimo atmestos „prabangos“ siekiama „kilnaus grožio“ (plg. *Sacrosanctum Concilium*, 124).

(33) Vyskupų apeigynas, 404.

(34) Ten pat, 405.

(35) Plg. *Sacrosanctum Concilium*, 2, 5, 6, ypač 7.

(36) Vyskupų apeigynas, 119, kur nurodomas *Sacrosanctum Concilium*, 41 cituotas tekstas.

(37) Ten pat, 187.

(38) XII eilinė Vyskupų sinodo asamblėja „Dievo žodis Bažnyčios gyvenime ir misijoje“ (2008 m. spalio 5–26 d.); dėl katedros žr. Benediktas XVI. Apaštališkasis paraginimas *Verbum Domini* (2010 09 30), 52–71, ypač 62 (poskyryje „Liturgija – pirmutinė Dievo žodžio vieta“).

(39) Vyskupų apeigynas, V dalis, I skyrius, 404–430.

(40) Šių aspektų senajame Apeigyne nebuvo.

Werner Löser

Vilties dovana*

Laiške romiečiams Paulius mums paliko brangų palinkėjimą: „Taigi vilties Dievas jus, gyvenančius tikėjimu, tepripildo visokių džiaugsmų ir ramybės, kad Šventosios Dvasios galybe būtumėte pertekę vilties“ (Rom 15, 13). Šių padrašinančių žodžių šerdis yra vilties motyvas, kuris čia bus toliau plėtojamas įvairiomis kryptimis.

Tikėjimas, viltis ir meilė

Palaiminimo žodžiais, kurie ir yra šio šūkio pavidalas, kalbama ir apie tikėjimą, nes sakoma: „Dievas jus, gyvenančius tikėjimu, tepripildo visokių džiaugsmų ir ramybės.“ Tikėjimas ir viltis neperskiriami. Krikščioniškoji viltis yra krikščioniškojo tikėjimo vaisius. Tas, kuris neturi krikščioniškojo tikėjimo, neturi nė krikščioniškosios vilties. Galbūt jam būdingas įgimtas džiugumas ar optimizmas. Tačiau krikščioniškoji viltis susijusi su Dievu, kuris yra „vilties Dievas“. Jis dovanuoja mums savo viltį „Šventosios Dvasios galybe“. Kalbėdamas apie tikėjimą ir viltį, Paulius paprastai pamini dar ir meilę. Todėl pirmiausia priminsime šią tikėjimo, vilties ir meilės triadą.

Tikėjimas, viltis, meilė visada laikyti svarbiausiais krikščionio egzistenciniais aktais (1). Jų prasmę mėginta perteikti ir mene. Viena iš labiausiai dėmesio vertų bažnyčių Vienos centre yra barokinė Šventojo Petro bažnyčia. Lankytoją ji sutinka šiek tiek priekini išsikišusiu rokoko portalu, kuris trumpam patraukia žvilgsnį prieš įžengiant į spindinčią vidinę erdvę. Portalą puošia trikampis frontonas su trimis Andrea Altomonte ir Joachimo Georgo Schwandtnerio sukurtomis skulptūromis. Jos vaizduoja tikėjimą, viltį ir meilę, taip perteikdamos žinią, kurią Bažnyčia siūlo pro šalį skubantiems žmonėms: tikėjimas, viltis ir meilė yra nuostatos, galinčios giliai formuoti žmogaus gyvenimą žmogiškuoju bei dvasiniu matmeniu. Viršutinė skulptūra virš Vienos Šv. Petro bažnyčios portalo vaizduoja tikėjimą: žmogus savo rankose neša duoną ir vyną – Eucharistijos simbolius. Kairėje apačioje kitas žmogus laiko inkarą. Ši mintis kreipia į viltį, nes inkaras teikia atsparą gyvenimo audrose. Dešinėje apačioje matoma ant rankų nešanti vaiką moteris. Ji rodo jam savo rūpestį ir meilę. Meilė reiškiasi dėmesiu savo artimui. Tikėjimas, viltis ir meilė, pavaizduoti ir paaiškinti miesto centro bažnyčios fasade, yra vienas dalykas. Tikėjimas, viltis ir meilė kaip nuostatos, gyvos

* Versta iš: Werner Löser. *Das Geschenk der Hoffnung. GEIST UND LEBEN*. Nr. 4/2013. © Echter Verlag, Würzburg 2013, S. 392–403.

žmogaus širdyje, visai kitas dalykas. Kad tai iš tiesų tapūtų tikrovė, žmogus prašo, pavyzdžiui, kalbėdamas rožinio malda. Per Mariją jis kreipiasi į Jėzų, kad pagausintų tikėjimo, sustiprintų viltį ir uždegtų meilę.

Pagal seną tradiciją tikėjimas, viltis ir meilė vadinami „dieviškosiomis dorybėmis“. Kaip „dieviškosios“ jos skiriasi nuo „žmogiškųjų dorybių“, laikomų ir pagrindinėmis savybėmis, – protingumo, drąsumo, teisingumo, susitvardymo ir saikingumo. Kodėl jos vadinamos „dieviškosiomis dorybėmis“? Pirmutinis atsakymas galėtų būti toks: jomis gyventi žmogus pašauktas per Evangeliją. Jei supranta ir priima Evangeliją, tai yra Dievo žodį, žmogus atsiliepia į tai tikėjimu, viltimi, meile. Šia prasme jos nėra žmogui į prigimtą įdėtos galimybės. Šios dorybės veikiau yra dovanos, žmogaus priimamos iš Dievo, ir ne bet kokios, bet pamatinės ir mūsų gyvenimą giliai perkeičiančios dovanos. Antras atsakymas galėtų būti nuoroda, kad žmogus tikėdamas, vildamasis, mylėdamas žmogišku būdu atitinka Dievą. Kad Dievas yra mylintis Dievas, mums, krikščionims, įprastinė tiesa, tačiau nereiškia, jog tai savaime suprantama. Iš pagrindų ši įstabų dalyką turėtume priimti su nuostaba. Tai, kad Dievas yra ir viltį puoselėjantis Dievas, nėra dažnas pasakymas. Tačiau ši ištara, apie tai netrukus kalbėsime, yra labai taikli. Juk būtent vilties skatinamas Dievas sekė paskui žmogų tol, kol jį surado pražūtingiausioje jo gyvenimo situacijoje ir išgelbėjo per Jėzaus kančią ant kryžiaus. O kaip su tikėjimu Dieve? Ar galima apie tai kalbėti? Galbūt ta prasme, kuri buvo svarbi Senojo Testamento maldininkui, būtent kad Dievas yra ištikimas bei patikimas ir, išdrįšęs sukurti laisvą kūrinį, liko jai įsipareigojęs. Šia prasme Dieve provaizdiškai glūdi *fides*, ištikimybė. Tad akivaizdu: tikėjimu, viltimi ir meile reiškiasi to, kas krikščioniška, esmė. Todėl tos dorybės vadinamos „dieviškosiomis“.

Šią triadą pirmasis aiškiai ir ryžtingai aptarė Paulius. Pirmojo laiško tesalonikiečiams įžanginiame skyriuje jis kalba apie pagrindinius krikščioniškojo gyvenimo aktus – tikėjimą, viltį ir meilę. Paulius ten sveikina krikščionis, kuriems jis Evangeliją atnešė ne vien žodžiais, bet su jėga ir Šventąja Dvasia. Jis dėkoja už jų veiklą tikėjimą, pasiaukojamą meilę ir tvirtą viltį. Apie šią krikščioniškojo gyvenimo programą Paulius neretai rašė ir kituose laiškuose. Ypač garsi yra eilutė, kuria užbaigiamas himnas meilei: „Taigi dabar pasilieka tikėjimas, viltis ir meilė – šis trejetas, bet didžiausia jame yra meilė“ (1 Kor 13, 13).

Pauliaus laiškuose yra dar ir kitų tekstų apie šias tris nuostatas. Iš tekstų, kuriuose Paulius nusako krikščioniškojo tikėjimo pobūdį, taikliausia ištrauka iš Laiško romiečiams 10-ojo skyriaus: „*Arti tavo širdis: jis tavo burnoje*

ir tavo širdyje, – tai reiškia mūsų skelbiamą tikėjimo žodį. Jeigu lūpomis išpažinsi Viešpatį Jėzų ir širdimi tikėsi, kad Dievas jį prikėlė iš numirusių, būsi išgelbėtas. Širdimi priimtas tikėjimas veda į teisumą, o lūpomis išpažintas – į išganymą“ (*Rom 10, 8b–10*). Čia kalbama pirmiausia apie Dievo žodį. Skelbiamas jis žadina tikėjimą, kad Jėzus yra *Kyrios*, Viešpats. Šis tikėjimas pripildo širdį ir sykiu garsiai išsakomas išpažinimu. Tuo išpažinimu nurodoma, kodėl į Jėzų tikima kaip į Viešpatį: jis buvo prikeltas iš numirusių. Kas turi tokį tikėjimą, pripildanti širdį ir išpažįstamą lūpomis, tas vedamas į teisumą ir išganymą, kurių atnešti buvo atėjęs Jėzus.

Laiško romiečiams 9-ajame skyriuje Paulius taip pat aptaria viltį: „Kūrinija su ilgesiu laukia, kada bus apreikšti Dievo vaikai. Mat kūrinija buvo pajungta tuštybei, – ne savo noru, bet pavergėjo valia, – su viltimi, kad ir pati kūrinija bus išvaduota iš pragaišties vergovės ir įgis Dievo vaikų garbės laisvę. Juk mes žinome, kad visa kūrinija iki šiol tebedūsauja ir tebesikankina. It ne tik ji, bet ir mes patys, kurie turime Dvasios pradmenis, – ir mes dejuojame, laukdami įvaikinimo ir mūsų kūnų atpirkimo. Tuo tarpu mes esame išgelbėti viltimi. Tačiau regima viltis nėra viltis. Jeigu kas mato, tai kam jam viltis? Bet jei turime viltį nematydami, tada laukiame ištvėringai“ (*Rom 8, 19–25*). Viltis krypsta į anapustinį gėrį – į visišką apreikimą to, kas į mus jau įdėta tikėjimu ir krikštu. Atbaigimas Dieve, Kūrėjuje, pažadėtas ne tik mums, žmonėms, bet ir visai kūrinijai. Dabar gyvename tebekeliaudami žemėje. Todėl tikslo nematome taip, kaip galime matyti mūsų pasaulio dalykus. Tačiau mūsų širdžiai kaip ateities rankpinigiai duota Šventoji Dvasia. Būtent ji, Šventoji Dvasia, įgalina mus kantriai eiti mums pažadėto tikslo link. Tad viltis reiškiasi kantrumu.

Galiausiai meilė: Paulius pabrėžia, kad meilė yra daugiau nei svaiginantis jausmas. Ji susijusi su praktika ir gyvenimą formuoja ne tik šventadieniais, bet ir darbo dienomis. *1 Kor 13* jis savo mintį išdėsto trimis žingsniais. Pirmiausia parodo, kad meilė nėra viena veikla tarp kitų. Priešingai, kaip vidinė jėga ji gyva visuose darbuose. Šitaip ji visa, kas jos suformuota, padaro vertingą. Tačiau jei jos nėra, visa kita netenka prasmės. Tą apaštalas tvirtina nedviprasmiškai, labai ryžtingai. Jo žodžiai verčia visą mūsų gyvenimą, visą mūsų pasaulį matuoti vienu paprastu ir sykiu paguodą teikiančiu matu. Tada pasirodo, jog daugelis, kas noriai siūlosi kaip apgaubta spindesio bei šlovės, išties nėra vertinga ir pasmerkta pražūčiai, ir priešingai, daug kas, ką lydi vargo ir nesėkmės ženklai, iš tikrųjų yra vertinga, nes įkvėpta meilės. Tam žadamas tvarumas. Dievas tai brangina (eil. 1–3). Paskui (eil. 4–7) apaštalas išvardija tikrosios meilės požymius. Jis parodo, kad meilė kreipia į tokį gyvenimą, koks jis yra ir koks mums pažįstamas. Ten ji reiškiasi ir

naudingai bei išganingai veikia. Tarp Pauliaus atskleidžiamų meilės savybių himne nuskamba: meilė „visa pakelia, visa tiki“ (*1 Kor 13, 7*). Tai krikščioniškajam gyvenimui, kaip matėme, esminė triada. Ir galiausiai trečia. Apaštalas atsako į klausimą, kas galop lieka, kai mūsų pasaulio sūkuriai bei bangos nurimsta. Jis sako, kad lieka meilė – tikėjimo ir vilties raugas (eil. 8–13).

Mums, krikščionims, siūlomi patikimi būdai, kaip gyventi tikėjimo, vilties ir meilės kupiną gyvenimą, yra labai brangus lobis, nes mūsų baigtiniam, dažnai palūžusiam gyvenimui teikia atramą. Krikščionis turėtų nuolatos melsti, kad Šventoji Dvasia šias dorybes jame vis gaivintų. Tik tada vis iš naujo atgims veiklus tikėjimas, pasiaukojama meilė ir tvirta viltis.

Vilties džiaugsmas

Toliau aptarsime kelis vilties matmenis. Pirmutinis jos matmuo yra džiaugsmas. Ši savybė vilčiai būdinga todėl, kad ji yra vilties Dievo dovana. Ką tai reiškia, norėčiau atskleisti pasitelkdamas vieno krikščionio, kurio gyvenimo tema buvo vilties džiaugsmas, pavyzdį. Tas krikščionis yra Charles'is Péguy.

Kasmet birželio viduryje studentai iš daugelio pasaulio šalių susirenka į Paryžių ir iš čia pradeda piligriminę kelionę į Šartrą. Tuo pačiu keliu 1912 m. birželį ėjo Charles'is Péguy, ant rankų ar ant pečių sykiu nešdamas į anklodę susuptą savo mažą sūnų Pierre'ą, susirgusį paratifu. Į Šartrą jis keliavo melsti Dievo Motinos, kad vaikas išgytų. Peizažo ir piligriminės kelionės sužadintus išgyvenimus Charles'is Péguy perteikė neužmirštamuose eilėraščiuose (2). Jis buvo žodžio meistras, poetas, kurio kūryba apima kelis storus tomus. Galbūt jo gražiausia ir svarbiausia knyga yra *Le porché vers la deuxième vertu* („Vartai į antrąją dorybę“).

1910 m. rašydamas knygą apie viltį, Charles'is Péguy negalėjo nujausti, kad jam gyventi liko nebeilgai. 1914 m. rugsėjį, Marnos mūšio pradžioje, vos keturiasdešimt vienerių, jis krito kautynėse prie Vilnevo netoli Paryžiaus, tarnaudamas leitenantu prancūzų kariuomenėje. Mirtis pirmosiomis Pirmojo pasaulinio karo dienomis staigiai nutraukė jo gyvenimą, nuo pradžios iki pabaigos liudijusį viltį – nepaisant lūžių bei atmetimų, kuriuos jam teko patirti. Paskutiniai penkeriais ar šešeriais savo gyvenimo metais Charles'is Péguy jautėsi apdovanotas viltimi, pranokstančia visas sienas, kurias mes, riboti ir klystantys žmonės, vis pasistatome.

Charles'iu Péguy beribės vilties patyrimas reiškė išlaisvinimą iš ilgą laiką jį kamavusios dvasinės nelaisvės. Du kartus jam teko išgyventi sumenkintos vilties

ankštumą. Kas turima galvoje? Su pirma sumenkintos vilties atmaina jis susidūrė būdamas vaikas ir moksleivis per katekizmo ir tikybos pamokas. Anuomet jose vyravo jansenistinė, galiausiai iš Augustino kilusi pamatinių apsisprendimų dvasia, susijusi su mokymu apie žmogaus dvejoją išankstinę lemtį. Pasak šio mokymo, Dievas jau amžinybėje vienus žmones neklystamai paskiria išganymui, kitus lygiai taip pat neklystamai – pražūčiai. Pats Dievas žmoniją padalija į tuos, kurie pagrįstai puoselėja išganymo ir amžinojo gyvenimo viltį, ir tuos, kurie tokią viltį galbūt klaidingai puoselėja, tačiau iš tikrųjų neturi pagrindo tikėtis išganymo ir amžinojo gyvenimo. Viltis čia sumenkinta, nes Dievo valia atvira tik keliems, o iš kitų atimta. Toks mokymas per katekizmo pamokas, taip pat atitinkamame bažnytiniame skelbime bei tam tikroje gyvenimo praktikoje jaunąjį Charles'į Péguy trikdė ir baugino, kol jis galiausiai prieš jį sumaištavo ir, dar nesulaukęs pilnametystės, paliko tokius dalykus skelbusią Bažnyčią. Jei jau yra dvi žmonių grupės, jis geriau iš solidarumo būsiąs pasmerktųjų pusėje. Šie vidiniai bei išorėje pasireiškę konfliktai subrandino aiškia Charles'io Péguy mintį, kad viltis turi būti „viltis visiems“. Viltis ir solidarumas neperskiriami. Kitaip viltis lieka pusinė ir pati save panaikina.

Tokių minčių kupinas Charles'is Péguy ėmė ieškoti naujos dvasinės tėvynės. Po neramių metų, praleistų tarnaujant kariuomenėje ir vėliau studijuojant literatūrologiją – šiuo laikotarpiu atsirado ir jo drama apie Žaną d' Ark, – jis atsidūrė socialistų partijoje, amžių sandūros Prancūzijoje plėtojusioje aktyvią veiklą. Užsidegė socializmu, mat čia atrado gyvą visų viltį bei solidarumą. Charles'is Péguy persikraustė į Paryžių ir vedė vieno partijos draugo seserį. Pora susilaukė trijų vaikų. Péguy įsteigė leidyklą, padėjusią skleisti socialistinius raštus. Pats leido žurnalą *Cahiers Quinzaines*, kuriame skelbė ir daug savo tekstų. Socialistinei idėjai ir revoliucinei praktikai Charles'is Péguy tarnavo beveik dešimt metų. Tačiau po pradinio užsidegimo jam pamažu ramybės ėmė neduoti abejonės kelio teisingumu. Jį erzino, kad viltis ir solidarumas partijos draugų konkrečioje gyvenimo praktikoje nebuvo vertinami taip, kaip kad jis spėjo esant. Jis antrą kart patyrė vilties sumenkimą: ji liko apsiribojusi tikslais pasaulio viduje ir nepranoko žmogaus nuskirtumo mirčiai horizonto. Tokią viltį simbolizavo sugniaužti kumščiai ir prakaitas ant kaktos. Jos negalėjai patirti kaip dovanoto pasitikėjimo, kreipiančio už mirties ribos. Tačiau kaip tik tokia beribė viltis – vis labiau jautė Charles'is – vienintelė gali būti pagrindas toliau ryžtingai kovoti dėl humaniškesnės ateities, pažymėtos žmogiškojo solidarumo.

Tokių minčių kamuojamas Charles'is Péguy 1908 m. vasarą susirgo. Šiuo metu jam iš naujo atsivėrė „vartai

į vilties slėpinį“. Savo draugui Josephui Lotte'ui, aplančiusiam jį ligoninėje, jis prisipažino: „Vėl atradau tikėjimą. Aš vėl katalikas.“ Šis ryžtingas apsisprendimas grįžti į Bažnyčią buvo daug metų trukusio galynėjimosi, pirmiausia dėl vilties matmens, vaisius. Ar vilties vis dėlto neturėtų ženklinti jos beribiškumas ir šia prasme katalikiškumas, t. y. ar ji neturėtų, viena vertus, už mirties nusidriekti į Dievo amžinąjį gyvenimą ir, kita vertus, būti siūloma visiems žmonėms? Teigiamą atsakymą į šį klausimą jam galop dovanavo Dievo gailėstinumas. Tai, kas katalikiška, iš naujo priimta galėjo būti tiktai paaiškėjus, jog tai jokiū būdu neturi reikštis jansenistiniu, viltį padalijančiu pavidalu. Priešingai, beribiškumas ir tai, kas katalikiška, yra neperskiriami dalykai. Beje, šitai Charles'is Péguy suvokė apmąstydamas palyginimą apie gerąjį ganytoją (*Mt 18, 12–14 par. Lk 15, 3–7*). Gerasis ganytojas ieško ir menkausios pražuvusios avies, kol ją suranda. O suradęs džiugiai užsikelia ant pečių. Būtent toks ir yra Dievas, sukūręs žmogų ne tam, kad abejingai ar bejėgiškai paliktų jį savo paties likimui. Ne, Dievas lydi žmogų visuose jo keliuose, kad ir kur jie vestų, žmogų aplankančias situacijas pripildydamas savo artumo. Palyginimo apie pražuvusią avį bei gerąjį ganytoją aiškinimas sudaro „Vartų į antrąją dorybę“ šerdį. Apmąstydamas palyginimą apie gerąjį ganytoją, Charles'is Péguy išvelgė mintį, išsiskiriančią pamatine teologine reikšme. Ji susijusi su pačiu Dievo paveikslu ir remiasi senu mokymu apie tikėjimą, viltį ir meilę. Tikėjimas, viltis ir meilė buvo ir yra suprantami kaip pamatiniai būdai, kuriais krikščionis gali save susieti su Dievu. Tai – žmogaus, atsigręžusio į Dievą, nuostatos. Charles'is Péguy, apmąstydamas gerąjį ganytoją, suvokė, kad gerasis ganytojas, žymintis krikščionių Dievą, savo ruožtu veikia skatinamas tikėjimo, vilties ir meilės. Kad Dievas myli žmogų, Naujasis Testamentas ir krikščioniškoji tradicija visada skelbė. Tačiau tai, jog Dievo širdis kupina vilties, kad kiekvienas jo sukurtas bei mylimas žmogus atras kelią į amžinąjį Dievo ir atbaigtosios kūrinijos bendrystę, ligi tol niekas nebuvo išdrįšęs bei įstengęs taip aiškiai ir ryžtingai pasakyti kaip Charles'is Péguy. Jis suformulavo: „Visa reikia apgręžti: pradėjo Dievas. Jis sudėjo į mus savo viltis.“ Žmogus gali puoselėti beribę viltį todėl, kad jis išgirdo Evangeliją apie Dievo į mus sudėtą beribę viltį. Dievo širdis dega viltimi surasti bei namo parvesti net didžiausią pražuvėlį. Ši viltis skatina amžinąjį Dievą leisti į kelią, per savo amžinojo Žodžio įsikūnijimą ir savo Sūnaus Jėzaus Kristaus gyvenimą bei mirtį nusekti paskui kiekvieną žmogų ir į tolimiausią brūzgyną, kuriame jis pasiklydęs.

Charles'io Péguy beribės vilties liudijimas primena „mokymą apie visų sutaikinimą“, tačiau nuo jo vis dėlto skirtinas, mat nors visa ir priklauso nuo nedisponuojamos

Dievo vilties žmonių atžvilgiu, vilties kupinam žmogui neduota galimybė ką nors patikimai žinoti ir tai padaryti disponuojamu dalyku. Mes nežinome, ar visi žmonės viltį puoselėjančio ir mylinčio Dievo įtraukiami į galutinę dieviškąją ir žmogiškąją bendrystę, tačiau kaip krikščionys turime ir galime to tikėtis Dievo panorėta ir dovanota viltimi.

Charles'ui Péguy katalikiškoji viltis buvo dovanota po daugelio metų, praleistų sumenkintos vilties sistemų naujose. Liudydamas šią viltį žodžiais ir darbais, jis kviečia ir mus Dievo malone puoselėti tokią gyvą viltį savyje. O leisdami tokiai vilčiai mumyse gyvuoti, nepaisant viso pasaulio beviltiškumo, mes irgi vėl įgyjame naujo ryžto drąsiai imtis artimiausių užduočių. Šia prasme Charles'io Péguy liudijama viltis yra ne pasprukimas iš šio pasaulio bei jo vargų, bet, priešingai, blivus, kantrus ir meilės kupinas leidimasis į jį.

Charles'is Péguy mėgdavo viltį lyginti su mažu vaiku. Tame palyginime ataidi atsiminimai apie savo vaikystę. Charles'is Péguy gimė 1873 m. Orleane. Tais pačiais metais mirė jo tėvas. Charles'is buvo vienintelis vaikas. Augo itin vargingomis sąlygomis. Tačiau motina ir senelė jam buvo tokios geros, kad jis turėjo labai laimingą vaikystę. Jau vaikystėje jis patyrė, ką reiškia laikytis išvien ir atsakyti vienam už kitą. Tuo laikotarpiu į mažojo Charles'io širdį buvo įdiegtas pirmapradis pasitikėjimas, tapęs nesugriaunamu natūraliu vėlesnės vilties pagrindu. Prieš pat mirtį Charles'is Péguy pasakė: „Prigimtinis žmogaus polinkis yra jausti neviltį. Tai – didžiulė pagunda.“ Juo brangesnė yra vilties dovana, pripildanti žmogaus širdį džiaugsmo.

Vilties rimtumas

Čia aptarsime dar vieną vilties matmenį. Viltis krypta ne į miglotą, kontūrų neturinčią transcendenciją, bet į tai, ką Bažnyčia vadina Kristaus sugrįžimu gyvųjų ir mirusiųjų teisti. Tai vilčiai suteikia rimtumo. Bet kadangi tas teismas yra susitikimas su tuo, kuris jau žemėje apsireiškė kaip tas, kuris prisiima vargdienius, engiamuosius ir nusidėjėlius, to rimtumo nelydi baimė ir rūpestis. Tad krikščionio viltis ir Paskutinio teismo akivaizdoje gali būti pasitikėjimo kupina viltis. Ir kaip tik tokia viltis yra labai reikšminga mūsų santykiui su žemiškuoju gyvenimu.

Į Viduramžių katedras įeinant pro puošniai apipavidalintą portalą, žvilgsnis nukrypsta į timpaną, dažnai vaizduojantį teisiantį Kristų ir priešais jį pasirodžiusius bei galutinio nuosprendžio laukiančius žmones. Buvo laikai, kai krikščionys gyvai ir aiškiai suvokė, kad už savo gyvenimą turės atsiskaityti Teisėjui Kris-

tui, sėdinčiam Tėvo dešinėje ir esančiam arti mūsų iki pasaulio pabaigos.

2005 m. Epinalio (Prancūzija, Vogėzai) muziejuje buvo surengta paroda, kurioje eksponuota daug paveikslų, kilusių iš krikščioniškosios tautos pamaldumo. Visuose juose plėtotas vienas ir tas pats motyvas – žmogaus, vyro ir moters, gyvenimo tarpsniai, *les degrés de la vie*. Ant iš pradžių aukštyn kylančių laiptų pakopų stovi vyrai ir moterys su tam tikram amžiaus tarpsniui būdingais simboliais. Aukščiausią gyvenimo kreivės tašką pasiekia penkiasdešimtmečiai. Vyresni lipa kitais laiptais žemyn. Tokia tad yra žmogaus gyvenimo arka tarp gimimo ir mirties. Visuose paveiksluose po kylančiais ir nusileidžiančiais laiptais atsiveria ertmė, tačiau ji nėra tuščia. Tai Paskutinio teismo vieta. Ten vaizduojamas trejybiniis Dievas, jo kairėje ir dešinėje stovi teisiami žmonės. Kokius jausmus keldavo šie liaudiški paveiksliukai, išsiskiriantys nepralenkiamu aiškumu, sunku pasakyti. Galbūt per daug skubotai įsivaizduojame, kad jie įkvėpdavo tik gniuždančią baimę. Margi drabužiai, kuriuos paveiksluose dėvi vaikai, suaugusieji ir galiausiai garbaus amžiaus paliege seneliai, veikiau leidžia spėti, kad žmonės, skaitydamiesi su Paskutinio teismo galimybe, pragyvendavo gyvenimą su visais jo džiaugsmais ir kančiomis, dirbdami ir ilsėdamiesi (3). Orientavimasis į tokį teismą, kur teisėjas yra Kristus, jau nebėra šiandienio žmogaus, taip pat ir krikščionio, gyvenimo jausenos dalis. Tačiau neapsigaukime: nuosprendis mūsų gyvenimui vis dėlto bus padarytas – jei ne grįžusio Kristaus, tai istorijos. Pasaulio istorija, pasak Hegelio, yra pasaulio teismas, o jos nuosprendis, anot Ernsto Blocho, – beapeliacinis. Tačiau pasaulio istorijos matai kitokie nei sugrįžiančio Kristaus. Didžiumą ji nubaudžia atiduodama greitai užmarščiai. Trumpą ar ir ilgesnį laiką sulaukusieji dėmesio, jei pasiseka, apvainikuojami laurų vainikais, o jei ne, geriausiai atveju turi tenkintis paguodos prizū. Tai, kokio pobūdžio teismas laukia žmonių, labai priklauso nuo laiko, kurį praleidžiame savo gyvenimo keliuose, supratimo.

Tą dar kartą liudija vienas tekstas, prieš gerus keturiasdešimt metų parašytas Carlo Friedricho von Weizsäckerio ir nė kiek nepraradęs savo reikšmės. Ten sakoma: „Savo vieninteliame pokalbyje su Karlu Barthu – tada buvau jaunas fizikas – paklausiau, ar, jo nuomone, turėčiau toliau užsiimti fizika, kai supratau, kad atominė bomba yra ne fizikos nesusiipratimas, bet faktiškai neišvengiamas fizikos padarinys. Jis atsakė: „<...> Pone von Weizsäckeri, jei tikite tuo, ką išpažįsta visi krikščionys, bet iš tikrųjų beveik nė vienas netiki, būtent kad Kristus sugrįš, tai galite bei privalote ir toliau domėtis fizika; priešingu atveju – ne.“ Barthas man tikrai nebuvo dvasios tėvas, autoritetas, tačiau šis atsakymas mane sukretė. To pokalbio metu jis man tai pat pasakė: „Jūsų

akimis, tikriausiai kalbu per daug mitologiškai. "Iš tiesų nežinojau, ką šiuolaikinei sąmonei reiškia Kristaus sugrįžimas. Tačiau išsyk suvokiau, jog tai yra mūsų santykio su istorija nervas. <...> Po daugybės naujų patirčių <...> man ir šiandien atrodo: Bažnyčia, kuri nelaukia – dar kartą pakartojant ankstesnius žodžius – Kristaus sugrįžimo, yra praradusi savo esmės šerdį, savo jėgą" (4). Štai tokios Carlo von Weizsäckerio ištaros. Akivaizdu, kad jo mintis apie atominę galią galima pakeisti daugeliu kitokių minčių: pavyzdžiui, mintimis apie neišvaizduojamomis tapusias žmogaus savęs keitimo galimybes, tai gali ir išeiti jam į naudą, ir atnešti skausmo. Formuluoju matus, tikėjimui, kad susitikime su teisti sugrįšiančiu Viešpačiu, tektų didžiulė reikšmė: lemiamas aspektas yra tikroji žmogaus gerovė. Jei žmogus tiki, kad jo laukia Paskutinis teismas, tai galiausiai turi nesibaiminti žemiškojo teismo: viskas šiame pasaulyje pavaldus „eschatologinei išlygai“ (Erik Peterson). Tad akivaizdu: viltis ir šiapusybė kaip žmogiškojo gyvenimo bei kūrimo sritis tarp savęs labai susijusios. Vilčiai ir šia prasme būdingas rimtumo akcentas.

Vilties platumas

Išplėtotinas dar vienas, paskutinis, krikščioniškosios vilties matmuo. Ar mes, krikščionys, galime tikėti bei puoselėti viltį, kad ir daugelis krikščioniškosios vilties nepažįstančiųjų savo žemiškosios kelionės pabaigoje bus priimti į amžinojo Dievo bendrystę?

Mus supa žmonės, daugiau ar mažiau ryžtingai reiškiantys nenorą gyventi su Dievu, juolab su krikščioniškuoju Dievu, ir to Dievo akivaizdoje. Jie gyvena įsitikinimu, kad žmogui, jei jis garbingas, nereikia Dievo priešais jį, už jo ir virš jo. Jam nereikalinga nė viltis, apie kurią kalba ir kuria gyventi mėgina krikščionys. Mus, krikščionis, tai gali skaudinti. Tačiau mums kyla ir kitas klausimas: ką galvojame apie savo ne tik Bažnyčiai, bet ir jokiai religijai nepriklausančius amžininkus, kurie gana dažnai yra mūsų artimiausi kaimynai, ir ko galime jiems tikėtis?

Atsakymas, leidžiantis kartu su jais gyventi viltimi, mums dovanotas Jėzaus kalboje apie teismą Mt 25. Šis teismas bus ne žemiškas, bet paskutinis ir galutiniai galiojantis teismas. Teisėjas – sugrįžęs Žmogaus Sūnus. Priešais jį stos „visos tautos“ (Mt 25, 32) – visi žmonės, žydai ir pagonys, tikintieji ir netikintieji, mes patys, taip pat mūsų Bažnyčiai ir net jokiai religijai nepriklausantys kaimynai ir amžininkai. Tai bus rimtas teismas. Teis sugrįžęs Kristus, o koks jis yra, jau žinome iš jo gyvenimo ir mirties istorijos: jis visada nešiojo savo brolių ir seserų naštas, taigi galime būti tikri, kad dienų pabaigoje Kristus bus gailėstingas teisėjas. Mes, kurie vadinamės jo vardu, neturime apgaulingai

manyti, kad jis nepažvelgs bei neįvertins ir mūsų gyvenimo. Jis vadovausis šiuo kriterijumi: ar stengėmės nešioti vieni kitų naštas ir taip įvykdyti Kristaus įstatymą (Gal 6, 2)? Tačiau aišku, jog tai gali daryti ir tas, kuris nepažįsta Kristaus ir – tikriausiai galime pridurti – Dievo vardo. Teisieji, kuriems perduodama Karalystė, ją gauna už tai, kad pamaitino alkstančiuosius, priglaudė benamius, aprenge nuoguosius, lankė ligonius, drąsino kalinius, nors ir nesuvokdami, kad taip pasitarnavo pačiam Kristui. Kai jiems per Paskutinį teismą tai atskleis Teisėjas, jie nusistebės, kad tie, kuriems jie padėjo, iš tiesų buvo broliai ir seserys, už kuriuos „numirė Kristus“ (1 Kor 8, 11). Nesuskaičiuojamai daug žmonių nešioja kitų naštas ir taip vykdo Kristaus įstatymą nebūdami tikintys, nepriklausydami jokiai Bažnyčiai ar religijai. Argi negalime tikėti ir puoselėti viltį, kad jiems dar bus atskleista, jog jie iš tiesų tarnavo Kristui ir todėl gaus dalį nuo pradžių jiems skirtoje Karalystėje.

Bet ar tada nenuvertiname situacijos, kurioje, regis, tokia gausybė žmonių tariasi gali gyventi visiškai pasaulietiška, tik pasaulietiška ir nejausdami dėkingumo tam, kuriam vis dėlto yra skolingi? Ne. Mat tokio požiūrio laikytis gali tik tas, kuris tiki Kristų sugrįšiant teisti; tik tas, kuris pripažįsta, kad jo brolius ir seseris jų keliuose tyliai solidarizuodamasis lydi Kristus; tik tas, kuris tikėjimo ir vilties akimis pamato ir pripažįsta, jog daugelis gyvena nesavanaudiškai teisiai. Jie yra tie, kurie sudaro *Ecclesia* nuo Abelio, apie kurią kalbėjo jau Bažnyčios tėvai, vėliau ir Vatikano II Susirinkimas (LG 2). Tad Jėzaus žodžiai savo mokiniam apie „visų tautų“ žmonių galutinę ateitį yra didžiulė dovaną mums, kurie taip dažnai skendime neviltyje ir manome turį tam pagrindą. Tačiau paskutinis žodis, galimas žvelgiant į mūsų pasaulį ir laiką, turėtų būti „viltis, nematant jokios vilties“ – taip pat tiems, kuriems tenka ar norisi gyventi apsiribojus uždaro savojo baigtinumo bei marumo horizontu ir tenkinantis pasaulio žadamų ir galbūt net siūlomų gėrybių viltimis.

Nuorodos

- (1) Plg. H. Schlier. *Nun aber bleiben diese Drei: Grundriss des christlichen Lebensvollzuges*. Einsiedeln 1971. Paminėtinos ir trys Benedikto XVI ir Pranciškaus enciklikos, skirtos tikėjimui, vilčiai ir meilei: *Lumen fidei* (2013), *Spe salvi* (2007), *Deus caritas est* (2005).
- (2) *La tapisserie de Notre Dame: Présentation de Paris à Chartres; Présentation de la Beauce à Notre Dame de Chartres; Les cinq prières dans la Cathédrale de Chartres*, in: C. Péguy. *Oeuvre poétiques complètes*. Paris 1975.
- (3) Plg. *Exposition „C'est la vie“ – Léonard Foujita, Mon intérieur I et II. Images des Degrés de Âges; Clark et Pougnaud, Photographies*. Musée de l'Image (Épinal 2005) parodos katalogas.
- (4) EK 3 (1970), 640.

Memorandumas dėl bandymo įteisinti medikamentinį abortą

2014 m. rugsėjo 25 d.

Mes, Lietuvos tradicinių religinių bendrijų atstovai, esame ne kartą išreiškę savo pasiryžimą saugoti ir ginti prasidėjusią kiekvieno žmogaus gyvybę. Krikščionybė vertina ir brangina žmogaus gyvybę nuo jos prasidėjimo momento.

Sunerimome sužinoję apie sveikatos apsaugos ministro įsakymo „Dėl nėštumo nutraukimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektą. Šiame projekte ne tik išlieka dar nuo sovietinių laikų egzistavusi abortų atlikimo tvarka. Jame atsiranda ir naujų, dar didesnių susirūpinimą keliančių nuostatų, kuriomis Lietuvoje siekiama įteisinti medikamentinį abortą. Atkreipiame dėmesį, kad siekiant šio tikslo 2013 m. liepos 11 d. Lietuvoje slapta nuo visuomenės buvo įregistruotas medikamentiniam abortui atlikti skirtas preparatas mifepristonas. Primename ir tai, kad dar 2002 m. pirmą kartą bandant įregistruoti medikamentiniam abortui atlikti skirtą preparatą vyko viešos diskusijos; sveikatos apsaugos ministro įsakymu sudaryta autoritetinga ekspertų komisija, išnagrinėjusi medicininius, socialinius bei etinius minėto preparato vartojimo aspektus, absoliučia balsų dauguma registracijai nepritarė.

Tenka apgailestauti, jog šiandien mūsų teisinėje valstybėje neskaidriais metodais siekiama spręsti su tautos išlikimu susijusius klausimus. Keista, kad šiuolaikinėmis technologijomis siekiama įteigti, kad medikamentinis abortas – tai tik labai paprasta, namie atliekama procedūra. Būtina pabrėžti, kad aborto moralinis vertinimas nesikeičia ir nepriklauso nuo aborto atlikimo laiko ar metodo. Maža to, pasaulio praktika rodo, kad šis metodas yra kur kas pavojingesnis moters sveikatai ir gyvybei.

Sielovadinė patirtis liudija, kad abortas niekada neišsprendžia su nėštumu susijusių sunkumų, bet sukuria naujų problemų, fiziškai ir dvasiškai suluošina pačias moteris, sugriauna gyvenimus. Valstybė – visų pirma jos tikintys piliečiai – turi nenuilstamai stengtis, kad būtų išsaugota kiekvieno žmogaus gyvybė. Visi esame pašaukti mylėti ir gerbti kiekvieno žmogaus gyvybę, kad įsivyratų nauja gyvybės kultūra.

Jaučiame ganytojišką pareigą priminti, jog už visus veiksmus, nukreiptus prieš žmogaus gyvybę, esame moraliai atsakingi.

*Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininkas arkivyskupas
Sigitas Tamkevičius
Lietuvos Evangelikų Liuteronų Bažnyčios vyskupas
Mindaugas Sabutis
Vilniaus ir Lietuvos Stačiatikių arkivyskupas Inokentijus*

Kunigų paskyrimai Kaišiadorių vyskupijoje

Kun. **Algimantas Baltuškonis** paskirtas Skudutiškio parapijos klebonu ir aptarnauti Suginčių parapiją.

Kun. **Valdas Beleckas**, Alytaus Šv. Liudviko parapijos klebonas, paskirtas aptarnauti Nemunaičio parapiją.

Kun. **Dainius Jančiauskas** paskirtas Giedraičių parapijos klebonu ir aptarnauti Bijutiškio ir Dubingių parapijas.

Kun. **Gintautas Jančiauskas**, Semeliškių parapijos klebonas, paskirtas aptarnauti Beižionių parapiją.

Kun. **Gediminas Mieldažis** paskirtas Stakliškių parapijos klebonu ir aptarnauti Užuguosčio parapiją.

Kun. jubil. **Alfredas Rukšta** dėl pensinio amžiaus atleistas iš Stakliškių parapijos klebono pareigų ir išleistas reziduoti į Vroclavo vyskupiją Lenkijoje.

Kun. **Aurymas Tarasevičius** paskirtas Kietaviškių parapijos klebonu.

-Kš-

Nauja Lietuvos vyrų vienuolių vyresniųjų konferencijos taryba

Spalio 7 d. Vilniuje įvyko visuotinis Lietuvos vyrų vienuolių vyresniųjų susirinkimas, kurio metu buvo išrinkta tokios sudėties Vyresniųjų konferencijos taryba: pirmininkas – **Gintaras Vitkus** SJ, sekretorius – **Andrius Šidlauskas** MIC, išdininkas – **Massimo Bianco** SDB.

Amžinieji įžadai

Rugsėjo 17 d. buvęs Kauno kunigų seminarijos studentas, pranciškonas brolis **Rolandas Taučius** davė amžinuosius įžadus. Amžinųjų įžadų šventė vyko Kauno Šv. Jurgio bažnyčioje. Iškilmingame Eucharistijos šventime asistavo Kauno kunigų seminarijos klierikai, drauge su pranciškonų provincijolu br. kun. Astijumi Kungiu koncelebravo ne-

mažas būrys brolių pranciškonų iš kitų Lietuvoje esančių vienuolynų, taip pat seminarijos rektorius mons. Aurelijus Žukauskas, studijų dekanas prelatas Vytautas Steponas Vaičiūnas bei buvę brolio Rolando bendrakursiai.

-kks-

Lietuvos valstybės apdovanojimas

Rugsėjo 29 d. Popiežiškoji Šv. Kazimiero lietuvių kolegija Romoje pradėjo naujus mokslo metus. Mišias kolegijos koplyčioje aukojo Vilniaus arkivyskupas Gintaras Grušas. Koncelebravo Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, Kolegijos rektorius kun. Audrius Arštikaitis ir naujus mokslo metus pradedantys kunigai studentai.

Ta pačia proga Popiežiškosios Šv. Kazimiero lietuvių kolegijos dvasios tėvui prel. Stasiui Žiliui įteiktas ordino *Už nuopelnus Lietuvai* Komandoro kryžius, kuriuo jis apdovanotas Lietuvos Respublikos prezidentės birželio 30 d. dekretu. Pirmadienio vakarą kolegijoje vykusio susitikimo metu apdovanojimą prelatui įteikė Lietuvos ambasadorė prie Šventojo Sosto Irena Vaišvilaitė.

Prel. Stasiui Žiliui prieš kelias dienas sukako 90 metų. Jis gimė 1924 m. rugsėjo 24 d. Žemaitijoje, Dargalių kaime, netoli Šilalės. 1943 m. įstojo į Telšių kunigų seminariją, karo pabaigoje pasitraukė į Vokietiją, mokslus tęsė Eichšteto kunigų seminarijoje, vėliau Romoje. 1948 m. gruodžio 18 d. Romoje įšventintas kunigu. Nuo 1951 m. iki 1957 m. kun. Žilys dirbo Kanadoje. Grįžęs į Romą, 1959 m. Popiežiškajame Grigaliaus universitete apgynė teologijos doktoratą. Tris dešimtmečius dirbo Šventojo Sosto Rytų Bažnyčių kongregacijos archyve, tuo pat metu būdamas ir Popiežiškosios Šv. Kazimiero lietuvių kolegijos dvasios tėvas. Šias pareigas jis eina iki dabar.

Prel. Stasys Žilys yra parašęs porą knygų apie Susirinkimo atnaujintą liturgiją, iševijoje ir Lietuvoje skelbta jo

Paminėtas „Artumos“ žurnalo 25 metų jubiliejus

Spalio 15-ąją Kaune iškiliai ir džiugiai paminėtas katalikiško mėnraščio šeimai „Artuma“ 25-erių metų jubiliejus. Šią dieną ganėtinai ilgam ir gražiam gyvavimo jubiliejui švęsti „Artumos“ redakcija pasirinko atmindama tą datą, kai lygiai prieš 25 metus, 1989-ųjų spalio 15-ąją, buvo išleistas pirmasis *Caritas* žurnalo numeris (jubiliejaus išvakarėse „Artuma“ atnaujino savo interneto svetainę www.artuma.lt, kurioje galima rasti prisiminimų ir liudijimų apie žurnalo gimimą bei pirmuosius žingsnius).

Jubiliejaus proga tądien susirinkta Švč. Trejybės (Kauno kunigų seminarijos) bažnyčioje drauge švęsti Eucharistijos su dėkingumu Dievui prisimenant žurnalo pirmtaką *Caritas*, jo sumanytojus bei redaktorius, padėkoti Viešpačiui už nelengvą, tačiau užsidegimu paženklintą pradžią ir už, Dievui padedant, įveiktus buvusius išbandymus per 25 gyvavimo metus, taip pat melstis už šiandienos bei rytdienos žurnalo užduotis Bažnyčios evangelizavimo misijoje.

Šia džiugia proga „Artumai“ – jos redakcijai, bendradarbiams ir skaitytojams – apaštališkąjį palaiminimą ir padėką už veiklą skelbiant Evangeliją atsiuntė popiežius Pranciškus.

Švč. Trejybės bažnyčioje susirinkusius buvusius ir esamus redakcijos darbuotojus, bendradarbius, bičiulių šeimas, katalikiškos žiniasklaidos bei kitų bažnytinių institucijų atstovus sveikino Eucharistijai vadovavęs Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ (vienas iš šio žurnalo kūrėjų); drauge koncelebravo popiežiaus palaiminimą perdavęs apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Pedro López Quintana, Vilniaus arkivyskupijos augziliaras vyskupas Arūnas Poniškaitis, Telšių vyskupijos augziliaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, LVK generalinis sekretorius kun. Kęstutis Smilgevičius, Kauno kunigų seminarijos rektorius mons. Aurelijus Žukauskas bei dvi dešimtys kunigų iš įvairių vyskupijų. Giedojo mišrus jaunimo choras *Exaudi*, vadovaujamas Vilimo Norkūno.

Per pamokslą vysk. Arūnas Poniškaitis palinkėjo „Artumai“ paties Jėzaus pavyzdžiu išsaugoti savąjį veidą – jautumą ir paprastumą, kurie ir šiandien sklinda iš žurnalo puslapių. Ganytojas kvietė į dar didesnę džiaugsmo liudijimą ir gyvybingumą, palaikant dialogą su skaitytojais ir atliekant nelengvą dalijimosi tikėjimu bei evangelizacijos misiją. „Linkiu Jėzaus ramybės. Tai neleidžia užmigti, bet palaiko džiaugsmą, viltį ir skatina eiti į priekį, skatina augti iki kito jubiliejaus. Dieve, laimink mus“, – sakė homiliją užbaigdamas vysk. A. Poniškaitis.

Dabartiniai „Artumos“ redakcijos darbuotojai visuotinėje maldoje, be kitų maldavimų, tądien kvietė melstis ir už visos Lietuvos žiniasklaidos, ypač krikščioniškos, bendradarbius, meldė Viešpaties palaimos šeimos klausimus Vatikane svarstančiam Vyskupų sinodui, maldoje taip pat prisiminė pas Dangaus Tėvą jau išskelavusius žurnalo bendradarbius.

Vėliau iškilmės tęsėsi arkivyskupijos konferencijų salėje. Agapės stalą ir jos dalyvius palaiminęs arkivyskupas S. Tamkevičius nuoširdžiai linkėjo „Artumai“ gyvuoti dar daugiau nei 25 metus. Savo giesmėmis ir dainomis džiugino jaunesni *Exaudi* choristai, *laudatio* „Artumai“ skyrė žurnalo bičiulių Jurgitos ir Vytauto Salinių šeima. Padėkos ir draugiškumo žodžių – už

bendrybę, galimybę dalytis ir džiaugtis – bei šypsenu netrūko visiems šventės dalyviams (tarp jų – ir patiems mažiausiems, būsimiesiems, žurnalo skaitytojams).

Naująjį savo gyvavimo puslapį verčiantis žurnalas prieš 25 metus inicijuotas katalikiškojo moterų sambūrio *Caritas* ir ypač jo pirmosios vadovės ses. Albinos Pajarskaitės MVS; nuo 1997 m. pakeitęs pavadinimą tapo „Artuma“ po tuometinės vyr. redaktorės Vandos Ibiškos susitikimo Vatikane su šv. Jonu Pauliumi II ir jo asmenišką pasiūlymą kreipti šį žurnalą šeimos gyvenimo aktualijų link; šiandien „Artuma“ leidžiama kiek daugiau nei 10 tūkst. egz. tiražu. Jos skaitytojai – įvairaus amžiaus ir išsilavinimo žmonės, o žurnalo temas redakcija siekia orientuoti į krikščioniškos šeimos poreikius.

-kait-

Atsinaujinimo diena

Spalio 19-ąją, Bažnyčia švenčiant Misijų sekmadienį, Kaune, VDU Didžiojoje salėje, katalikų bendruomenė „Gyvieji akmenys“ surengė Atsinaujinimo dieną. Savo tema „Šeima – tarnystė Bažnyčios misijoje“ ji darsyk atkreipė dėmesį, jog šiemet minime Šeimos metus, be to, pakvietė naujai pažvelgti į krikščionio bei krikščioniškos šeimos misiją Bažnyčioje, ypač remiantis popiežiaus Pranciškaus apaštališkuoju paraginimu *Evangelii gaudium*.

Atsinaujinimo dienoje dalyvavo nemažai šeimų (ir su pačiais mažiausiais savo nariais) – kaip visada, ne tik kauniečių, bet ir atvykusių iš įvairių Lietuvos vyskupijų. Dvi konferencijas vedė svečias iš Italijos, kunigas misionierius Costanzo Donegana, Bažnyčios istorijos daktaras, katalikiškos žiniasklaidos ir leidinių bendradarbis ir autorius, šiuo metu dirbantis Popiežiškajame misijų institute (jo viešnagės Lietuvoje proga leidykla „Gyvieji akmenėliai“ išleido kun. Costanzo Doneganos knygą „Dievas eina prieš srovę“).

Pirmosios konferencijos „Kiekvienas krikščionis – misionierius!“ įvadu kun. Costanzo Donegana pasirinko Pirmojo Jono laiško eilutes (1 Jn 1–4). Jei šv. apaštalas Jonas būtų čia, salėje, jis kalbėtų ne apie savo misiją, bet apie Asmenį, apie susitikimo su Jėzumi patirtį. Evangelizacijos motyvas, kaip sakė svečias, yra pats Jėzus. Svečias plačiai rėmėsi popiežiaus Pranciškaus apaštališkuoju paraginimu *Evangelii gaudium*, atkreipdamas dėmesį, jog krikščionis misionierius turi pats išgyventi dėkingą Dievo meilės prisiminimą, panašiai kaip vyras ir žmona, jei gyvena savo meilės prisiminimu, ir ištikti krizės išsaugoja savo santuoką. „Mokinys yra tas, kuris yra Jėzaus apžavėtas“, – sakė kunigas misionierius (beje, pats 20 metų gyvenęs Brazilijoje, dirbęs sielovadoje vargšų kvartaluose), kalbėdamas apie du evangelizacijos veiksmus: ateiti pas Jėzų ir pačiam jį nešti. Ėjimas pas kitą tai tas pats intymumas, kaip ir Eucharistija – tik dabar jau Eucharistinį Jėzų paliečiant savo broliuose, einant prie jų su „Viešpaties kvapu“.

Konferencijoje svečias aptarė popiežiaus Pranciškaus patarimus – imtis iniciatyvos patiems, „išeiti į pakraščius“, labai švelniai, liudijant Dievo gailingumą, pasilenkti prie žmogaus, būti kantriems jo atsivertimo tempui, bendruomenėje švęsti atsivertimo džiaugsmą. Pirmoji konferencija baigta popiežiaus Pranciškaus kvietimu būti atvirų durų Bažnyčia ir paties svečio paraginimu prie šių durų pasitikti kitus dar ir su šypsena!

Po šlovinimo pertraukos antrąją konferenciją kun. Costanzo Donegana pradėjo primindamas, kad krikščionių Dievas yra ne vienišas, bet šeima, bendrystė.

poezija, Lietuvoje, Italijoje ir Kanadoje eksponuoti tapybos darbai.

-vř-

Iškilmės Žemaičių Kalvarijos šventovėje

Spalio 12 d. Žemaičių Kalvarijos šventovėje vyko iškilmingas bazilikoje esančio stebuklingojo Dievo Motinos su Kūdikiu – Krikščioniškų Šeimų Karalienės paveiklo karūnavimo popiežiaus Benedikto XVI pašventintomis karūnomis aštuntųjų metinių minėjimas. Telšių vyskupijos vyskupas Jonas Boruta SJ, įgaliotas popiežiaus Benedikto XVI, stebuklingąjį paveikslą iškilmingai karūnavo 2006 m. spalio 8 d.

Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ tą dieną taip pat čia šventė savo amžiaus 70 metų jubiliejų. 12 val. pagrindinėms šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą pasakė Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ, koncelebravo apaštališkasis nuncijus Pabaltijui arkivyskupas Pedro López Quintana ir jo patarėjas mons. Giovanni Gaspari, Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas, jo pagalbininkas vyskupas Arūnas Poniškaitis, Kaišiadorių vyskupas emeritas Juozas Matulaitis, pats garbusis jubiliatas, Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, jo pagalbininkas vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos vadovai, Telšių vyskupijos kurijos atstovai. Šv. Mišių metu liturgijoje patarnavo Telšių kunigų seminarijos klierikai, giedojo Klaipėdos Marijos Taikos Karalienės parapijos grigališkojo choralo grupė, vadovaujama Vidmanto Budreckio. Į baziliką tą dieną rinkosi Telšių vyskupijos šeimų centrų vadovai bei savanoriai ir tikintieji iš visos Lietuvos.

Šv. Mišių metu sakdamas pamokslą, Kauno arkivyskupas metropolitas S. Tamkevičius SJ išryškino tą dieną Evangelijoje aptartą vestuvinio drabužio svarbą ir kvietė tuo drabužiu – meilės drabužiu visus apsivilkti ir darbuotis mylint Dievą, artimą, Bažnyčią. Ganytojas taip pat kreipėsi į jubiliatą – Telšių

vyskupą J. Borutą SJ ir jubiliejaus proga visiems iškilmių dalyviams priminė šio iškilaus dvasininko gyvenimo įvykius pabrėždamas jo uolumą, atsidavimą Kristaus Evangelijai ir meilę Bažnyčiai. Arkivyskupas jubiliatui linkėjo stiprios sveikatos, gausių Dievo malonių ir toliau einant sunkias ir atsakingas ganytojo pareigas Telšių vyskupijoje ir kvietė visus melsti jam Viešpaties palaimos bei Dievo Motinos – Krikščioniškų Šeimų Karalienės globos ir užtarimo.

Po šv. Mišių Telšių vyskupijos vyskupą ordinarą J. Borutą SJ gražaus jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikino vyskupaipai, kunigai, seminaristai, šeimų centrų vadovai, katalikiškųjų organizacijų atstovai, įvairių bendruomenių nariai, po sveikinimų nuskambėjo skambus „Ilgiausių metų“.

-kasab-

Lietuvos katalikių moterų sąjungos dvidešimtmetis

Lietuvos katalikių moterų sąjunga, įsteigta 1994 m., šiais metais švenčia dvidešimtį metų jubiliejų. Spalio 12 d. paminėti šio jubiliejaus rinkosi ir Šiaulių katalikių moterų šv. Elžbietos draugija.

Po vyskupo Eugenijaus Bartulio aukotų šv. Mišių Šiaulių katedroje minėjimo dalyviai rinkosi į Pastoracijos centro salę, kur šventė pradėta Janinos Klungevičienės, Šiaulių šv. Elžbietos draugijos vadovės, Lietuvos katalikių moterų sąjungos pirmininkės, vadovaujama giesme „Marija, Marija, skaisčiausia lelija“. Šiaulių vyskupas, pasidžiaugdamas prasminga ir reikalinga katalikių moterų veikla, ragino pakviesti prie jos prisidėti jaunimą. Šiuo metu draugijoje dauguma vyresnio amžiaus moterys.

Po 1940 m., kai visos katalikiškos ir patriotinės organizacijos buvo uždraustos, LKMD veikė ir tebeveikia JAV, Kanadoje, Argentinoje. Su Australijos lietuvėmis, LKMD narėmis, Šiaulių vyskupas buvo susitikęs ir susipažino su jų veikla ten viešėdamas. Tęsdamas

Siųstas atkurti Dievo meilės ir vienybės plano jo Sūnus Jėzus gimė ir gyveno šeimoje. Jis įsteigė Bažnyčią – regimą tarpusavio meilės bendruomenę. Tai tinka ir mažajai „namų Bažnyčiai“ – šeimai. Ką Jėzus palietė, tą išgydė. Paliesdamas šeimą Jėzus ją gelbsti. Tačiau, pasak kun. Costanzo, problema, kad dauguma, kurie susituokia Bažnyčioje, nesuvokia, ką daro. O iš tikrųjų per santuoką pats Dievas įsipareigoja žmonių santykiui. Jis įsipareigojo šiems žmonėms daug anksčiau, nei jie susipažino. Santuokos sakramente šis labai rimtas Dievo įsipareigojimas pasiekia kulminaciją. Dievas ateina į šeimą su visu švelnumu, atida ir įsipareigojimu. Svečias, be kita, atkreipė dėmesį, jog neretai manoma, kad vedęs krikščionis yra tarsi „antrarūšis“, jam šventumas neprieinamas – dėl laiko stokos, būtinybės užsidirbti pragyvenimui (ir tikrai, kaip minėta, 99 procentai šventųjų yra vienuoliai ir kunigai). Tačiau, pasak kun. Costanzo, vienintelis būdas tapti šventam – tai mylėti, kaip mylėjo Jėzus. Nė vienas čia negali pasiteisinti, nes mylėti pašaukti visi. Kalbėdamas apie sutuoktinių bendravimą, kunigas akino skirtingumus suprasti ne kaip priešingumus, bet kaip turtingumą. Duoti erdvės augti kitam, jo neužgniaužti, padėti kitam išskleisti savo didingumą pagal Dievo planą – tai svarbu ir sutuoktinio, ir savo auginamų vaikų atžvilgiu.

Po pietų Atsinaujinimo dienos dalyviai rinkosi sau artimas darbo grupes. Jose apie *Caritas* 25-erių metų kelią ir šiandieną kalbėjo Lietuvos *Caritas* generalinė direktorė Janina Kukauskienė, evangelizacijos iššūkiu – nuo asmeninio atsivertimo eiti į misionierišką atsivertimą – dalijosi Vaida Spangelevičiūtė-Kneižienė (katalikų evangelizacinė bendruomenė „Naujoji Sandora“); kasdienybės šventumą liudijo tėvai Eglė ir Romualdas Šiliūnai (su mažiausiu aštuntuoju vaiku ant rankų). Kun. Costanzo Donegana bendravo su jaunimo grupe. Atskiroje grupėje buvo užimti vaikai, o užtarimo maldai vadovavo „Gyvieji akmenys“ bei „Gailestingumo versmė“.

Pasirengti švęsti Eucharistiją padėjo kun. Petro Picho (KTU kapelionas, *Opus Dei* prelatūra) įvadas į Mišias. Jame minėta, jog žmogaus širdis yra pati geriausia vieta Jėzui saugoti. Esame tabernakuliai, kuriuose nešame Jėzų į savo namus, darbovietes. Priimamas Jėzus turi atsispindėti žmoguje – kiti turi pastebėti, jog tikintysis yra dalyvavęs sekmadienio Eucharistijoje.

Vėliau, pradėdamas Eucharistijos šventimą, Atsinaujinimo dienos dalyvius pasveikino jai vadovavęs Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ. Ganytojas kvietė dėkoti Dievui už tą sekmadienį pasibaigusį Vyskupų sinodą bei už popiežiaus Pijaus VI beatifikaciją Vatikane. Palaimintuoju paskelbtą Paulių VI, labai neramiais pasaulyje laikais vadovavusį Kristaus Bažnyčiai, arkivyskupas minėjo ir savo homilijoje, prisimindamas, jog būtent šis popiežius skyrė Lietuvai, kuri tuomet turėjo tik vieną vyskupą, dar tris vyskopus, pavedė vietinėms Bažnyčioms spręsti daug svarbių klausimų, atliko kitų reikalingų ganytojiškų darbų. Arkivyskupas kvietė su dėkingumu žvelgti į popiežiaus Pauliaus VI įsteigtą Vyskupų sinodą, kuris ką tik Vatikane atvirai svarstė ir mąstė, kaip padėti šeimoms šiandien, XXI amžiuje, eiti per gyvenimą. Padėti ir toms, kurių meilė ir ištikimybė nesudūžta, ir toms, kuriose, ganytojo žodžiais tariant, įvyko katastrofa ir ant jos skeveldrų stovėdami žmonės nori eiti į priekį.

Svajoti, turėti didžiųjų troškimų, norėti daugiau Eucharistijos pabaigoje palinkėjo svečias kun. Costanzo Donegana, ypač padrašindamas šeimas: „Šeimos, niekada nesakykite, kad esate mažos. Esate didesnės už visus politikus, artistus, sportininkus, už visas žvaigždes – esate didesnės, jei savo namuose turite Jėzų.“

-kait-

Panevėžio vyskupijos kunigų konferencija

Spalio 7 d. Panevėžio kurijoje vyko vyskupijos kunigų konferencija. Paskaitą apie popiežiaus Pranciškaus pontifikatą ir jo apaštališkąjį paraginimą *Evangelii gaudium* skaitė kultūros istorikas, filosofas Vytautas Ališauskas.

Pranešime prelegentas pabrėžė, kad 2000-ieji, apie kuriuos nemažai kalbėjo šv. popiežius Jonas Paulius II, iš tikrųjų žymi epochų pervartą. Ši naujoji epocha simboliškai yra paženklinta žmogaus genomo idėja bei jos realizacija ir rugsėjo 11-osios įvykiais. Popiežius Jonas Paulius II 1978-aisiais atėjo iš teritorijos, kurios niekas gerai nepažinojo. Jis atėjo iš ten, iš kur sklido didžiausias blogis pasaulyje. Gerai perprasdamas tą sistemą, popiežius Jonas Paulius II labai daug padarė, kad žmogus anapus geležinės uždangos atsitiestų.

Popiežiui Benediktui XVI pigioji žiniasklaida norėjo prisegti konservatoriaus etiketę, tačiau ši nepriėjo. Benediktas pradėjo Vatikano finansų įstaigos reformą. Jis dėjo pastangas, jog Bažnyčia apsisvalytų nuo moralinių skandalų. Dar vienas labai radikalus žingsnis jo pontifikate – popiežiaus atsistatydinimas.

Dabartinis popiežius Pranciškus – geras teologas, tačiau Pranciškus nėra tas, kuris užaugo Romos kurijoje. Visai kitaip pasaulis atrodo iš Pietų Amerikos ar Afrikos. Apaštališkasis paraginimas *Evangelii gaudium* skirtas naujajai evangelizacijai. Jis skelbia patikrintą Bažnyčios socialinį mokymą, tačiau čia išryškina skurdo ir evangelizacijos ryšį. Bažnyčia savo užmoju turi pasiekti ne tik paribius, bet ir užribius. Migracijos politika buvo traktuojama kaip reguliuojamos anomalijos, kurias gali sutvarkyti kokios nors ministerija. Kolumbijoje, Brazilijoje, Afrikoje skurdas nėra anomalija. Popiežius Pranciškus neleidžia migrantų arba žmonių, kurie yra už ribos, traktuoti kaip anomalijos. Kitas popiežiaus Pranciškaus akcentas – tai tikras multikultūrizmo suvokimas. Bažnyčia ir pasaulio bendruomenė yra daugiakultūriška. Taip pat pasakytina, kad *Evangelii gaudium* labai aiškiai kalbama apie dvasinę-pasaulėžiūrinę krizę.

-kad-

Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas

Spalio 8 d. Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminarijoje vykęs Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas pradėtas Dienine Valandų liturgijos malda, kuriai vadovavo Vilniaus arkivyskupo augziliaras vyskupas Arūnas Poniškaitis. Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas kvietė melstis už mons. Robertą Šalaševičių, palikusį kunigiškąją tarnystę. Arkivyskupas pabrėžė, kad visi vyskupijoje dirbantys kunigai yra raginami kurti šeimynišką atmosferą ir vieni kitus palaikyti, tęsti nuolatinę kunigišką formaciją, kuri nesibaigia užvėrus seminarijos duris. Popiežius Pranciškus pabrėžė tris svarbiausius kunigo nuolatinio ugdymo aspektus: pašaukimą, formaciją ir evangelizaciją. Kunigas pašaukiamas dėl bendruomenės, jis kviečiamas nuolat atnaujinti, skatinti savo ir kitų pašaukimus, taip iškelti lobi, kurių Dievas dovanoja žmogaus širdžiai visų labui. Kunigas pašauktas žvelgti į Kristaus pavyzdį, nepasimesti savo darbuose, tobulinti geras savybes, augti dvasiškai. Pašaukimo tikslas – būti kunigu visiems, gyvenimu rodyti pavyzdį, išsaugoti nuolatinį dialogą su Viešpačiu, puoselėti širdies malda. Kiekvienas pašauktasis yra atsakingas už savo formaciją: daugiau skirti laiko maldai, dažnai atlikti išpažintį, susitikti su dvasios tėvu, puoselėti kunigiškąją bendrystę, sąmoningai švęsti liturgiją, ugdyti savo dvasinę sveikatą.

vyskupo mintį, šv. Elžbietos draugijos dvasios tėvas kun. Saulius siūlė vienyti su jauniaisiais ateitininkais. Dvasios tėvas iškiliai kalbėjo apie katalikės moters – motinos, močiutės vaidmenį nuo pat kūdikio gimimo. Tai jos, puoselėdamos vertybes, rūpinasi dvasiniu vaiko gyvenimu. „Jūsų darbas gal nelabai pastebimas pasaulyje, tačiau matomas Bažnyčioje“, – sakė kunigas Saulius primindamas, kad moterys, Morta, Marija, buvo svarbios ir Jėzaus gyvenime.

Parodytas Lietuvių fotoarchyvo filmas apie LKMD pirmininkę Marcelianą Galdikienę priminė katalikių moterų veiklą tarpukariu, pirmosios Lietuvos nepriklausomybės laikais. Tuo metu Lietuvių katalikių moterų organizacija buvo didžiausia savo narių skaičiumi organizacija Lietuvoje. Katalikės moterys turėjo savo atstoves savivaldybėse ir net Seime.

Pasidžiaugti bendru jubiliejumi atvyko Katalikių moterų draugijos narės iš Pasvalio, Pakruojo, Radviliškio, Panevėžio. Pasvalietės atsivežė ir pristatė pačių sukurta meninę kompoziciją, skirtą Kristijono Donelaičio gimimo 300 metinėms. Pakruojietės pasidžiaugė jubiliejaus proga išleistu veiklos metraščiu, kurį su džiaugsmu padovanojo šiaulietėms. Radviliškietės dėkojo Šiaulių vyskupui už nuolatinį katalikių moterų palaikymą.

Nuoširdžius sveikinimus keitė meniniai intarpai. Pokalbiai, dainos, linkėjimai, džiaugimasis bendryste pratęsti prie agapės stalo kavinėje-svetainėje „Prie katedros“.

-irat-

Pašventinta koplyčia

Rugsėjo 21 d., sekmadienį, per iškilmingą pamaldą pašventinta Marijampolės šv. Jono Pauliaus II parapijos koplyčia. Šv. Mišioms vadovavo Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, koncelebravo Marijampolės dekanato dekanas prel. Juozas Pečiukonis, parapijos klebonas kunigas Marius Rudzinskas, šv. arkangelo Mykolo parapijos klebo-

nas kunigas Andrius Šidlauskas MIC, Aleksoto dekanato dekanas kan. Deimantas Brogys. Kartu meldėsi gausus būrys tikinčiųjų.

Pirmiausia pašventintos ir šventintu vandeniu pašlakstytos koplyčios sienos, po to – sakykla, iš kurios skelbtas Dievo žodis. Vysk. R. Norvila pamokslu metu palinkėjo trijų dalykų: džiaugtis, kad parapija jau turi koplyčią, priimti patį Viešpatį ir tai daryti su dėkingumu. Pašventinus altorių, uždegus žvakes ir įjungus šviesas išsirikavo atnašų procesija. Atnašas nešė parapijos mokyklų atstovai, *Caritas* skyriaus atstovai ir Brusokų šeima, dovanojusi koplyčiai liturginius indus. Po šventosios Komunijos pašventintas tabernakulis.

Po palaiminimo įteiktos padėkos dėmėjams bei visiems, prisidėjusiems prie koplyčios atsiradimo Marijampolėje. Ypač dėkota Vokietijos Šv. Juozapo fondo atstovui Peteriui Crome, taip pat kitam svečiui – Vilkaviškio garbės piliečiui, ypač besirūpinančiam Alvisto vaikų namais – Alfonsui Hopingui (jis atvyko jau 25 kartą), nuolatiniam geradariui, Marijampolės garbės piliečiui, Clemensui Rottinghausui ir kitiems asmenims. Vėliau visi pakviesti į suneštinės vaišės, kur ir parapijiečiai, ir svečiai draugiškai pabendravo. Iškilnėse giedojo naujai susibūręs Šv. Jono Pauliaus II parapijos choras (vad. Karolina Simanavičiūtė).

Šv. Jono Pauliaus II kraujo relikvija, dovanota Krokuvos arkivyskupo kardinolo Stanisława Dziwiszo, baigusi kelionę po vyskupiją, bus parvežta į Marijampolės Šv. Jono Pauliaus II koplyčią.

-Vik-

Pagalbos Ukrainos žmonėms akcija

Spalio 6 d. Lietuvos *Caritas* organizacija kartu su septynių vyskupijų *Caritas* centrais paskelbė humanitarinę pagalbos Ukrainos žmonėms akciją. Jos tikslas – surinkti reikalingų daiktų ir lėšų, kurios padėtų nukentėjusiems

Kun. V. Zuzo liga ir mirtis teprimena visiems kunigams, kad savo sveikatai reikia skirti deramą dėmesį. Jei kunigas nesirūpina savo sveikata ir poilsiu, tai kaip galės padėti kitiems. Taip pat kunigas, perduodamas parapiją, perdavimo dokumentuose turi pažymėti, ar yra parengęs testamentą.

Toliau arkivyskupas pakvietė kunigus grupelėmis aptarti šiuos klausimus: kur jie atranda atgaivą, kaip išgyvena kunigiškąją bendrystę, kas trukdo reguliariai susitikti su kitais kunigais, kaip įveikiamos šios kliūtys, ar kunigai pastebi, kad kunigą ištiko krizė, kaip jam padeda. Kunigai, grupelėse aptarę šiuos klausimus, apibendrino, kad reikia puoselėti bendrystę, dažniau vienam kitą aplankyti, dalyvauti piligriminėse kelionėse, reaguoti į vieni kitų sunkumus.

Arkivyskupas ragino parapijose melstis už Šeimų festivalį, kuris vyks 2015 m. sausio 10 d. Vilniuje, Lietuvos parodų ir kongresų centre *Litexpo*, ir užbaigs Lietuvos vyskupų paskelbtus Šeimos metus, melstis, kad daugelį žmonių ne tik šis renginys, bet ir pasirengimo darbai paskatintų atnaujinti tikėjimą, plėtotų evangelizaciją, atnaujintų parapijų gyvenimą. Ir toliau skatintinos maldos už kunigus grupelės, kad žmonės palaikytų savose parapijose dirbančius kunigus ir patys melstų parapijos atsinaujinimo. Nuo pačių žmonių priklauso jų parapija.

Kun. Gintaras Petronis pristatė Vilniaus arkivyskupijos Kunigų fondo veiklą. Fondas dirba pelningai, tie, kurie buvo išsiskolinę, geranoriškai perveda įmokas.

Kiekvienoje parapijoje *Caritas* kviečia rengti rinkliavas Ukrainos žmonėms ir taip parodyti solidarumą su vargstančiais žmonėmis. Visų parapijų žmonės kviečiami aktyviai dalyvauti Gailestingumo Motinos atlaiduose lapkričio 8–16 d. Atlaidų tema „Gailestingoji Šventosios Šeimos Motina“.

-ksb-

Telšių vyskupijos kunigų susirinkimas

Spalio 17 d. Telšių katedroje vyko nuolatinio kunigų ugdymo susirinkimas. 12 val. iškilmingoms šv. Mišioms vadovavo Telšių vyskupijos vyskupas ordinaras Jonas Boruta SJ, tą dieną šventęs savo amžiaus 70 metų jubiliejų. Koncelebravo Telšių vyskupijos vyskupo augziliaras ir generalvikaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, Telšių vyskupijos kurijos kancleris, Telšių kunigų seminarijos vicerektorius kan. Remigijus Saunorius, Telšių kunigų seminarijos rektorius kan. Viktoras Ačas, Kauno kunigų seminarijos parengiamojo kurso Šiluvoje vadovas kan. Andriejus Sabaliauskas, Telšių vyskupijos vyskupo vikarai apašt. prot. Juozapas Pranciškus Gedgaudas, prel. Juozas Šiurys, mons. Rimantas Gudlinkis, Lietuvos ir Telšių vyskupijos katechetikos centrų direktorius kan. Vilius Viktoravičius, Šeimos centro direktorius kan. Jonas Ačas, *Caritas* direktorius kun. Antanas Gutkauskas, Jaunimo centro direktorius kun. Viktoras Daujotis, Telšių vyskupijos dekanatų dekanai, vicedekanai – iš viso daugiau kaip 100 kunigų. Šv. Mišiose meldėsi daugiau nei 150 ateitininkų iš visos Telšių vyskupijos, jie tą dieną minėjo ateitininkijos atsikūrimo Lietuvoje ir Žemaitijoje 25 metų jubiliejų. Liturgijoje patarnavo Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos ir Kauno kunigų seminarijos parengiamojo kurso Šiluvoje klierikai, giedojo Telšių katedros ir Telšių miesto muzikos mokyklos mokytojų jungtinis choras, vadovaujamas vargonininkės Dalios Pleškienės, grojo Telšių

muzikos mokyklos pučiamųjų orkestras, vadovaujamas Roberto Surblio. Šv. Mišiose dalyvavo visų Telšių vyskupijos teritorijoje esančių savivaldybių ir rajonų merai bei atstovai, vyskupo jubilato giminaičiai, didelis būrys tikinčiųjų.

Pamokslą pasakė Telšių vyskupo augziliaras vyskupas L. Vodopjanovas OFM. Komentuodamas skaitinius vyskupas kalbėjo ir apie tą dieną Bažnyčios liturgijoje minimą pirmųjų krikščionybės amžių vyskupą kankinį šv. Ignatą Antiochietį, vieną iš garsiausių Bažnyčios tėvų. Jis buvo vadinas Teoforu – Dievo nešiotu ir už savo tvirtą tikėjimą bei ištikimybę Bažnyčiai žiauriai nužudytas Romoje, kur jį amfiteatre sudraskė liūtai. Šio vyskupo kankinio ištikimybė Bažnyčiai, anot pamokslininko, turi labai aiškų tęstinumą Telšių vyskupijos vyskupo J. Borutos SJ gyvenime. Primindamas susirinkusiesiems jubilato nueitą gyvenimo kelią, pamokslininkas linkėjo jam ilgą gyvenimo metų, tvirtybės ir gausios Dievo palaimos, o visus iškilmų dalyvius kvietė nuolat melstis už savo ganytoją, kad jis nepailstų ir nepavargtų vesdamas jam patikėtą Dievo tautą išganyimo keliu.

Šv. Mišių pabaigoje Telšių vyskupijos ganytojas su pamaldų dalyviais meldėsi už tuo metu Romoje vykusį Vyskupų sinodą bei meldė, kad į altorių garbę būtų iškeltas vyskupas kankinys Dievo tarnas Vincentas Borisevičius, kurio žemiškieji palaikai nuo 1999 m. ilsisi Telšių katedros kriptoje.

Šv. Mišioms pasibaigus Telšių vyskupijos vyskupą jubilatą J. Borutą SJ sveikino gausus sveikintojų būrys. Telšių vyskupijos kurijos kancleris kan. Remigijus Saunorius perskaitė vyskupui J. Borutai SJ skirtus LR prezidentės Dalios Grybauskaitės, LR Vyriausybės ministro pirmininko Algirdo Butkevičiaus, LR Seimo vicepirmininkės Irenos Degutienės atsiųstus sveikinimus. Vyskupą sveikino LR Seimo nariai, o Seimo narys Valentinas Bukauskas perkaitė LR Seimo pirmininkės Loretos Grauzinienės sveikinimą. Visų Telšių vyskupijos kunigų vardu ganytoją pasveikino Telšių vyskupijos katedros kanauninkų kapitulos pirmininkas kan. Domas Gatautas. Taip pat sveikino ir atminimo dovanas bei gėlių puokštes jubilatui teikė savivaldybių ir rajonų merai, Telšių miesto seniūnas, Telšių Vyskupo V. Borisevičiaus gimnazijos vadovai, įvairių institucijų atstovai, atskiros tikinčiųjų šeimos, jubilato giminaičiai.

Po sveikinimų visiems padėkos žodį tarė pats jubilatas. Visus gausius sveikinimus ir linkėjimus vainikavo skambus „Ilgiausių metų“ ir šventiniai pietūs Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijoje.

-kasab-

Kauno arkivyskupijos kunigų ugdymo konferencija

Spalio 22 d. Kauno arkivyskupijos kurijoje vykusioje kunigų ugdymo konferencijoje Kauno arkivyskupijos ganytojai arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ ir augziliaras vyskupas Kęstutis Kėvalas bei gausiai dalyvavę kunigai aptarė sielovados aktualijas, šiandienę Bažnyčios misiją, rūpestį dėl evangelizacijos. Remtasi popiežiaus Pranciškaus apaštališkuoju paraginiu *Evangelii gaudium*.

Pirmojoje konferencijoje vysk. K. Kėvalas pakvietė kunigus pažvelgti, ką popiežius šiandien sako Bažnyčiai, degdamas troškimu atvesti ją į naują etapą – džiaugsmingą evangelizaciją, „parodyti Bažnyčiai kelią artimiau-

nuo karo ukrainiečiams išgyventi artėjančią žiemą.

„Iš kolegų Ukrainos Caritas organizacijos gavome didelį nerimą keliančios informacijos apie sudėtingą padėtį, kurioje atsidūrė ukrainiečiai ir jų šeimų nariai, nukentėję nuo karinių veikslių, priversti tapti pabėgėliais savo šalyje. Jų kasdien vis daugiau. Atsiliepdami į pagalbos prašymus ir reiškdami savo solidarumą su kenčiančiais Ukrainoje, skelbiame pagalbos rinkimo akciją parapijose, norime surinkti šiltų drabužių, žieminių batų, konservuotų maisto produktų, sauskelnių vaikams ir kitų reikalingų Ukrainos žmonėms daiktų“, – kreipdamasi į visus geros valios žmones sakė Lietuvos Caritas generalinė direktorė Janina Kukauskienė.

Akciją padeda organizuoti Ukrainos garbės konsulas Klaipėdoje Genius Vyngantas. Jis rūpinasi, kad į pagalbos akciją įsitrauktų valstybinės ir verslo institucijos. „Dabartiniu sunkiu Ukrainai laikotarpiu būtina išreikšti paramą šiai tautai ne vien kalbomis, bet ir konkrečiais darbais. Šią iniciatyvą ypač svarbu įgyvendinti dabar, artėjant šaltam žiemos periodui, kai likusiems be pastogės ukrainiečiams katastrofiškai trūksta būtiniausių daiktų“, – sakė G. Vyngantas.

Ukrainos Caritas pateikė tikslų sąrašą pačių reikalingiausių daiktų, kurių stinginga žmonėms: šiltų drabužių (megztukų, liemenių, striukių, kepurų, šalikų, pirštinių, kojinių), žieminių batų (vyriškų, moteriškų, vaikiškų), šiltų antklodžių ir miegmaišių, konservuotų maisto produktų (mėsos, žuvies, sutirštinto pieno ir kt. konservų, aliejus), sauskelnių (įvairių dydžių suaugusiems ir vaikams).

„Už surinktos pagalbos skirstymą ir saugumą atsakomybę prisiims mūsų partneriai iš Ukrainos Caritas organizacijos. Jie geriausiai žino, kuriems tos pagalbos reikia. Taip pat kviečiame žmones aukoti į Caritas sąskaitą, mokėjimo paskirtyje nurodant „Pagalba Ukrainai“. Šie pinigai bus skirti įsigyti vaistams ar kitoms medicinos priemonėms, kurių

žiemą ypač reikia padidėjus sergamumui ir pablogėjus gyvenimo sąlygoms. Kviečiame visus su krikščioniška meile artimui ir visa širdimi prisidėti prie pagalbos teikimo šiuo metu didelius neproteklus kenčiantiems Ukrainos žmonėms“, – sakė J. Kukauskienė.

-Ici-

Katechetų susitikimas

Spalio 6 d. Kauno arkivyskupijos Katechetikos centre vyko metodinis susitikimas parapijų katechetams, besirūpinantiems susitikimais Pirmajai Komunijai besirengiančių vaikų tėvams. Susitikime dalyvavo 20 katechetų iš Kauno ir Vilkaviškio vyskupijų.

Savo patirtimi, sukaupta Vilniaus Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo (Žvėryno) parapijoje, dalijosi sesuo Inga Bernadeta Lienytė SF. Tėvai įsipareigoja rūpintis savo vaikų pasirengimu pirmiesiems sakramentams, kartą per mėnesį dalyvauti tėvų susitikime parapijoje bei kas sekmadienį su vaikais švęsti šv. Mišias. Pirmojo susitikimo metu tėvams siūloma anoniminė anketa, padedanti jiems patiems įvertinti savo patirtį ir žinias tikėjimo srityje. Jie gali nurodyti rūpimas temas. Sesuo Lina pristatė penkis tėvų pakvietimo į katechezę būdus: informuoti registracijos metu; likus savaitei iki susitikimo duoti vaikams lapelius su kvietimu tėvams; likus savaitei iki susitikimo išsiųsti kvietimą el. paštu; likus dviem dienoms iki susitikimo išsiųsti tėvams SMS žinutę; pakabinti skelbimą bažnyčios skelbimų lentoje; klebonui šiltai ir konkrečiai kviesti į katechezės susitikimą sekmadienio Mišių metu. Lektorė primygtinai rekomendavo taikyti visus penkis kvietimo būdus, kad tėvus tikrai pasiektų informacija, kada, kur ir kokia tema vyks susitikimas.

Katechetė akcentavo, jog būtina kalbėti apie tikrąją Kalėdų ir Velykų prasmę, kad aptariamoms temoms atitiktų liturginį laiką bei vaikų katechezės temas. Sesuo Lina pateikė keletą gerų patarimų, kaip sudominti tėvus, patarė leisti

siais metais“ (1 sk.). Ganytojas atkreipė dėmesį, jog Bažnyčia yra kviečiama į misionierišką atsivertimą, nepasitenkinimą tuo, kad „mes visada taip darėme“; kiekviena bažnytinė struktūra turi būti skirta evangelizacijai (bet ne administravimui); Bažnyčia kaip „karo ligoninė“ (popiežiaus žodžiais tariant) turi gebėti patraukti žmones, kurie neretai praeina pro šalį (pvz., daug pakrikštytųjų šiandien tebegyvena pagoniškoje kultūroje). Kunigams nėra „laisvalaikio“ nuo tarnavimo.

Vysk. K. Kėvalas sykiu išsamiau aptarė su broliais kunigais svarbią jų tarnystės dalį – homilijas, kviesdamas pažvelgti, ko moko popiežius Pranciškus paraginime *Evangelii gaudium* apie homilijos svarbą, pasirengimą joms, jų sakymą. Popiežius pabrėžia, jog tikintieji laiko homilijas labai svarbiomis, tačiau ir homiletikai, ir klausytojai dėl homilijų „dažnai kankinasi – vieni jų klausydami, kiti jas sakydami“ (135 sk.). Vysk. Kęstutis atkreipė dėmesį į homilijos apibūdinimą kaip dvasinį susitikimą, atsinaujinimo, augimo šaltinį.

„Kai kalbame žmonėms, jų širdys įkvepiamos“, – sakė vysk. Kęstutis pabrėždamas, jog klausytojas tuo metu išgyvena paties Dievo kalbinimą ir artumą. Geros homilijos savybės – tai trumpumas, kalbos paprastumas, suprantamumas. Ganytojas plačiau aptarė popiežiaus minėtą kalbėjimo būdą – tarsi motinos su vaiku, kai pati Bažnyčia kaip Motina švelniai, su meile kalbina žmogų; patarimą vengti moralizuojančio, indoktrinuojančio stiliaus, daugiau dėmesio skirti pasirengimui sakyti homiliją. Pabaigoje kunigai pasidalijo savo išvalgomis, paminėdami garso, gestų svarbą, pozityvumą.

Antroje konferencijos dalyje išpūdziais ir evangelizaciniu užsidegimu, kuriuos patyrė rugsėjo 18–21 d. Romoje dalyvaudami Popiežiškosios naujosios evangelizacijos tarybos surengtame tarptautiniame susitikime „*Evangelii gaudium*“ sielovadinis projektas“, su kunigais pasidalijo Kauno arkivyskupijos kurijos sielovados programų koordinatorė Vaida Spangelevičiūtė-Kneižienė ir kun. Artūras Kazlauskas.

„Bažnyčia yra tam, kad evangelizuotų. Bažnyčios pareiga eiti visur ir visomis progomis skelbti Gerąją Naujieną“, – sakė V. Spangelevičiūtė-Kneižienė, minėdama, jog šis susitikimas ir, žinoma, popiežiaus Pranciškaus apaštališkasis paraginimas uždega, skatina neužsidaryti kurijoje, parapijoje, kitose bendruomenėse, bet ragina išdrįsti eiti visur, kur žmonių širdys ilgisi Dievo. Tik Jėzaus meilė yra tikrasis evangelizacijos motyvas, tad kiekvienas tarnaujantis Bažnyčioje turi pats būti pirmiausia susitikęs su Jėzumi, kad galėtų veikti, stengtis dėl Jo meilės ir kitų žmonių. V. Spangelevičiūtė-Kneižienė atkreipė dėmesį į popiežiaus Pranciškaus žodžius, jog be susitikimo su Jėzumi Bažnyčia yra serganti. Tas susitikimo džiaugsmas turi persmelkti visų Bažnyčios darbuotojų veiklą. Šiandien neužtenka ir asmeninio atsivertimo – reikia bendruomeninio, paskui socialinio bei pas-toracinio atsivertimo.

Kun. Artūras Kazlauskas atkreipė brolių kunigų dėmesį, jog apaštališkasis paraginimas *Evangelii gaudium* atveria visai kitokią Bažnyčios misijos sampratą, tai tolesnės jos veiklos programa. „Mes, kunigai, esame atsakingi už tikinčiuosius, kad jie taptų evangelizuotojais ten, kur yra – darbovietėse, šeimose“, – sakė kun. Artūras pabrėždamas, kad Bažnyčia turi būti misionieriška. Būtent santykiu žmogus yra panašus į Dievą. Būti krikščioni mi – tai nuolat būti santykiu.

Konferencijoje svečiavosi neokatechumenų bendruomenės „Kelias“ atstovai iš Slovakijos, atsakingi už šias bendruomenes Lietuvoje, Latvijoje ir Baltarusijoje. Jie pakvietė kunigus padėti tokioms bendruomenėms įsikurti parapijose, kad žmonės ankstyvosios Bažnyčios pavyzdžiu prieš Krikštą pereitų pasirengimo kelią.

Katechetikos centro vadovas Artūras Lukaševičius pristatė ir pakvietė įsigyti katechumenato programos skaitmeninius vaizdo diskus (DVD) – paskaitų įrašus, kuriuos kaip metodinę priemonę kunigai galėtų naudoti katechezėse pabaigus *Alfa* kursą ar kt. KAKC vadovas atkreipė dėmesį į būtinybę skleisti pozityvią lytiškumo, skaistumo sampratą, į privalomus sutvirtinamiesiems *Alfa* savaitgalius bei jaunimo lytiškumo ugdymo programą.

Kauno arkivyskupas Sigitas Tamkevičius aptarė rengimą santuokai, kai sužadėtinius (nedidelėmis grupėmis) rengia sutuoktiniai savanoriai, pakvietė kunigus rūpintis ieškoti savo aplinkoje tokių savanorių porų, kuriuos galėtų dirbti su sužadėtinių grupėmis dekanatų centruose ir Kauno miesto parapijose bei rektoratuose. Savanoriams arkivyskupijos Šeimos centre nuo sausio 16 d. bus pradėti mokymai. Ganytojas paragino brolius kunigus mąstyti, kaip ir patiems išgyventi glaudesnę susitikimą su Jėzumi. Be to, rūpintis, kad augtų ir stiprėtų kunigiškoji bendrystė vieniems kitus palaikant gerame.

Arkivyskupijos kunigai buvo pakviesti į Aušros Vartų Gailestingumo Motinos Globos atleidus Vilniuje lapkričio 8–16 d., ypač į Kunigų dieną (lapkričio 12-ąją), trumpai pristatyta jų programa. Laisvos visuomenės institutas pakvietė į spalio 30 d. organizuojamą akciją „Renkuosi gyvybę“, kuria siekiama atkreipti visuomenės dėmesį į negimusios gyvybės apsaugą. Akcija vyks Vilniaus ir Kauno Rotušės aikštėse, kviečiama ją rengti ir kitose vietovėse (savo parapijose). Konferencija užbaigta „Viešpaties angelo“ malda, paskui pietumis kurijoje.

-kait-

Panevėžio katedroje vėl gaudžia vargonai

Rugsėjo 24 d. Panevėžio Kristaus Karaliaus katedroje susirinkę panevėžiečiai po 6 metų pertraukos galėjo vėl išgirsti gaudžiant šios bažnyčios vargonus. Tą dieną aukotos padėkos šv. Mišios po pirmojo etapo – senosios vargonų dalies restauracijos, kuri pradėta 2008 metais. Vargonų restauravimo programą sudarė vargonų restauratorius, istorikas, menotyrininkas dr. Girėnas Povilonis ir vargonininkas, vargonų restauratorius Antanas Šauklys. Restauravimo darbus atliko Antano Šauklio vargonų dirbtuvė Panevėžyje.

Šv. Mišioms vadovavo Panevėžio vyskupas Lionginas Virbalas SJ, kartu meldėsi vyskupas emeritas Jonas Kauneckas, vyskupo generalvikaras kun. Eugenijus Styra, katedros administratorius kun. Eugenijus Troickis ir kun. jubilaitas Pranciškus Sabaliauskas. Šv. Mišiose giedojo katedros parapijos jungtinis choras, vadovaujamas Antano Šauklio. Per Mišias vargonavo doc. Renata Marcinkutė Lesieur iš Vilniaus.

Per pamokslą vysk. L. Virbalas SJ kalbėjo: „Vakarų bažnytinės muzikos istorijoje vargonai lydėjo nuo choralo vienatoniškumo prie naujųjų laikų polifonijos. Dažnai jie vadinami visų muzikos instrumentų karaliumi. Ir ne tik dėl istorinės reikšmės, bet ir dėl savo skambesio, kuris atsiskleidžia

tėvams klausti, džiaugtis jų buvimu ir pastangomis. Sesuo Lina pabrėžė klebono ir katecheto vienybės būtinumą.

Sesuo Emanuelė Vida Urbonaitė OSB dalijosi savo darbo patirtimi Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų (Vytauto Didžiojo) rektorate. Mama Zita Verbickienė apžvelgė savo tikėjimo kelionę „Alfa“ programoje, pristatė iš tėvų susitikimų kilusią bendruomenę „Totus Tuus“. Bendruomenės nariai kartu keliauja, meldžiasi, vyksta į rekolekcijas. Šalia bendruomenės glaudžiasi vaikų maldos grupė, kurią lydi viena iš mamų.

-ip-

Tikybės mokytojų konferencija

Spalio 2-ąją, švenčiant Angelų Sargų šventę, Vilkaviškio vyskupijos tikybės mokytojai dalyvavo Šeimos metams skirtoje konferencijoje „Šeima. Šeima? Šeima!“. Tai jau treči metai rengiama konferencija, kurios metu pranešimus skaito patys mokytojai.

Konferencijos pradžioje vyskupijos Katechetikos centro vadovas kun. Rytis Baltrušaitis priminė Lietuvos vyskupų laiško, parašyto Šeimos metų proga, pagrindinius akcentus. Taip pat buvo pristatytos kardinolo A. Scolas, Milano arkivyskupo, mintys Romoje beprasidedant Vyskupų sinodui, kuriame Lietuvos Vyskupų Konferencijos delegatas yra Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila. Galiausiai įžangoje stabtelta prie kardinolo L. Baldiseeri pastebėjimų, kad spauda, artėjant tokiam rimtam įvykiui kaip Vyskupų sinodas, daug dalykų išpučia ir juos pateikia iškreiptai, todėl labai svarbu visą informaciją priimti iš pirminio šaltinio (Vatikano spaudos atstovų).

Vėliau buvo perskaityti vienuolika pranešimų, kurių tematika atspindėjo švenčiamus Šeimos metus. Mokytojai pateikė įdomių minčių apie vaikų religinį auklėjimą šeimose, apie vyro ir moters vaidmenis šeimoje, apie šeimos sampratą ir funkcijas, tėvų atsakomybę rengiant vaikus sakramentams,

apie tikinčios šeimos įtaką pasirenkant dorinį ugdymą – tikyba. Pranešimuose išryškintos ir šeimos problemos, kurias ne visada labai paprasta spręsti. Dauguma pranešėjų pristatė įdomius tyrimus, kuriuos atliko su savo mokiniais, jų tėvais bei kolegomis.

Konferencijos pabaigoje kun. R. Baltrušaitis pasidalijo įžvalgomis iš rugsėjo 18–20 d. Romoje, Vatikane, vykusio tarptautinio susitikimo „*Evangelii gaudium* – pastoracinis projektas“. Trumpai pristatyta susitikimo specifika, tematika bei plačiau stabtelta prie Michaelos ir Roberto Schmalzbauerių (Austrija) pranešimo – liudijimo „Naujoji evangelizacija ir šeima“.

-vkc-

Pristatytas 2015 metų nuotraukų kalendorius

Spalio 5 d. Šiauliuose, Pastoracijos centro didžiojoje salėje, pristatytas naujas, ką tik išleistas 2015 m. nuotraukų kalendorius „Šventųjų relikvijos Lietuvoje“. Kalendoriaus idėja, kaip sakė kalendoriaus sudarytojas vyskupas Eugenijus Bartulis, atsirado Lietuvoje lankantis šv. Teresėlės ir šv. Jono Bosko relikvijoms. Ganytojui kilo mintis pasidairyti, kokių relikvijų turime Lietuvoje. Tad ateinančiais metais vyskupas kviečia keliauti kartu su šventaisiais, gilintis į gyvenimus tų, kurie „su džiaugsmu vykdė Dievo valią“. Pristatyme dalyvavusi Šiaulių dramos teatro aktorė Nomeda Bėčiūtė poezijos posmais perteikė, kas yra metai ir kaip mes juos įprasminame. Šv. Cecilijos sakralinės muzikos ansamblis, vadovaujamas Rolandos Kalakauskienės, giesmėmis iliustravo vyskupo žodžius apie šventuosius: šv. Joną Boską, šv. Kazimierą, Švč. Mergelę Mariją, šv. Teresėlę. Šv. Kryžiaus relikvija įprasminama „Kryžiau šventas“ giesme, o pasakojimas apie Jono Pauliaus II relikvijorių palydėtas mėgstamiausia popiežiaus giesme „Viešpats pakrantėj stovėjo“.

Kalendoriuje pristatoma 13 įspūdingiausių Lietuvos relikvijorių. Vienas

pačiomis įvairiausiomis garso spalvomis – nuo žemiausių iki aukščiausių, kokius tik žmogaus ausis yra pajėgi išgirsti. Vargonai ir Dievo šlovinimas eina kartu. „[Muzikos] tonų pagautas maldingumas laisvai ir skaidriai pakyla virš žemės“, – taip apie muziką rašė Goethe's laikų vokiečių poetas ir teologas Johannas Gottfriedas Herderis. O Vatikano II Susirinkimas yra pasakęs: „Lotyniškojoje Bažnyčioje tebūnie aukštai vertinami vamzdiniai vargonai kaip tradicinis muzikos instrumentas, kurio garsai pajėgia įstabiai padidinti Bažnyčios apeigų žavumą ir galingai kelti dvasią į Dievą ir dangų.“ Muzika, ypač vargonų, pamaldose nutiesia tiltą tarp žemės ir dangaus, kaip Jokūbo sapnuotos kopėčios. Panašiai pajuto ir šv. Augustinas: „Per ausų džiaugsmą dvasia gali pakilti į maldingumo erdvę.“ Panevėžys šiais metais yra Lietuvos kultūros sostinė. Norisi linkėti, kad jis visada būtų taip pat ir dvasios centras. Prie to, be jokios abejonės, prisidės malda, giesmės ir vargonų muzika.“

Panevėžio ganytojas vargonus palaimino tam skirta malda. Vysk. L. Virbalas SJ ir Panevėžio katedros klebonas kun. Eugenijus Troickis dėkojo visiems rėmėjams, kurių dėka pavyko atlikti restauracijos darbus: daugeliui įstaigų ir privačių asmenų, kurie aukojo lėšas ir skyrė 2 proc. gyventojų pajamų mokesčio. Apie Panevėžio katedros vargonus ir jų restauravimo eigą papasakojo dr. Girėnas Povilonis. Po Mišių vykusio koncerto metu vargonininkė doc. Renata Marcinkutė Lesieur atliko Marc-Antoine Charpentier, F. Haendelio, J. S. Bacho, T. Dubois kūrinus.

-lk-

Mirė monsinjoras Vytautas Sidaras (1925–2014)

Rugsėjo 23 dieną, eidamas 90 metus, staiga mirė Kauno Šv. Mikalojaus bažnyčios rektorius ir Kauno seserų benediktinių vienuolyno kapelionas monsinjoras Vytautas Sidaras. Vytautas Sidaras gimė 1925 m. gegužės 1 d. Kaišiadoryse, geležinkelio darbininko šeimoje. 1932 m. pradėjo lankyti Kaišiadorių pradinę mokyklą, kurioje baigė šešis skyrius, ir 1939 m. įstojo į Kaišiadorių gimnaziją, 1943 m. – į Kauno kunigų seminariją.

Kunigu Vytautą Sidarą, jam dar nebaigus viso seminarijos kurso, 1948 m. spalio 31 d. įšventino vyskupas Kazimieras Paltarokas. Pirmoji kun. Vytauto Sidaro tarnystės vieta buvo Stakliškės, kur 1949 metų pavasarį jis buvo paskirtas eiti vikaro pareigas. Ten dirbo tik iki rudens, nes tada Prienų rajono vietinės valdžios iniciatyva buvo išregistruotas iš Stakliškių ir keletą mėnesių negavo sutikimo registracijai, kol galiausiai 1950 m. sausio mėnesį buvo paskirtas Širvintų parapijos vikaru, tačiau ir ten darbavosi tik keletą mėnesių.

Pirmoji kun. Vytauto Sidaro klebonavimo vieta – Žiliniai. Į šią nedidelę parapiją jis paskirtas 1950 m. pavasarį. Ten darbavosi dvejus metus, o 1952 m. pavasarį perkeltas eiti klebono pareigas į Merkinę. 1959–1962 m. klebonavo Birštone, o 1962 m. rudenį paskirtas Jiezno klebonu, neilgai trukus – ir Stakliškių dekanu. Jiezne kunigas Vytautas Sidaras darbavosi vienuolika su puse metų. Daug nuveikė, artindamas žmones prie Dievo, tvarkydamas ir remontuodamas bažnyčią. 1974 m. sausio mėnesį paskirtas Kaišiadorių vyskupijos kurijos kancleriu. Tuo metu Kaišiadorių vyskupijos kurija buvo įsikūrusi Vievyje. 1979 m. vasarį, mirus Vievio klebonui, greta jau turimų kurijos kanclerio pareigų, paskirtas ir Vievio parapijos klebonu. Tiek kanclerio, tiek klebono pareigas ėjo ištikimai ir rūpestingai, tačiau, ko gero, jam

vis dėlto buvo artimesnė praktinė sielovada. Kai 1980 m. Kaišiadorių vyskupijos kurija kėlėsi į Kaišiadoris, paprašė, kad jį atleistų iš kurijos kanclerio pareigų ir paliktų Vievio klebonu.

1983 m. prasidėjo naujas kun. Vytauto Sidaro gyvenimo etapas. Jis buvo pakviestas dėstyti Kauno tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje dogminės teologijos ir grigališkojo giedojimo, drauge įsitraukė ir į Kauno arkikatedros bazilikos sielovadą. 1989 m. rudenį paskirtas kunigų seminarijos prefektu, o 1991 m. birželį – vicerektoriumi. Greta šių pareigų, 1992 m. pavasarį tapo dar ir Kauno Šv. Mikalojaus bažnyčios rektoriumi ir Kauno seserų benediktinių vienuolyno dvasios tėvu. 1992 m. rugpjūtį atleistas iš Kunigų seminarijos vicerektoriaus pareigų ir persikėlė gyventi prie Kauno Šv. Mikalojaus bažnyčios, toliau likdamas šios bažnyčios rektoriumi ir seserų benediktinių kapelionu. Taip pat toliau dirbo kunigų seminarijos dėstytoju. 1993 m. kovo 25 dieną šventasis popiežius Jonas Paulius II kun. Vytautui Sidarui suteikė Jo Šventenybės kapeliono (monsinjoro) laipsnį. Nuo 1995 m. vasario dirbo Vytauto Didžiojo universiteto Katalikų teologijos fakulteto teologijos dėstytoju. 1994 m. jam suteiktos docento pareigos. 1995 m. gruodį jis tapo teologijos daktaru.

1998 m. rugpjūtį mons. Vytautas Sidaras kreipėsi su prašymu įkardinuoti jį Kauno arkivyskupijoje, motyvuodamas tuo, kad jau ilgą laikotarpį nebedirba Kaišiadorių vyskupijoje ir visas dabartinis gyvenimas susijęs su Kauno arkivyskupija. Tiek Kaišiadorių, tiek Kauno ordinarai palankiai atsiliepė į šį prašymą, ir mons. Vytautas Sidaras tapo Kauno arkivyskupijos kunigu. 2009 m. vasarį oficialiai paskirtas Kauno seserų benediktinių vienuolyno kapelionu.

Monsinjoras Vytautas Sidaras konfratūrą ir jį pažinojusiųjų atmintyje visuomet išliks kaip kuklus ir nuolankus Bažnyčios tarnas, visuomet pasirengęs patarnauti ganomiesiems, atviro ir nuoširdaus būdo, kartais netgi nedrąsus. Gabus muzikai ir dailei, mokantis jautriai prabilti į žmogaus širdį, jis visuomet uoliai tarnavo prie altoriaus, klausykoje.

Monsinjoro Vytauto Sidaro žemiškieji palaikai buvo pašarvoti Kauno Šv. Mikalojaus (benediktinių) bažnyčioje. Rugsėjo 25 d. vidudienį gausus būrys dvasininkų, mirusiojo giminės, seserys benediktinės, Kauno kunigų seminarijos, VDU Katalikų teologijos fakulteto bei Šv. Mikalojaus (benediktinių) rektorato bendruomenės atsisveikino su tėvu Vytautu Sidaru, dėkodami Dievui už jo ištikimą 66-erių metų kunigystės kelią, melddami naujų pašaukimų Lietuvai.

12 val. laidotuvių šv. Mišioms Šv. Mikalojaus bažnyčioje vadovavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ, koncelebravo Panevėžio vyskupas Lionginas Virbalas SJ, Kaišiadorių vyskupas emeritas Juozas Matulaitis, apie 60 kunigų iš įvairių Lietuvos vyskupijų (tarp jų ir Kaišiadorių vyskupijos, kurioje monsinjoras gimė, užaugo ir praleido dalį tarnystės metų, kai buvo išventintas kunigu).

„Atrodo, tik vakar sveikinome ir dėkojome Dievui už mons. Vytauto kunigystės 65-erius metus. Šiandien vėl dėkojame Dievui už monsinjoro gyvenimą, už jo tarnystę Bažnyčioje 66 metus ir palydime į gerojo Tėvo namus. Jis visą gyvenimą apie šiuos namus mąstė, dėl jų pasirinko kunigystę, kad galėtų daugeliui parodyti saugų kelią pas dangaus Tėvą“, – sakė homilijoje arkivyskupas S. Tamkevičius, atkreipdamas dėmesį, kad šis kunigas per

gražiausių, anot ganytojo, kalendoriaus viršelį puošiantis Keturnaujienos Dievo Gailėstingumo koplyčios barokinis relikvijorius, išdrožtas iš ažuolo XVIII a. Pasakojama, jog vienas žmogus kreipėsi į Kudirkos Naumiesčio kleboną, prašydamas sudeginti maišelyje esančius kažkokius šventus daiktus. Laimė, klebonas kreipėsi į Vilniaus restauracijos centrą ir šiuo metu Keturnaujienos koplyčia turi didžiausią Lietuvoje net keletą šventųjų relikvijų saugantį relikvijorių.

Kitą XVIII a. relikvijorių vyskupas rado viename meno albumų. Kai nuvyko ir paprašė leisti nufotografuoti, klebonas nustebo, mat jau senokai nebuvo jo matęs, nebuvo tikras, ar tikrai yra. Vyskupas prisiminė gražią ankstesnių laikų tradiciją, kai turimoms šventųjų relikvijoms buvo rodoma ypatinga pagarba ir dėmesys, kunigai kartą per savaitę duodavo tikintiesiems relikvijorių pabučiuoti.

Balandžio mėnesio puslapyje viena didžiausių Lietuvoje turimų relikvijų – šv. Andriejaus Bobolos. Gegužę pristatoma labai reta Lietuvoje Švč. M. Marijos veliūmo relikvija. O birželį puošiantis šv. Vincento Pauliečio relikvijorius svarbus vyskupui dėl vaikystėje namuose kabėjusio paveikslu, kuriame šventasis vaizduojamas vedantis už rankos našlaitį vaikutį. Rugsėį pristatoma didžiausia Lietuvoje, 3,2 cm ilgio ir 0,6 cm pločio, Šv. Kryžiaus relikvija, saugoma Žemaičių Kalvarijoje. Spalio šventoji – šv. Kūdikielio Jėzaus Teresėlė, kurią Šiaulių ganytojas gerbia ir myli dėl jos išgyvento mažumo ir ypatingo susibičiuliavimo su Viešpačiu. Šios šventosios mintis vyskupas bene dažniausiai cituoja savo pamoksluose. Lapkritį padės prisiminti šv. popiežiaus Jono Pauliaus II viešnagę Lietuvoje, Šiauliuose ir Kryžių kalne.

-irat-

Nauji leidiniai

Robert J. Spitzer SJ. Dešimt visuotinių principų: Trumpa gyvybės klausimų filosofija. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2014. – 136 p. Knygų serija: *Siekiantiems begalybės*.

Knygoje jėzuitas Robertas Spitzeris išdėsto ir pagrindžia dešimt visuotinių principų, kurių laikymasis užtikrina humaniškos visuomenės formavimąsi, o stoka gali atverti kelią korupcijai, apgaulei, neteisybei ir kultūriniam nuosmukiui. Autorius jais vadovaujasi ieškodamas argumentų gyvybei apginti.

Knyga išleista serijoje *Siekiantiems begalybės*. Tai Lietuvos ir Latvijos jėzuitų provincijos iniciuota knygų serija, kuria siekiama prisidėti prie mokslo ir tikėjimo dialogo puoselėjimo. Serijoje numatoma leisti knygas, plėtojančias dialogą tarp įvairių mokslo sričių ir teologijos.

Siekti begalybės reiškia, kad mūsų troškimas – Tiesos, Gėrio, Grožio, Meilės – neturi ribų. Esame atviri begalybei – siekiame visiško šio troškimo išsipildymo. Suvokdami save kaip slėpinį, mes patiriame didžiausią slėpinį, kurį vadiname Dievu.

Projektu taip pat siekiama praturtinti krikščioniškąją pasaulėžiūrą šiuolaikiniu mokslu grįstomis įžvalgomis, mokėti šiuolaikiškai paaiškinti krikščioniškąjį tikėjimą ir moralę, katalikiškose mokslo įstaigose siekti glaudesnio gamtos mokslų bei teologijos santykio ir jį puoselėti.

visą savo sąmoningą gyvenimą ėjo tikro Kristaus sekėjo keliu. „Tarnauti žmonėms mons. Vytautui buvo didžiausias džiaugsmas. Gero, švelnaus, ramaus būdo kunigas kaip magnetas traukė žmones. Tačiau mons. Vytautas žmones traukė ne prie savęs, bet prie Dievo. Ne visiems šitaip pasiseka“, – sakė arkivyskupas prisimindamas, jog mons. Vytautas buvo gerbiamas seminarijoje, tėviškas su klierikais. Jis tėviškai vedė visus, kurie buvo patikėti jo dvasinei globai, į visus žmones žvelgė Jėzaus akimis ir jautė už juos atsakomybę prieš Dievą.

Prie kapo duobės Šv. Mikalojaus bažnyčios šventoriuje atsisveikinimo žodį pasakė seminarijos kurso draugas apašt. prot. jubil. Bronius Antanaitis. Garbusis dvasininkas dėkojo Dievui už jo ištikimą tarną mons. Vytautą, minėjo jį buvus žmogumi, siekusi šventumo, kuris, jo paties žodžiais, pasiekiamas darbu ir malda.

Savo kapeliono gedinčių seserų benediktinių vardu atsisveikinimo žodį pasakė Kauno seserų benediktinių priorė ses. Juozapa Valerija Strakšytė OSB. Iki pat paskutinio atodūsiu vienuolyno kapelionu ir bažnyčios rektoriumi tarnavusį mons. Vytautą Sidarą ji apibūdino kaip nuoširdų, kuklų ir nuolankų Bažnyčios tarną – toks jis išliks seserų benediktinių ir daugelio jį pažinojusių žmonių atmintyje. „Mums, seserims, jis bus autentiško atsidaavimo, kuklumo ir susivaldymo pavyzdys“, – sakė benediktinių priorė, paminėdama, jog monsinjoras buvo daugelio mylimas nuodėmklausys, tikras Dievo gailestingumo apaštalas. Jis kiekvienam rasdavo stiprinantį žodį, buvo pelnęs ir mažųjų bažnyčios lankytojų, kurie čia rengdavosi pirmajai Komunijai, meilę.

Mons. Vytauto Sidaro žemiškieji palaikai palaidoti Kauno Šv. Mikalojaus bažnyčios šventoriuje.

-kait-

Mirė kunigas Vitoldas Zuzo (1969–2014)

Rugsėjo 27 d. mirė Vilniaus arkivyskupijos kunigas Vitoldas Zuzo, Rudaminos Švč. Mergelės Marijos Gerosios Patarėjos parapijos klebonas, šiemet sulaukęs 45 metų. Kun. Vitoldas Zuzo gimė 1969 m. balandžio 20 d. Tausiūnų kaime, Eišiškių parapijoje, kurios bažnyčioje buvo pakrikštytas. 1976 m. pradėjo lankyti Tausiūnų pradinę mokyklą. Vėliau mokėsi Eišiškių vidurinėje mokykloje, kurią baigė 1987 m. 1990 m. įstojo į Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją. Ją baigęs, 1996 m. balandžio 13 d. Vilniaus arkikatedroje tuometinio Vilniaus arkivyskupo Audrio Juozo Bačkio iššventintas kunigu.

Kun. Vitoldo Zuzo eitos pareigos: 1996 m. balandžio 24 d. paskirtas Vilniaus Šventosios Dvasios parapijos vikaru, o 1996 m. rugsėjo 5 d. ir Vilniaus arkivyskupijos Tribunolo notaru; 1998 m. gegužę – Buivydžių ir Bezdonių parapijų klebonu; 2002 m. balandį – Nemenčinės parapijos klebonu, paliekant Bezdonių parapijos klebonu (iki 2005 m. gegužės); 2002 m. gegužę – Nemenčinės dekanato dekanu; 2006 m. gegužę – Šalčininkų parapijos klebonu ir Šalčininkų dekanato dekanu; 2014 m. birželį – Rudaminos parapijos klebonu.

Kun. Vitoldas Zuzo buvo pašarvotas Rudaminos bažnyčioje. Rugsėjo 30 d. karstas išvežtas į Eišiškių bažnyčią, kur aukotos laidotuvių šv. Mišios. Palaidotas šeimos kapavietėje, prie motinos ir sesers kapų Eišiškių kapinėse.

-Vn-

Baigėsi Vyskupų sinodo asamblėja: Sinodas tęsiasi

(KAI) Spalio 5–19 d. Vatikane vyko neeilinė Vyskupų sinodo asamblėja, nagrinėjusi šeimai tenkančius pastoracinius iššūkius evangelizacijos kontekste. Spalio 19 d. Sinodo asamblėja baigėsi Mišiomis, kurių metu palaimintuoju paskelbtas popiežius Paulius VI. Popiežius Pranciškus homilijoje džiaugėsi išgyventa „sinodiškumo ir kolegialumo patirtimi“ ir prašė Šventosios Dvasios, kad ji vestų Bažnyčią kelionėje į 2015 m. spalį numatytą eilinę Vyskupų sinodo asamblėją. Popiežius Pranciškus priminė jog pal. Paulius VI įsteigė Vyskupų sinodo instituciją atsiliepdamas į „didėjančius mūsų laikų poreikius“. Beatifikacijos Mišiose dalyvavo taip pat popiežius emeritas Benediktas XVI, 1977 m. Pauliaus VI pakeltas kardinolu.

Sinodo asamblėjoje dalyvavo 253 asmenys, tarp jų 191 turėjo teisę balsuoti priimant nutarimus. Lietuvos Vyskupų Konferencijai atstovavo jos vicepirmininkas vysk. Rimantas Norvila. Asamblėjoje taip pat dalyvavo Vilniaus arkivyskupijos šeimos centro direktorius Algirdas Petronis – kviestinio klausytojo statusu, kaip Europos katalikiškų šeimų asociacijų federacijos viceprezidentas.

Sinodo išvados

Spalio 18 d. paskelbti neeilinės Vyskupų sinodo asamblėjos baigiamieji dokumentai: Žinia pasaulio šeimoms ir popiežiui skirta ataskaita *Relatio Synodi*. Dėl galutinio išvadų dokumento *Relatio Synodi* Sinodo tėvai balsavo atskirai už kiekvieną iš 62 punktų. Daugiausia prieštaravimų susilaukė 52–56 punktų formuluotės, kuriose nusakoma Bažnyčios nuostata išsiskyrusiųjų ir homoseksualų atžvilgiu. 52 punkte svarstoma galimybė leisti išsiskyrusiems ir antrąją civilinę santuoką sudariusiems asmenims

priimti Eucharistiją – 104 Sinodo tėvai tam pritarė, o 74 buvo prieš. 55 punktui, kuriame aptariama sielovada homoseksualių asmenų atžvilgiu, pritarė 118, o prieš balsavo 62. Vatikano atstovas žiniasklaidai kun. Federico Lombardi SJ, komentodamas balsavimo rezultatus ir patį dokumentą, atkreipė dėmesį, jog minėti punktai turėjo ne dviejų trečdalių, bet paprastos balsų daugumos pritarimą. Jis pabrėžė, kad popiežius Pranciškus norėjo visiško skaidrumo ir nurodė paskelbti dokumentą, pažymintį, kokia dauguma remia atskirus dokumento punktus. *Relatio Synodi* dokumentu bus naudojamos rengiantis 2015 m. vyksiančiai eilinei Vyskupų sinodo asamblėjai, svarstysiančiai šeimos misiją bei pašaukimą Bažnyčioje ir pasaulyje. Popiežius Pranciškus, kalbėdamas baigiamojoje Sinodo sesijoje, įspėjo saugotis „atšiaurais nelankstumo“ ir „apgaulingo gailėstingumo“ pagundų.

Diskusijų apibendrinimas

Spalio 13 d. Sinodo pagrindinis pranešėjas, Vengrijos primas kardinolas Peteris Erdő pristatė pirmosios Sinodo darbo savaitės diskusijas apibendrinusį tarpinį darbinį dokumentą *Relatio post disceptationem*. Dėl šio dokumento formuluočių buvo pareikšta daug kritinių pastabų, net priekaištų Sinodo sekretariatui dėl šališkumo apibendrinant Sinodo diskusijas. Aptariant šį tarpinį dokumentą kalbinėse grupėse pareikšta 470 pastabų, į kurias buvo atsižvelgta galutinėje *Relatio Synodi* ataskaitoje.

Relatio Synodi ataskaitoje, palyginus su *Relatio post disceptationem* dokumentu, neminimas vadinamasis „laipsniavimo principas“ kalbant apie nereguliaras žmonių sugyvenimo formas, nekalbama apie vaikus, gyvenančius su homoseksualų poromis, ir stipriau pabrėžiama, kad tos pačios lyties asmenų sąjun-

gų nedera lyginti su vyro ir moters santuoka, taip pat priduriama, jog neleistina daryti spaudimą vyskupams šiuo klausimu.

Atvirai kalbėti

Spalio 6 d. pradėdamas pirmąją Sinodo generalinę kongregaciją popiežius Pranciškus pabrėžė didžiulę atsakomybę ir prašė Sinodo tėvų kalbėti atvirai nepaisant, ar išreikšta nuomonė patiks kitiems. Popiežius minėjo pavyzdį, kad kai kurie kardinolai iš pagarbos popiežiui nedrįso išsakyti tam tikrų dalykų manydami, jog popiežiaus nuomonė kitočia. „Tai nėra gerai, tai nėra sinodiškumas“, – sakė Šventasis Tėvas. Jis taip pat ragino nuolankiai išklausti kitų nuomonę ir atvira širdimi priimti tai, ką kalba broliai. Tai buvo vienintelė Šventojo Tėvo kalba Sinodo auloje pirmąją darbo savaitę.

Įžanginiame pranešime Vengrijos primas kardinolas Peteris Erdő pabrėžė pastoracinį Sinodo pasitarimų pobūdį. Kardinolas siūlė vengti rezignacijos, primindamas bendrą tikėjimo liudijimą: didžioji katalikų dauguma atmeta gendrizmo ideologiją ar homoseksualių sąjungų sulyginimą su santuoka. Nors ne visi tikintieji gerai išmano Bažnyčios doktriną, tačiau nediskutuodami priima bent santuokos neišardomumą ir jos sakramentiškumą. Sinode svarstomi ne doktrinos klausimai, bet tariamasi dėl praktinės sielovados pagalbos.

Naujas metodas

Vyskupų sinodo generalinis sekretorius kardinolas Lorenzo Baldisseri pristatė naują sinodinio darbo metodą. Generalinės kongregacijos buvo suskirstytos pagal temas remiantis atskirais darbinio dokumento *Instrumentum laboris* skyriais, o Sinodo tėvai buvo raginami kalbėti tuo konkrečiu klausimu. Kalbos trukmė neturėjo viršyti 4 minučių. Prieš

kiekvieną generalinę kongregaciją buvo pateikiamas pasauliečių klausytojų liudijimas. Atskirų Sinodo kalbų turinys tiesiogiai nepateiktas į viešumą. Taip pat buvo prašoma, kad iš Sinodo aulos vyskupai neraišytų pranešimų į socialinius tinklus, tačiau kitu laiku jie galėjo laisvai reikšti žiniasklaidai savo nuomonę. Su diskutuojama tematika žurnalistus supažindindavo Vatikano spaudos salės atstovai ir specialiai pakviesti vyskupai.

Naujos kalbėsenos poreikis

Sinode įvairiomis progomis kalbėta apie poreikį naujai pritaikyti Bažnyčios kalbėseną, kad jos mokymas apie šeimą ir lytiškumą būtų žmonių suprantamas. Reikia užmegzti atvirą ir kritišką dialogą su pasauliu. Sinodo tėvai sakė, kad Evangeliją dera ne tiek aiškinti, kiek parodyti, o į tai turi būti įtraukti pasauliečiai liudytojai. Evangelizacija privalo būti šeimų konkretus Evangelijos grožio ir tiesos liudijimas. Žmonės trokšta laimės, o krikščionys žino, kad laimę teikia Kristus, tačiau neranda tinkamos kalbos, kaip tai perduoti pasauliui. Raginta vykdyti labiau biblinę, o ne spekuliatyvią teologinę katechezę.

Šeimos krizė susijusi su tikėjimo krize

Pastebėta, kad tikėjimo krizė dažnai lemia šeimos krizę: nesuvokiamas Santuokos sakramentas, grindžiamas Dievo ir žmogaus sandora. Atsakas į šeimos krizę turi būti evangelizacija; kelias į laimingą santuoką veda per atsigrėžimą į Dievą.

Daugelis Sinodo tėvų kalbėjo apie ideologinę ataką prieš šeimą. Katalikams bandoma primesti požiūrį, nesuderinamą nei su Bažnyčios mokymu, nei su krikščioniškąja antropologija. Šis spaudimas ypač juntamas Afrikoje, kur, teikiant medžiaginę pagalbą, dažnai keliamos saistančios sąlygos, pvz., legalizuo-

ti abortus ar viešai pripažinti homoseksualų sąjungas.

Gailestingumo ribos

Vatikano atstovas žiniasklaidai kun. F. Lombardi pristatė dvejopą požiūrį svarstant sakramentų teikimo galimybę išsiskyrusiems ir naujoje santuokoje gyvenantiems katalikams. Dalis Sinodo tėvų pabrėžė, kad, galiojant pirmosios santuokos sakramentiniam ryšiui, naujojoje santuokoje gyvenantiems neleis-tina priimti sakramentų. Kitas požiūris, jokiū būdu neneigiantis santuokos neišardomumo, akcentuoja gailestingumą ir ragina tirti konkrečias gyvenimo situacijas. Daug kalbėta apie kalbėsenos pokytį. Užuot vartojus posakius, turinčius neigiamą konotaciją, pvz., „malonės stygius“ arba „gyvenimas sunkios nuodėmės būvyje“, siūlyta pozityviai žvelgti į sudėtingas situacijas ir kalbėti apie objektyvias kliūtis, trukdančias priimti sakramentus. Taip pat kalbėta, kad reikia su pagarba žvelgti ir į netobulus bendro gyvenimo formas bei situacijas, pvz., faktines sąjungas, kuriose žmonės gyvena ištikimai ir su meile. Vadovaujantis „laispniškumo“ principu jose galime išvelgti pašventinimo ir tiesos elementų. Reikia stengtis matyti pirmiausia pozityvius elementus, tuomet galima įkvėpti vilties ir gyvenantiems netobulai.

Vienas iš Sinodo auloje skambėjusių pasiūlymų buvo nustatyti atgailos laiką išsiskyrusiems ir naują santuoką sudariusiems katalikams. Jis būtų skirtas tiems, kurie trokšta vėl gyventi pilnutinį gyvenimą Bažnyčioje. Šiame kontekste Vatikano atstovas spaudai kun. F. Lombardi priminė popiežiaus Pijaus X padarytą reformą, kai Komunija leista priimti vaikams. Tuo metu tai buvo ypač revoliucingas ir novatoriškas pokytis. Kun. F. Lombardi sakė, jog Sinodo auloje nedaug kalbėta apie homoseksualių asmenų sąjungas.

Pasak jo, ir šiomis aplinkybėmis reikia pagarbiai išklausti tokius asmenis darant prielaidą, jog jie vadovaujasi tikėjimu. Tačiau tai nereikia tokių sąjungų palaiminimo. Sinodo tėvai pabrėžė, kad santuoka įmanoma tik tarp vyro ir moters.

Santuokos anuliavimas

Sinode svarstytos galimybės, kaip paprastinti santuokos anuliavimo procesą. Apaštališkosios signatūros tribunolo prefektas kardinolas Raymondas Burke nepritarė tendencijai spartinti šį procesą: tyrimu siekiama pažinti tiesą, o tai turi įtaką žmogaus išganymui. Jis priminė, jog santuokos dažniausiai suyra ne dėl sakramento negaliojimo, bet dėl to, kad vienas iš sutuoktinių nesilaiko ištikimybės, ir žmonės tai suvokia. Todėl Bažnyčiai nedera skelbti netiesos. Jis taip pat painformavo, kad veikia rugpjūčio 27 d. popiežiaus įkurta speciali Studijų komisija santuokos kanoninio proceso reformai parengti. Šios komisijos tikslas parengti pakeitimų pasiūlymus, siekiant paprastinti santuokos anuliavimo procedūrą, taip pat išlaikyti santuokos neišardomumo principą.

Šeima – gyvybės ir meilės židinys

Paryžiaus arkivyskupas kardinolas André Vingt-Trois kalbėjo apie skirtingus požiūrius į lytiškumą, jie būdingi krikščioniškajai antropologijai ir vyraujančiai sekuliariai pasaulėjautai. Kardinolas pripažino, kad daugeliui žmonių sunku suvokti skirtumą tarp natūralaus šeimos planavimo ir dirbtinės kontracepcijos: žmonės dažnai mano, jog kontraceptikų vartojimas nėra nuodėmė, ir atlikdami išpažintį neliečia šių klausimų. Pasak jo, reikia mokyti naują kalbą bendradarbiauti su akademinio pasauliu. Prancūzų kardinolas ragino stiprinti atvirumą gyvybei siekiant priešintis kontracepcijos mentalitetui ir individualistiniam požiūriui.

Sinodo tėvams buvo pristatytas Emanuelio bendruomenei priklausančių sutuoktinių poros liudijimas. Septynių vaikų sulaukę sutuoktiniai pasakojo apie daugiavaikės šeimos problemas, patiriamą Dievo malonę, didelį džiaugsmą, nepaisant neišvengiamų apribojimų. Sutuoktiniai paliudijo, kad sulaukę trečio vaiko kurį laiką naudojos kontracetcijos priemonėmis, tačiau jos nepateisino jų lūkesčių, tik sukėlė priešingus padarinius. Todėl sutuoktiniai vėl grįžo prie natūralaus šeimos planavimo.

Ekumeniniai iššūkiai

Sinode svarstyti taip pat kylantys sunkumai, susiję su skirtingų krikščioniškųjų konfesijų asmenų santuokos galiojimo pripažinimu. Kalbėta apie Ortodoksų Bažnyčios praktiką skyrybų atveju. Sinodo auloje pateiktas musulmono ir katalikės sėkmingos santuokos liudijimas. Tačiau, atsiliepdami į šį liudijimą, keli Sinodo tėvai atkreipė dėmesį, kad mišrios katalikų ir musulmonų santuokos, kuriose vaikai būtų auginami krikščioniškai, retos išimtys. Šiandienos rimta sielovados problema yra ištekanti už musulmonų ir atsižadančios krikščioniškojo tikėjimo moterys.

Sinodo tėvai specialia žinia kreipėsi į šeimas, kenčiančias dėl pasaulyje vykstančių konfliktų. Jame ypač minėtos šeimos iš Irako ir Sirijos, dėl religinių įsitikinimų priverstos palikti gyvenamąsias vietas.

Nauji leidiniai

Benedict J. Groeschel C.F.R. Dvasingumo keliai: dvasingumo raidos psichologija. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2014. – 272 p.

Knyga skirta visiems tikintiesiems, atsakingai žiūrintiems į dvasinį savo augimą arba vedantiems kitus tobulėjimo keliu. Autorius atskleidžia senovės mąstytojų išminties ryšį su dvasiniais šiuolaikinių žmonių poreikiais ir taip siekia padėti pažinti tuos savo būdo bruožus, kurie galbūt ilgą laiką kliudė suartėti su Dievu ir Jam tarnauti. Šios knygos tikslas – padėti suvokti dvasingumą ir tvirtai žengti jo keliu. „Daugelis dažniausiai patiria sunkumų siekdami intensyvios ir prasmingos religinės patirties. Šioje knygoje kalbama apie kelionę tų, kurie turi nors kokią – tradicinę ar sukrečiančią – patirtį.“

Pamokslininkas, pastoracinės psichologijos profesorius, kunigas pranciškonas Benedictas J. Groeschelis (g. 1933) yra parašęs daug knygų dvasinio gyvenimo ir pastoracijos temomis.

Costanzo Donegana. Dievas eina prieš srovę. – Kaunas: Gyvieji akmenėliai, 2014. – 64 p.

Kunigo misionieriaus, Bažnyčios istorijos daktaro Costanzo Doneganos knygelėje – meditacijos, trykštančios iš Dievo žodžio šaltinio ir tiesmukais bei provokuojančiais žodžiais atskleidžiančios Dievą, mėgstantį mus stebinti ir raginantį neplaukti pasroviui.

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

LVK generalinis sekretoriatas / kun. Kęstutis Smilgevičius
Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / kun. Žydrūnas Kulpys
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužauskas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 690 egz.

ISSN 1392-6098